

GA-148

РУДОЛФ ЩАЙНЕР

ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО

НА АКАША

ПЕТОТО ЕВАНГЕЛИЕ

**цикъл от 12 лекции изнесени в Осло, Берлин,
Хамбург
през 1913 – 1914 г.**

**превод от немски:
ДИМО ДАСКАЛОВ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	СТР.
Въведение	3
От изследването на Акаша. Петото Евангелие	
1.Кристияния (Осло), Първа лекция, 1 Октомври 1913.....	4
2.Кристияния (Осло), Втора лекция, 2 Октомври 1913.....	14
3.Кристияния (Осло), Трета лекция, 3 Октомври 1913.....	26
4.Кристияния (Осло), Четвърта лекция, 5 Октомври 1913.....	37
5.Кристияния (Осло), Пета лекция, 6 Октомври 1913.....	48
Петото Евангелие	
6.Берлин, Първа лекция, 21 Октомври 1913.....	69
7.Берлин, Втора лекция, 4 Ноември 1913.....	80
8.Берлин, Трета лекция, 18 Ноември 1913.....	91
9.Берлин, Четвърта лекция, 6. Януари 1914.....	105
10.Берлин, Пета лекция, 13 Януари 1914	118
11.Берлин, Шеста лекция, 10 февруари 1914.....	131
Петото Евангелие	
12.Хамбург, 16 Ноември 1913.....	144
Бележки.....	154

ВЪВЕДЕНИЕ

Указания относно публикуването на езотеричните лекции от Рудолф Щайнер

За характера на тези частни издания Рудолф Щайнер (1861-1925) казва следното в своята автобиография „Моят жизнен път“ (Събр. Съч. №28, гл.35):

„Съдържанието на тези издания бе предвидено да се изнесе под формата на устни, непредназначени за издаване съобщения...

Никъде и в най-малка степен не е споменато нещо, което да не представлява чист резултат от изграждащата се Антропософия... Читателят може напълно да ги приеме за това, което Антропософията има да каже. Ето защо... първоначално тръгнахме от условието, те да бъдат разпространявани само всред членовете на Антропософското Общество. Нека обаче се има предвид, че в тези непрегледани от мен ръкописи, има и непълни неща.

Право за оценка на подобно частно издание обаче се признава само на онзи, който знае какво е условието за такава оценка. А за повечето от тези издания условието се състои поне в антропософското познание за човека и космоса, доколкото същността им е изложена от Антропософията и в познанието на това, което под формата на „антропософска история“ се съдържа в съобщенията от духовния свят."

Лекциите, изнесени върху Петото Евангелие през 1913 и 1914 година заемат твърде особено място в духовно-научните изследвания на Рудолф Щайнер. Той сам споделяше с цената на какви усилия можа да говори върху Петото Евангелие. Той стори това, окрилян от едно дълбоко чувство за отговорност и дълг спрямо всичко онова, което трябва да бъде подготвено в нашата епоха, както и от съзнанието за великата необходимост, която налагаше тези импулси да се вляят именно в сегашния етап от еволюцията на Земята.

Рудолф Щайнер не премълча усилията и особените трудности в стремежа си да извлече от Хрониката Акаша онези имажинативни образи, които се отнасят към християнството. Духовното изследване върху Петото Евангелие беше на истина нещо много скъпо за него. С цената на тежки жертви, той се реши на този духовен подвиг, въпреки че омразата на противниците се надигна срещу него още когато отделни фрагменти от тайната за двете момчета Исус която също принадлежи към Петото Евангелие станаха публично достояние.

Когато на 20 Септември 1913, в съдбоносен за света момент, беше положен основният камък на Първия Гьотеанум, Рудолф Щайнер обозначи съдържанието на тези лекции с името Петото Евангелие. Полагането на

основния камък веднага беше последвано от лекциите в Осло, Берлин, Хамбург и в други градове.

Малко преди смъртта си, г-жа Мария Щайнер се осмели и публикува в своето Издателство лекционния цикъл, изнесен в Осло. Решението беше взето с оглед на нейното твърдо убеждение, че съвременната епоха изисква тези духовно-научни съобщения да станат достъпни за един по-широк кръг от търсеци хора. Дано те се отнесат към тайните на Петото Евангелие по онзи подобаващ начин, който Рудолф Щайнер успя да пробуди в сърцата на своите слушатели!

Ернст Вайдман

*ОТ ИЗСЛЕДВАНЕТО НА АКАША. ПЕТОТО ЕВАНГЕЛИЕ
ПЪРВА ЛЕКЦИЯ*

Кристияния (Осло), 1 Октомври 1913

Темата, върху която възнамерявам да говоря през следващите дни, ми изглежда особено важна за днешното време и за цялата днешна действителност. Предварително бих желал да изтъкна, че основното съдържание на темата: Петото Евангелие, далеч не се поражда от някакъв стремеж към сензации или от други подобни намерения. Защото аз се надявам да посоча ясно, че в известен смисъл а именно в онзи смисъл, който следва да бъде признат за особено важен в нашето съвремие и относно възгледите, които застъпваме тук, фактически няма друго по-подходящо название от названието „Петото Евангелие“. Както ще се убедите, това Пето Евангелие днес все още не съществува в писмена форма. Обаче занапред човечеството несъмнено ще разполага с него и то в точно определена писмена форма. И все пак, в известен смисъл бихме могли да кажем, че това Пето Евангелие е толкова старо, колкото и другите четири Евангелия.

Но за да съм в състояние да говоря за Петото Евангелие, необходимо е, като един вид въведение, да постигнем съгласие относно някои важни моменти, които ще са нужни за пълното разбиране на всичко онова, което отсега нататък ще наричаме Пето Евангелие. И наистина, за отправна точка аз бих желал да си послужа с това, че в недалечно време, дори и в основното училище, науката, известна под името „история“, ще се преподава по съвършено друг начин, отколкото досега. Няма никакво съмнение и през следващите дни ние ще се убедим в това, че в бъдещите исторически проучвания, понятието за Христос, представата за Христос, ще играе много по-важна роля, дори и с оглед на най-елементарни исторически обзори, отколкото това става днес. Аз добре съзнавам, че току-що казаното изречение съдържа в себе си нещо твърде парадоксално.

Нека да се замислим все пак, че далеч не е нужно да се връщаме в отдавна отминали епохи, за да открием как безброй човешки сърца отправяха своите чувства към Христос по един много по-интензивен начин, отколкото днес вършат това дори и най-образованите християни от западноевропейските страни. В миналите епохи всичко това се постигаше в много по-голяма степен и с много по-голям размах. Ако обгърнем с поглед съвременната литература и размислим върху основните интереси на днешните хора и върху техните предпочитания, ние ще добием впечатлението, че ентузиазмът и душевният трепет, свързани с представата за Христос, са в известен упадък и този упадък е особено подчертан всред онези среди, които претендират за някакво образование, произтичащо от съвременната епоха. Но както вече изтъкнах, тъкмо съвременната епоха ще

работи за това, щото занаяпред представата за Христос да играе много по-важна роля при разглеждането на общочовешката история, отколкото досега. Нима тук не сме изправени пред едно пълно противоречие?

Сега нека да се приближим до тази мисъл от една друга страна. Тук, в този град, аз и преди съм имал възможност да говоря върху значението и съдържанието на представата за Христос. В много от книгите и лекционните цикли, които са вече издадени, Вие ще намерите подробни описания на тайните, свързани с Христовото Същество и с представата за Христос; естествено, тези описания идват от дълбините на антропософската нашите лекции, цикли и с антропософската литература въобще, стига до заключението, че ако искаме да се издигнем до пълното разбиране на Христовото Същество и на напредващия през вековете Христов Импулс, ще ни бъдат нужни огромни, велики сили. И вероятно, ако не възникнат никакви възражения, бихме стигнали до идеята, че за да си изградим вярна представа за Христос, първо трябва да сме запознати с цялата теософия, с цялата антропософия.

Ако обаче се абстрахираме от тази възможност и погледнем духовното развитие през изтеклите столетия, тогава ние ще се изправим пред една подробна, дълбоко обоснована наука, която беше предназначена тъкмо за правилното разбиране на Христовото Събитие. Столетия наред хората са прибягвали до своите най-висши и значителни идеи, за да разберат Христос. Следователно, би могло да се предположи, че за да бъде разбран Христос, са достатъчни преди всичко интелектуалните усилия на човека. Едно просто доказателство, ще ни убеди, че това не е така.

Нека да поставим върху един вид духовна везна всичко онова, което досега е спомагало за правилното разбиране на Христос: цялата ученост, цялата наука, дори и антропософския светоглед. Нека да поставим всичко това върху едното блюдо на духовната везна, а върху другото блюдо да поставим всички онези дълбоки чувства, всички душевни трепети и вълнения, отправяни столетия наред към онова Същество, което наричаме Христос, и ние веднага ще видим, че ще натежат именно душевните трепети и вълнения, а цялата ученост, цялата наука, цялата антропософия ще се окажат „леки“ и без каквато и да е стойност. Далеч не е достатъчно, когато се твърди, че от самия Христос са бликнали такива сили, които все пак са допринесли нещо за правилното разбиране на Христос. Но би се оказало твърде зле за християнството, ако за да се придържат към Христос на хората биха били нужни всичките мъдрости на Средновековието, на схоластиката и на църковните отци, или ако хората биха се стремили към антропософската идея за Христос в нейния абстрактен вид. С тези средства не би могло да се постигне много. Аз не вярвам, че някой, който проследява обективно християнството и неговия ход през вековете, би

могъл да отпрати сериозни възражения срещу подобна теза. Нека да прибавя и още една важна подробност.

Нека да се пренесем назад във времената, когато не е съществувало никакво християнство. Достатъчно е само да припомним нещо, което е добре известно на повечето от Вас. Достатъчно е само да припомним, как в древна Гърция трагедията, особено в нейната първоначална форма, представяше воюващия Бог или воюващия човек, в чиято душа спореха Боговете, като един вид непосредствено сценично присъствие. Достатъчно е само да припомним, как Омир насити своята най-важна творба с непосредственото присъствие на духовния свят, достатъчно е да припомним великите образи на Сократ, Платон, Аристотел*1. С тези имена пред нашите души се изправя един духовен живот от най-висш порядък. Ако сега се абстрахираме от всичко останало и спрем поглед само върху образа на Аристотел, който живя няколко века преди основаването на християнството, пред нас застава нещо, което в известен смисъл не е направило нито крачка напред и не е претърпяло никакво развитие. Мисленето и логиката на Аристотел са толкова съвършени, че дори и днес бихме могли да заявим: в областта на човешкото мислене е постигната една върхова точка и досега тя остава ненадмината.

А сега нека за момент да формулираме една странна хипотеза, която ще ни бъде необходима през следващите дни. Нека да си представим, че не съществуват никакви Евангелия, от които бихме могли да научим нещо за образа на Христос. Да, нека да приемем, че онези първоизточници, които днес човек държи в ръцете си като Новия Завет, чисто и просто не съществуват, нека да си представим, че не съществуват никакви Евангелия. Ние искаме, тъй да се каже, абстрахирайки се от всичко това, което е казано върху християнството, да проследим неговото развитие като един обективен исторически факт; ние искаме, с други думи, да установим какво е станало сред хората през следващите християнски столетия; следователно, искаме да разгледаме действителните процеси, само че без Евангелията, Деянията на апостолите, Посланията на апостол Павел и т.н. Естествено, това е само една хипотеза, обаче тя ще ни помогне доста през следващите дни. Какво впрочем е станало с човечеството след основаването на християнството?

Ако най-напред отправим поглед към Южна Европа, тогава в определен момент ние ставаме свидетели на един най-висш духовен напредък, какъвто през миналите столетия имаме в лицето на Аристотел. Обаче през следващите столетия този високоразвит духовен живот претърпя едно особено развитие. Да, по времето, когато християнството започна да си пробива път в света, в Южна Европа живееха много хора, които бяха приели традициите на гръцкия духовен живот. Ако проследим развитието

на християнството назад до онази личност, която беше яростен противник на християнството, Целзий*2, в гръцките и християнски земи ще срещнем много личности с изтънчено духовно образование, или с други думи, личности, които бяха възприели висшите идеи на Платон; да, техният остър ум идва като един вид продължение на всичко онова, което знаем от Аристотел; те бяха изтънчени и властни личности с гръцко светоусещане, римляни с гръцко светоусещане, които към фината духовност на елинството успяха да прибавят агресивния, личен характер на римлянството.

Ето в какъв свят навлезе християнският импулс. Тогава християнският импулс съществуваше по такъв начин, че бихме могли да заявим: По отношение на интелекта и на външната наука, по отношение на това, което повечето римско-гръцки образовани личности носеха в себе си, представителите на този християнски импулс действително се явяват като съвсем необразовани хора. И така, всред един свят на напреднала и зряла интелектуалност се промъкват хора без образование. Сега ние ставаме свидетели на една забележителна драма: Тези прости, примитивни натури, носители на първичното християнство, го разпространяват из Южна Европа с една относително голяма бързина. И ако днес, с помощта на антропософското разбиране, се обърнем към тези прости, примитивни натури, към тези първи разпространители на християнството, ние трябва да допълним: Тези първични натури, тогавашните носители на християнския импулс, навлизайки във високоразвитата гръцка култура, не разбраха нищо от същността на Христос и тук не става дума за сложните космически идеи, които днес антропософията изкарва на бял свят. В пъстрата арена на гръцко-римския свят те не можеха да покажат друго, освен личната си привързаност, личното си отношение към „възлюбения Христос“, когото те разглеждаха като един от членовете на едно голямо семейство. Онези, които първи внесоха християнството в тогавашния гръцки и римски свят, не бяха образовани теолози или теософи; като цяло, те бяха хора без никакво образование. Наистина, образованите теософи от онова време, гностиците, бяха стигнали до някои забележителни идеи относно Христос, обаче тяхното място е върху лекото блюдо на споменатата духовна везна. Ако беше останало до гностиците, християнството никога не би си пробило път в света. Онази интелектуалност, която нахлу от Изток и за сравнително кратко време подкопа гръцкия и римски свят, сама по себе си, беше крайно ограничена. Така стоят нещата, разгледани от едната страна.

Но ако ги разгледаме от другата страна, ние ще се натъкнем на интелектуално напреднали личности, на пр. Целзий, противникът на християнството, който навремето изрече основните философски аргументи

срещу християнството, валидни и днес, и стигнем до Марк Аврелий*3, стоящ на самия философски трон.

Нека да се обърнем към онези неоплатоници с изтънчено образование, които по онова време стигнаха до такива идеи, спрямо които днешната философия е една детска игра и които далеч надминаваха нашите съвременни идеи, както по проникателност, така и по широта на кръгозора. Нека да се обърнем и към всичко онова, което тези духове изнесоха против християнството, нека да си припомним логичните аргументи на тези високо интелектуални гръцки и римски възпитаници, отправени против християнството от гледна точка на гръцката философия.

И тогава ние ясно ще усетим: Всички тези хора изобщо не са разбрали Христовия Импулс. Да, ние виждаме как християнството се разпространява от личности, които не разбират нищо от неговата същност; срещу християнството се бори една напреднала култура, която също не може да разбере смисъла на Христовия Импулс. Странно: християнството навлиза в света по такъв начин, че неговият истински дух е неразбираем както за последователите, така и за противниците му. И въпреки това: много хора носеха в душите си онази сила, с чиято помощ този Христов Импулс пое своя победоносен ход из света.

Нека обаче сега да насочим поглед и към онези личности, които се застъпват за християнството, и то с несъмнено величие. Нека да си припомним известния държавен отец Тертулиан*4. В негово лице виждаме един римлянин, и ако вземе предвид неговия език, той е почти новосъздател на римския език, понеже имаше здрав езиков усет и изкова много нови думи. Именно този факт го превърна в една забележителна личност. Но ако се запитаме: А как стои при него въпросът с идеята за Христос? тогава нещата стават съвсем други. И ние установяваме, че всъщност неговата интелектуалност, неговата духовна висота са твърде скромни. Но и защитниците на християнството не се отличават с нещо особено. Но въпреки това, като личности, те са извънредно активни, дори и духове като Тертулиан, който за образованите гръци не представляваше кой знае какво. И все пак, той действа увличащо; но чрез какво точно? Ето какво е важното! Усещате ли, че сега в душите ни се пробужда един плах въпрос? Чрез какво действуват носителите на Христовия Импулс, след като самите те изобщо не го разбираха? Чрез какво действуват отците на Църквата, включително и Ориген, след като тяхното неразбиране на Христовия Импулс е съвсем явно? Какво представлява това, което остана неразбрано за цялата гръцко-римска култура?

Нека да продължим нататък. Когато разглеждаме историческия живот, същото явление изпъква пред нас още по-отчетливо. Ето, идват следващите столетия и християнството прониква в сред европейските народи, които

примерно германските народи се вдъхновяват от съвършено различни религиозни представи, и като народи представляват, поне на пръв поглед, едно органично цяло със своите религиозни представи, и въпреки това приеха с отворени сърца Христовия Импулс, сякаш той беше част от техния живот. И ако търсим с поглед най-дейните вестители на новата вяра всред германските народи, няма те бяха близки до средите на схоластиците и теолозите? Съвсем не! Тези семпли, просто устроени души отиваха всред народа и го завладяваха по един непосредствен и вълнуващ начин. Те умееха да подбират своите думи така, че докосваха най-дълбоките струни на околните. Да, тъкмо първичните, просто устроени хора тръгваха по всички посоки и тъкмо те въздействаха по най-силен и покъртващ начин.

Ето как напредваше християнството през вековете. И колко удивително е, че именно същото това християнство тласна напред образованието, науката и философията. Ние съвсем не подценяваме тази философия, обаче днес искаме да насочим поглед към онзи забележителен факт, че до Средновековието християнството си пробива път всред народи, които до този момент са носили съвършено други представи в душите си, и въпреки това, те го приемат като нещо родно и близко.

В недалечно бъдеще, когато се говори за разпространението на християнството, ще се изтъкват и други важни подробности. Говорим ли за християнския импулс, лесно ще бъдем разбрани, ако обърнем внимание на следното: В определен момент плодовете от напредващото християнство се проявиха по такъв начин, че стана ясно разрастването на Христовия Импулс започна да поражда истинско въодушевление. Но колкото се приближаваме до по-новите времена, толкова по-ясно установяваме, че разрастването на християнството все повече и повече замира.

Нека да разгледаме епохата на Коперник*5, в която възникнаха естествените науки на новото време. На пръв поглед би могло да изглежда така, сякаш естествените науки и всичко онова, което се прояви в западноевропейския духовен живот след Коперник, действа срещу християнството. Външните факти като че ли потвърждават това. Католическата Църква например държеше Коперник в т.нар. „индекс“ чак до 20-те годи ни на 19 век и го разглеждаше като свой враг. Но това не пречеше на Коперник да бъде председател на епархиален съвет, т.е. каноник. И макар че Католическата Църква изгори Джордано Бруно*6 на кладата, това не му попречи той да умре като един доминиканец. И двамата стигнаха до своите идеи, изхождайки тъкмо от християнството. Те разработиха своите идеи, опирайки се на християнския импулс. И зле разбира нещата онзи, който опирайки се на Църквата би искал да вярва, че тези идеи не са плодове на християнството. Да, самата Църква не успя да разпознае плодовете на християнството, и тя трябваше да изчака 19 век, за

да от мени забраната, тегнеща върху Коперник. Но който умее да вижда по-дълбоко в нещата, ще признае, че големите постижения на европейските народи, включително и до наши дни, са резултат от християнството и чрез християнството погледът на хората се насочи от Земята към Небето, какъвто беше случаят и със законите на Коперник и Джордано Бруно. Те станаха възможни само в условията на християнската култура и само благодарение на християнския импулс.

И за онзи, който гледа не повърхностно, а в дълбините на духовния живот, се получава нещо, което, изказано гласно, изглежда парадоксално, но въпреки всичко, то е вярно. За едно такова по-дълбоко разглеждане на нещата, е невъзможно да се появи един Хекел*7, с цялата си враждебност към християнството, без самият той да е вдъхновен от християнството. Да, Ернст Хекел е немислим без наличието на християнската култура. И цялото по-късно развитие на естествените науки колкото и да се бори срещу християнството е всъщност рожба на християнството, едно пряко продължение на християнския импулс. Когато човечеството се освободи от детските болести на по-новите естествени науки, то ще разбере какво означава, че тяхната изходна точка, проследена логически, действително се намира в разкритията на антропософската Духовна Наука, и че съществува една пряка връзка между Хекел и антропософията. Когато тези неща бъдат проумяни както трябва, хората ще са наясно: Хекел е един напълно християнски мислител, макар и той да няма никаква представа за това. Християнските импулси породиха не само това, което се нарича и се наричаше „християнско“, но и всичко онова, което се отнася враждебно към християнството. Нещата следва да се проучват не според понятия, с които са формулирани, а според тяхната реалност. Както виждате от моята малка книжка „Реинкарнация и Карма“*8, има пряка връзка между Дарвиновото учение за еволюцията и повтарящите се земни животи.

Но за да изградим вярно отношение към тези въпроси, необходим е точен и безпристрастен поглед върху действието на християнските импулси. И онзи, който разбира ученията на Дарвин и Хекел, и е поне малко на ясно с това, за което Хекел нямаше никаква представа обаче Дарвин*9 знаеше някои неща, а именно че тези две учения са възможни единствено в условията на християнството, стига по напълно логически път до идеята за реинкарнациите. Но ако някой прибегне до известни ясновидски способности, той ще стигне по напълно логически път не до животинския, а до духовния произход на човешкия род. Макар и в известна степен заобиколен път, след като в съображение идва ясновидството*10, този път от хекелианството към духовния произход на Земята е напълно закономерен. Тук съществува и друга възможност: съвременният дарвинизъм да бъде възприет по такъв начин, че съответният човек да

остане недокоснат от жизнените принципи на самия дарвинизъм; с други думи дарвинизмът се възприема като един импулс и съвсем не допринася за едно по-дълбоко разбиране на християнството, което така или иначе има място в дарвинизма, и в тези случаи стигаме до нещо твърде особено. Накратко, стига се дотам, че човек с подобна душевна нагласа, еднакво се отдалечава както от християнството, така и от дарвинизма. Да, човек може да бъде напуснат както от добрия дух на християнството, така и от добрия дух на дарвинизма. Но ако човек е осенен от добрия дух на дарвинизма, колкото и голям материалист да е, проследявайки досегашната история на Земята, той стига до една точка, където разбира, че човечеството произлиза от духовния свят, а не от низши животински форми. Да, той стига до онази точка, където вижда ако мога така да се изразя как човекът плува като едно духовно същество над земния свят. Ето докъде ще доведе логичният дарвинизъм. А когато е напуснат от добрия дух на дарвинизма, човек може искрено да вярва, че е привърженик на идеята за реинкарнациите, но отивайки на зад във времето, да си помисли, че в едно от своите прераждания, е бил, примерно, маймуна. Ако човек е в състояние да повярва подобно нещо, той е напуснат както от добрия дух на дарвинизма, така и от този на християнството. Защото логичният дарвинизъм никога не би повярвал в подобна възможност. С други думи, идеята за реинкарнациите е била пренесена в тази материалистична култура по един съвсем повърхностен начин. Защото модерният дарвинизъм може да бъде опроверган от неговите собствени християнски елементи. Но ако това бъде постигнато, ще се установи, включително и до наши дни, че Дарвиновите идеи всъщност са родени от Христовия Импулс, че християнските импулси действуват дори и там, където са отричани. Така ние се изправяме не само пред факта, че през първите столетия на нашето летоброене християнството се разпространява независимо от своите привърженици, а през Средновековието дори схоластиците и църковните отци не допринасят почти нищо за неговото разрастване; ние се изправяме пред парадоксалния факт, че християнството сякаш в своя противоположен материалистичен образ се проявява в нашите естествени науки; така че цялото им величие, цялата им енергия бликат именно от християнските импулси. И тъкмо християнските импулси, вложени в естествените науки, ще ги освободят от материализма!

Да, има нещо забележително и странно в тези християнски импулси. Изглежда така, сякаш интелектът и познанието не вземат никакво участие в разпространението на тези импулси. Изглежда така, сякаш християнството се разпространява независимо от това, какво хората мислят за или против него, и дори то се проявява само че в своя противоположен образ тъкмо в съвременния материализъм. Но какво всъщност се

разпространява в този случай? Това далеч не са християнските идеи. Разпространява се не друго, а моралното чувство, което съпровожда християнството. Ако насочим поглед към морала през онази епоха, ще видим, че той оправдава най-вече, ако може така да се изразя, яростта на християните срещу действителните или мними противници на християнството. И моралът на все още интелектуално необразованите човешки души, особено когато се проявява под формата на християнско мислене, този морал далеч не може да ни импонира. Но какво всъщност се разпространява тогава? Каква е тази странна, загадъчна сила?

Нека да отправим този въпрос към антропософската Духовна Наука, с други думи към ясновиждащото съзнание! Какво пулсира в онези необразовани човешки души, които нахлуха от Изток във високообразованния гръцки и римски свят? Какво пулсира в онези хора, които пренесоха християнството в напълно чуждия, в германския свят? Какво пулсира зад съвременното естествознание, където науката, бих казал, все още прикрива своя истински лик? Какво пулсира във всички тези души, след като то явно не се свежда нито до интелектуално, нито до морално израстване? Какво е то?

Това е самият Христос, който преминава от едно човешко сърце в друго, от една човешка душа в друга; онзи Христос, който можа да премине през целия свят, независимо дали душите Го разбират или не!

Сега ние сме принудени да се абстрахираме от нашите понятия, от цялата наша наука и да посочим обективната истина: а именно, как самият Христос живее в хиляди и хиляди импулси, приемайки всевъзможни образи и форми. Самият Христос е този, който, в душите на примитивните, необразовани хора напредва през гръцкия и римски свят, запленивайки все повече човешки души в пределите на Запада и Севера. Самият Христос е този, който крачи редом с онези духовни учители, които по-късно пренесоха християнството сред германските народи. Самият Христос е този, който покорява Земята, преминавайки от едно място в друго и от една човешка душа в друга, напълно независимо от това, какво мислят хората за Него. Позволете ми да си послужи с едно тривиално сравнение: Колко много са хората, които нямат никаква представа за химическия състав на хранителните средства, и въпреки това се хранят по всички правила на изкуството! И наистина хората биха умрели от глад, ако би трябвало да изучат хранителните средства, а чак после да ги приемат в стомасите си. Способността да се нахраниш няма нищо общо с изучаването и разбирането на хранителните средства! Разпространението на християнството по Земята няма нищо общо с разбирането, което хората проявяваха към него. Ето същественото, ето особеното! Тук ни очаква една тайна, която може да бъде разгадана само ако отговорим на въпроса: По

какъв начин живее Христос в човешките души? И когато антропософията, или ясновиждащото познание си постави този въпрос, на преден план застава едно важно събитие, което може да бъде обяснено само от антропософска гледна точка, понеже то е в пълно съзвучие с всичко, което споделих с Вас днес. В едно ще се убедим: Безвъзвратно е отминало времето, когато Христос действуваше по току-що описания от мен начин; дошло е времето, когато хората трябва да разберат, да познаят Христос.

Ето защо се налага и да отговорим на въпроса: Защо нашата епоха беше предхождана от онази, когато Христовият Импулс можа да се разпространи, без да е необходимо човешкото разбиране, човешкото съзнание?

Всичко това беше възможно благодарение на едно изключително събитие, към което ни насочва ясновиждащото познание: Петдесетницата, Слизането на Светия Дух. В антропософския смисъл на думата, тъкмо Христовият Импулс беше този, който пробуди ясновиждащото познание и го насочи към Петдесетницата, към Слизането на Светия Дух. От гледна точка на ясновидството, окултното изследване започва най-напред именно от Петдесетницата.

Но какво точно се случи в онзи момент от планетарното развитие на Земята който засега остава до голяма степен трудно разбираем за нас, когато Светият Дух се спусна към главите на апостолите? Ясновиждащият поглед дава точно определен духовно-научен отговор на този въпрос. Прости и необразовани хора, каквито бяха апостолите, внезапно започнаха да говорят на различни езици това, което те можеха да изнесат от дълбините на духовния живот без това да се очаква, без това да се изисква от тях. Да, точно тогава християнството, християнските импулси започнаха да се разпростират из света, и то по такъв начин, че те станаха независими от разбирането на хората.

Да, потоците на Христовата сила, за които стана дума днес, тръгват именно от Събитието на Петдесетницата. Какво представлява впрочем Петдесетницата? Този въпрос застава пред Духовната Наука и с неговия отговор, с духовно-научния отговор на този въпрос какво представлява Петдесетницата? започва Петото Евангелие, за което ще продължим да говорим утре.

ВТОРА ЛЕКЦИЯ

Кристияния (Осло), 2 Октомври 1913

Нека да започнем днешната лекция с така наречената Петдесетница. Още в първата лекция аз отбелязах, че погледът на изследователското ясновидство първоначално може да бъде насочен тъкмо към това събитие. За ретроспективния поглед на ясновидеца, то се представя като един вид

пробуждане, изпитано от онези личности, които обикновено наричаме апостоли или ученици на Христос Исус, в един точно определен ден, за който всяка година ни напомня празникът на Петдесетницата. Съвсем не е лесно да си изградим точна представа за тези несъмнено странни явления и, така да се каже, ще трябва да припомним до по-дълбоките пластове на душата и да си припомним някои подробности, до които вече сме стигнали в хода на нашите антропософски проучвания; да, ние се нуждаем от съвсем точни представи, за да обхванем всичко онова, за което ще стане дума в нашия лекционен цикъл.

Апостолите действително се усещаха като пробудени, като хора, които в този момент имаха чувството, че дълго време дни наред са живели в едно необичайно състояние на съзнанието. И наистина, това беше един вид пробуждане от дълбок, странен, преизпълнен със сънища сън. Сега те усетиха, като че ли се пробуждат от този странен сън и неговото естество беше такова аз само описвам нещата според както са изглеждали за съзнанието на апостолите сякаш човек се справя с всички ежедневни грижи, ходи насам-натам като наглед здрав човек, без околните хора да забелязват, че той всъщност се намира в едно друго състояние на съзнанието. И ето че настъпи моментът, когато апостолите усетиха, как в деня на Петдесетницата те се пробудиха от този продължителен сън. Те усетиха пробуждането по един забележителен начин: сякаш от Вселената към тях се спусна нещо, което бихме могли да обозначим единствено като субстанция на всепобеждаващата Любов. Като оплодени от горе чрез всепобеждаващата Любов и като пробудени от описаното сънищно съзнание ето как се почувствуваха апостолите. Те усетиха, като че ли се пробуждат чрез онази първична сила на Любовта, която прониква и изпълва с топлината си целия Космос, като че ли първичната сила на Любовта нахлу сега в душата на всеки един от тях. В очите на другите хора, които наблюдаваха техния говор, те изглеждаха съвсем странно. Защото другите хора добре знаеха, че досега Христовите ученици не се отличаваха по нищо и живееха един прост, затворен живот, докато през последните дни те изглеждаха като объркани, като унесени. С други думи, те изглеждаха като напълно преобразени като хора с нова душевна нагласа, като хора, извисени над всяка житейска ограниченост, извисени над всеки егоизъм, като хора с нова, безкрайна широта на сърцето, с неизчерпаема търпимост и с дълбоко, сърдечно разбиране за човешката природа. Те се изразяваха по такъв начин, че всеки от околните ги разбираше без никакво усилие. Страничните хора веднага усетиха, че апостолите вникват в сърцата и душите на всеки един човек, и разкривайки най-дълбоките душевни тайни, те могат да утешат всеки, като се обръщат към него, тъкмо с думите, от които той има нужда.

Естествено, страничните наблюдатели се учудваха, че подобно преобразяване може да промени някои хора до такава степен. Но самите тези, които го изпитаха, и бяха пробудени от космическия Дух на Любовта, те усетиха сега в себе си едно ново разбиране, едно разбиране за онова, което се разиграваше в най-интимните им душевни връзки, нещо, което до този момент те не можеха да проумеят. Едва сега, облъхнати от космическия Дух на Любовта, душевните им очи прозряха това, което всъщност се случи на Голгота. И ако се вгледаме в душата на един от апостолите, когото другите Евангелия наричат обикновено Петър, тогава за ретроспективния поглед на ясновидеца, вътрешният духовен свят на този апостол изглежда така, сякаш в онзи момент неговото нормално земно съзнание е напълно разкъсано, и то от момента, който другите Евангелия описват като отричането на Петър. Сега, на Петдесетницата, Петър отново видя тази сцена на отричането, видя как го питаха дали няма нещо общо с Галилеяца, и сега той разбра, че се беше отрекъл от Спасителя, защото неговото нормално съзнание беше започнало да се разпада, защото беше изпаднал в едно абнормно състояние, в едно съноподобно състояние, представляващо пренасяне в един съвършено друг свят. Така става например и с един човек, който се пробужда сутринта и си спомня последните събития от предишната вечер; така и Петър си спомни последните събития, преди да изпадне в това абнормно състояние, което обикновено наричаме „отричане“, преди петелът да беше пропял два пъти. И тогава той си спомни, че душата му потъна в едно състояние, също както и нощта поглъща спящия човек. Обаче той си спомни и друго: въпросното междинно състояние се изпълни не с обикновени съновидения, а с подвижни образи, представляващи, така да се каже, един вид по-висше съзнание, един вид съизживяване на чисто духовни процеси и събития. И всичко, което беше станало и което Петър беше проспал, сега отново застана пред душата му. Преди всичко, той се научи да вниква в онова събитие, за което наистина може да се каже, че беше проспано от него, понеже тук пълното разбиране не беше по силите на разума; тук беше необходимо нещо съвсем друго: а именно оплодяването с всепобеждаващата Любов. Сега пред очите му се появиха образите от Мистерията на Голгота. И те се появиха пред очите му по същия начин, по който ние можем да ги изживеем отново, стига да ги пробудим с ретроспективното ясновиждащо съзнание след като сме създали необходимите за целта условия.

Открито ще призная: Човек трудно се решава да предаде с думи всичко онова, което ясновиждащото съзнание открива в душите на Петър и на другите Христови ученици. За тези неща човек се решава да говори, само ако е обзет от дълбок и свещен трепет. Бихме могли да се изразим и по

друг начин: Когато изразява с думи това, което се открива пред очите му, ясновидецът е просто поразен от съзнанието, че сега пристъпва най-святото място на човешката душа. Въпреки това, с оглед на съвременните условия, да се говори за тези неща е една необходимост; и ние го правим с пълното съзнание, че ще дойдат времена, различни от нашето време, когато хората ще проявят много по-голямо разбиране към Петото Евангелие, отколкото могат да си позволят днес. Защото, за да вникне в тези подробности, които ще изнеса относно Петото Евангелие, човешката душа трябва да се освободи от много неща, които я изпълват, с оглед на една друга необходимост, произтичаща от съвременната култура.

Първоначално пред ясновиждащия поглед застава нещо, което ако ми позволите този израз изглежда като един вид оскърбление за естествено-научното мислене. Въпреки това, принуден съм, доколкото е възможно, да облека в думи всичко онова, до което се докосва погледът на ясновидеца. От друга страна, не мога да сторя нищо, ако всичко, което съм длъжен да изнеса през този лекционен цикъл, би достигнало и до недостатъчно подготвени човешки души, така че не бих преувеличил нещата до степен те да не издържат пред общовалидните днес научни възгледи. Първоначално ясновиждащият поглед попада на един образ, който представлява една действителност, загатната също и в другите Евангелия, макар и в случая рязко да се отличава от онова образно богатство, на което се натъква ретроспективният поглед на ясновидеца. Сега ясновиждащият поглед действително попада в един вид затъмнение на Земята. Сега човек усеща едно повторение на онзи многозначителен момент, когато часове наред физическото Слънце сякаш угасна и затъмнението обхвана цялата Палестина. Човек получава впечатлението, което обученият духовнонаучен поглед и днес отново може да провери, когато на Земята настъпва поредното Слънчево затъмнение. Тогава, в условията на едно силно или слабо изразено Слънчево затъмнение, целият заобикалящ свят се представя на душевния поглед по свършено различен начин.

Тук бих желал да се абстрахирам от онези възгледи за Слънчевото затъмнение, които са породени от съвременната техника. За да понесе онези демонични сили, които се надигат в хода на едно Слънчево затъмнение и с помощта на външната техника, лишена от каквото и да е изкуство, човекът се нуждае от изключителна сила на характера. Сега аз не бих искал да се впускам в подробни описания, а само да обърна внимание на следното: в хода на такова затъмнение изгрява в пълна светлина онова, което иначе може да се постигне единствено чрез продължителни и трудни медитации. Сега целият растителен и животински свят изглежда по друг начин всяка птица, всяка пеперуда изглежда различно. Сега човек е обзет от един вид „понижение“ на жизненото чувство. Изправени сме пред нещо,

което може да пробуди у нас категоричното убеждение, колко интимно е свързан онзи духовен живот, който принадлежи на Слънцето и има така да се каже своето физическо тяло във видимото Слънце, колко интимно е свързан този живот с живота на Земята. Сега има ме ясното усещане, че когато физическата светлина на Слънцето е силно затъмнена от изпречващата се Луна, положението е съвсем различно от това, когато през нощта Слънцето изобщо не свети. Да, цялата Земя изглежда по съвършено различен начин в хода на едно Слънчево затъмнение и в нощните часове. В хода на Слънчевото затъмнение човек усеща как груповите души*11 на растенията и на животните се уголемяват, докато физическите тела на растенията и животните се смаляват. Настъпва един вид проясняване на всичко онова, което е от духовно естество, на всичко онова, което е свързано с груповите души.

Всичко това изпъква на преден план, когато ретроспективният ясновиждащ поглед попадне на онзи момент от планетарната еволюция на Земята, който ние наричаме Мистерията на Голгота. Сега човек получава една нова душевна способност: той се научава да разбира, буквално да чете, какво всъщност означава този забележителен природен катаклизъм, това внезапно Слънчево затъмнение, което ретроспективният ясновиждащ поглед открива в Космоса. Аз не мога да избягам от моето задължение в разрез с цялото днешно материалистическо съзнание да предложа моя окултен прочит на едно чисто природно явление, каквото, естествено, е ставало както преди, така и след Мистерията на Голгота.

Също както разтваряме една книга и прочитаме текста така се чувствава и човек, когато застава пред това събитие: той прочита това, което е написано с писмените знаци. Ясновидецът е изправен пред следната необходимост: той е длъжен да прочете нещо, с което човечеството трябва да се запознае. То изглежда като слово, записано в Космоса, като звуков сигнал в Космоса*12.

И какво прочита човек, когато отвори душата си за тази космическа писменост? Вчера аз посочих, как в древна Гърция човечеството беше напреднало до такава степен, че в лицето на Платон и Аристотел то беше постигнало един връх, що се отнася до интелектуалността.

В много отношения знанието, постигнато от Платон и Аристотел, не можа да бъде надминато в по-късните епохи, понеже в известен смисъл то представляваше нещо недостижимо. Човек може да разбере доста неща, ако внимане в този прост факт. И когато ясновидецът наблюдава събитията, разиграли се в Палестина, и разглежда това интелектуално знание, чиято популярност по времето на Голготската Мистерия изведнъж нарасна в земите на гръцкия и италианския полуостров благодарение на странстващи проповедници, когато се замисли, как това знание беше

разпространено по начин, който днес е невъзможно да си представим, тогава душата на ясновидеца по степенно започва да възприема знаците на космическата писменост. След като веднъж е стигнал до ясновиждащото съзнание, човек си казва: За символ на цялото знание, натрупано от предхристиянското човечество, може да послужи Луната, която от човешка гледна точка просто се движи из Космоса; да, тъкмо Луната, понеже с оглед на едно по-висше познание, цялото това знание, натрупано от предхристиянското човечество, не осветлява, а затъмнява нещата, също както и при едно Слънчево затъмнение Луната е тази, която закрива Слънцето. Ето какво открива човек в окултната космическа писменост на Слънцето, която досега е била затъмнена от Луната.

Цялото познание на онези времена се проявява като нещо затъмняващо, а не осветяващо, то само задълбочава мировите загадки и ясновидецът усеща как древното познание застава пред висшите духовни области на света както примерно Луната застава пред Слънцето при едно Слънчево затъмнение. Външното природно събитие се превръща в израз на това, че човечеството е израснало до една степен, при която извлечаното от самото него познание застава пред висшето познание също както Луната застава пред Слънцето по време на Слънчевото затъмнение. Душевното затъмнение, което обхваща човечеството по времето на Мистерията на Голгота, съвпада с описаното в Евангелията*13 и е записано в окултната космическа писменост с един огромен знак. Както споменах, съвременната наука възприема всичко това като един вид оскърбление, понеже тя е вече напълно лишена от каквото и да е разбиране за духовния произход на човечеството и на Космоса. Тук аз не искам да говоря за чудеса в обикновения смисъл на думата, за едно нарушаване на природните закони и не мога да Ви съобщя друго, освен как може да бъде разчетено въпросното затъмнение на Слънцето човек не може да направи нищо друго, освен да изправи душата си пред това затъмнение на Слънцето и да прочете основния факт, записан в окултната космическа писменост. С Лунното знание настъпи един вид затъмнение на по-висшето Слънчево послание.

И тогава след като окултният текст е прочетен пред ясновиждащото съзнание фактически застава не друго, а образът на Кръста, издигнат на Голгота, с разпънатото на него тяло на Исус между двамата разбойници. После пред ясновиждащия поглед застава друг образ: как тялото на Исус е снето от Кръста и как е положено в гроба тук само ще добавя, че колкото повече се противопоставяме на този образ, толкова по-силно изпъква той пред нас. А сега идва ред на един втори знак, чрез който в Космоса отново е записано нещо, което трябва да бъде прочетено, за да бъде ясно разбрано като символ на всичко онова, което настъпи в еволюцията на човечеството:

Ясновидецът проследява снетия от Кръста Исус, който е положен в гроба, и насочвайки погледа си към тези образи, в душата си той бива разтърсен сякаш от същото земетресение, което сполетя „цялата Земя“.

Може би след време зависимостта между Слънчевото затъмнение и земетресенията ще бъде научно обоснована, защото дори и днес има някои теории, които макар и с недостатъчна последователност показват известна връзка между Слънчевото затъмнение и земетресенията, включително и срутванията в рудниците. Онова земетресение, за което става дума, беше последица от Слънчевото затъмнение. Земетресението разтърси гроба, в който беше положено тялото на Исус, отместен беше и камъкът, поставен пред гроба, отворена беше и една пукнатина в Земята и тялото на Исус беше погълнато от нея. Последвалите земни трусове отново закриха пукнатината. И когато на другата сутрин хората дойдоха, гробът беше празен, защото Земята беше поела тялото на Исус; останал беше само изместеният встрани камък.

Нека още веднъж да проследим поредицата от образи! На Кръста върху Голгота издъхва Исус. Мрак обхваща цялата Земя. В отворения гроб е положено тялото на Исус. Един земен трус разклаща скалите и Земята поглъща тялото на Исус. После пукнатината отново се закрива; остава само изместеният встрани камък. Тук ние сме изправени пред действителни събития; аз не мога да сторя друго, освен да ги опиша. Нека хора та, които търсят обяснение на тези неща от гледна точка на естествените науки, да разсъждават както си искат. Обаче ясновиждащият поглед установява точно това, което аз описвам в момента. И ако някой би възразил, че подобни събития са немислими т.е. че никаква космическа писменост не може да съдържа каквито и да са факти относно общочовешката еволюция, ако някой би отречъл, че божествените Същества записват това, което става, в самото тяло на Земята чрез своите окултни знаци и с помощта на едно Слънчево затъмнение или едно земетресение, аз бих могъл само да заявя: Моите уважения пред вашата вяра, че подобни неща не могат да се случат! И въпреки това, те са се случили!

Лесно е да си представя, че един човек като Ернест Ренан, написал странната книга „Животът на Исус“, би възразил: В такива неща ние не вярваме, ние вярваме само в онова, което може по всяко време да бъде възпроизведено в експериментални условия. Обаче тази мисъл е абсурдна, защото, не би ли повярвал, примерно, един Ернест Ренан в ледниковата епоха, въпреки че е невъзможно тя да бъде възпроизведена в експериментални условия? Разбира се, изключено е отново да пресъздадем ледниковата епоха на Земята, и въпреки всичко, естествоизпитателите вярват в нея. По същия начин е невъзможно и едно космическо знамение,

съпровождат Събитието на Голгота, отново да застане пред хората. И въпреки това, то е станало.

Ние можем да се доближим до това Събитие само по пътя на ясновидството и само ако се вгълбим в душата на Петър или в някой от другите апостоли, които в празника на Петдесетницата се усетиха като оплодени от всепобеждаващата космическа Любов. Само ако надникнем в душите и изживяванията на тези хора, по един заобиколен път ние ще сме в състояние да отправим поглед към Кръста, издигнат на Голгота, към затъмнението на Земята, което я обхвана в онзи момент, както и към последвалото земетресение. Никой не отрича, че външно погледнато, въпросното затъмнение и земетресение бяха съвсем обикновени природни събития; обаче за ясновидящия поглед смисълът на тези събития е вложен там, в окултната космическа писменост; да, космическият текст трябва да бъде просто прочетен ето какво трябва да заяви с цялата си решителност онзи, който е създал в себе си необходимите за това душевни предпоставки. Защото това, което сега описвам, в съзнанието на Петър беше нещо, което, един вид, се сгъсти и кристализира в полето на неговия продължителен сън. В съзнанието на Петър преминаваха различни образи: Кръстът, издигнат върху Голгота, затъмнението и земетресението. За Петър това бяха първите плодове, породени от всепобеждаващата космическа Любов при събитието на Петдесетница. И сега той знаеше нещо, което по-рано оставаше скрито за неговото нормално съзнание: а именно, че Събитието на Голгота беше факт и че висящото на Кръста тяло беше едно и също с тялото на Онзи, Когото той често придружаваше тук и там. Сега той знаеше, че Исус беше умрял на Кръста и че всъщност това умираше беше едно раждане, раждането на онзи Дух, който през Петдесетницата се изля в апостолските души като една всепобеждаваща Любов. Петър усети това като един лъч от правечната, неунищожима сила на Любовта, и в душата си той го почувствува като нещо, което се ражда тъкмо когато Исус издъхна на Кръста. Една могъща истина озари душата на Петър: На Кръста не беше на стъпвала никаква смърт! В действителност тази смърт, предхождана от безкрайни страдания, беше раждането на онова, което сега прониза душата му, както и цялата Земя, като светъл лъч. Със смъртта на Исус, за Земята се роди онова, което по-рано беше навсякъде около нея в духовния Космос: неунищожимата, всепобеждаваща Любов.

Такива думи лесно биха могли да прозвучат като нещо абстрактно, обаче нека за миг да се пренесем в душата на Петър и да си представим неговото изумление: Ето как на Земята се роди нещо, което по-рано съществуваше само в Космоса, и то се роди в мига, когато Исус издъхна на Кръста.

Смъртта на Исус от Назарет се превърна в раждането на космическата Любов тук долу, в сферата на Земята, в тялото на Земята.

Това е, така да се каже, първото познание, което ние извличаме от онова, което наричаме Пето Евангелие. Слизането, разливането на Светия Дух, каквото го знаем от Новия Завет, означава тъкмо това, което описах сега. В тогавашната си душевна конфигурация апостолите не можеха да понесат Събитието на Голгота, и най-вече кръстната смърт по друг начин, освен в едно абнормно състояние на съзнанието.

Петър, а също Йоан и Яков, трябваше да си припомнят и един друг момент, който е описан също и в другите Евангелия, но който може да бъде разбран в пълното си величие само чрез Петото Евангелие. Онзи, с когото те бяха ходили по Земята, ги беше отвел в Маслиновата планина, в Гетсимания, и им беше казал: Бдете и се молете! Обаче те не издържаха, потънаха в сън и сега вече знаеха: В онзи миг настъпи едно особено състояние, което все повече и повече обгърна техните души. Нормално съзнание не издържа, те потънаха в сън, който продължи през цялото Събитие на Голгота и тъкмо от този сън просветна всичко онова, което аз се опитах да опиша пред Вас. Да, Петър, Йоан и Яков трябваше да си припомнят как изпаднаха в това абнормно състояние и как сега, вглеждайки се назад, пред очите им се очертаха онези велики събития, които се разиграха в земното тяло на Онзи, когото те придружаваха по Земята. И постепенно, както забравените сънища често отново се появяват в човешкото съзнание, в човешката душа, така и сега изминалите дни отново изплуваха в съзнанието и в душите на апостолите. Всичките им тогавашни изживявания бяха протекли в условията на едно абнормно съзнание. Сега в тяхното нормално съзнание изплува цялото време, което те прекараха заедно от Събитието на Голгота до Петдесетницата и което до този момент беше потънало в тяхното подсъзнание. Особено десетте дни от така нареченото Възнесение до Петдесетницата им се струваше като период, прекаран в дълбок сън. Но ето и сега, вглеждайки се назад, съзнанието им обхвана, ден след ден, онзи период от време, който се простираше от Мистерията на Голгота до така нареченото Възнесение на Христос Исус. Макар и да бяха вече свидетели на всичко това, сега то отново се появи в тяхното съзнание по един забележителен начин.

Извинете ме, но тук бих желал да вмъкна една лична забележка. Трябва да призная, че бях до голяма степен удивен, когато установих как всичко това изплува в душите на апостолите, това, което те бяха изживели между Мистерията на Голгота и така нареченото Възнесение. Извънредно забележително е, как тези неща отново изплуваха в душите на апостолите.

Да, в душите им се появяваха образ след образ и тези образи сякаш казваха: Ето, ти наистина беше свидетел на всичко, което се случи с Този, който умря и се роди на Кръста!

Както сутрин човек се пробужда и си спомня, как насън е бил с този или онзи така и най-различни спомени започнаха да нахлуват в апостолските души. Отделните събития нахлуваха в апостолските души по един твърде странен начин. Те винаги трябваше да се питат: Но кой е Този, с когото ние сме там заедно? И те непрекъснато се изправяха пред Него, без да го разпознават. Те смътно усещаха, че са изправени пред един духовен образ; те предполагаха, че вероятно са Го придружавали тук или там в тяхното съноподобно състояние, обаче в този образ, в който им се явяваше Той след оплодяването от всепобеждаващата Любов, те не успяваха да Го разпознаят. Сега, след Мистерията на Голгота, те се виждаха рамо до рамо с Онзи, когото наричаме Христос. Но в същото време те виждаха и как Той им дава учението за Царството на Духа, виждаха как Той ги поучава. И те се научиха да разбират как четиридесет дни бяха прекарвали заедно с това Същество, което се роди на Кръста, как това Същество видим израз на всепобеждаващата космическа Любов се превърна в техен Учител, макар и те да не бяха достатъчно узрели, за да вникнат в поученията Му със своето нормално съзнание, как бяха приемали всичко това с подсъзнателните си душевни сили, как бяха вървели до Христос като сомнамбули, без да проумеят напълно това, което Той можеше да им даде. През тези четиридесет дни те Го възприемаха с едно приглушено съзнание; те разбраха това едва след Петдесетницата. Те бяха слушали думите Му като сомнамбули. Той им се беше явил като духовен Учител и ги беше поучавал в тайните, които те съумяваха да разберат само след като Той ги пренасяше в едно съвършено друго състояние на съзнанието. Едва сега те ясно видяха: Те бяха стояли редом с Христос, редом с възкръсналия Христос. Но едва сега те проумяха и друго: Какво точно беше станало с тях самите! И по какво познаха, че това беше действително Онзи, с Когото те бяха общували преди Мистерията на Голгота? Това стана по следния начин.

Да приемем, че пред душата на апостолите се явява подобен образ след празника Петдесетница. Той виждаше, как в миналото е прекарал известно време с Възкръсналия и как е бил поучавай от Него. Обаче той не съумяваше да Го разпознае. Наистина, той виждаше едно духовно Същество, обаче не съумяваше да разпознае Христос в него. Сега тук се намесваше един друг образ. Към чисто духовния образ, представляващ едно или друго изживяване на апостолите, се намесваше и друг образ на някакво събитие, в което те действително бяха участвували заедно с Христос още преди Мистерията на Голгота. Често възникваше например една сцена, при която те усещаха, че са поучавани за тайните на Духа, за

Христос Исус. Но те не Го разпознаваха. Те се виждаха изправени пред това духовно Същество, което ги поучаваше, и за да Го познаят, този образ освен че се запазваше се превръщаше в образа на Тайната Вечеря, в която те бяха участвували заедно с Христос Исус. И наистина, представете си как един от апостолите е изправен пред това свръхсетивно изживяване с Възкръсналия, и как на заден план се появява образът на Тайната Вечеря. И едва сега те разбираха: Това е същият онзи Исус, Когото бяха придружавали някога, а сега, след Мистерията на Голгота, Той е приел съвсем друг образ и продължава да ги поучава. Имаше едно пълно съвпадане между спомените, извлечени от тяхното съноподобно състояние от една страна, и образите на спомените от преди Мистерията на Голгота от друга страна. Те изживяха това като два образа, които се покриват напълно: Един образ от изживяванията след Мистерията на Голгота, и един образ преди нея, който сякаш просветваше още от времето преди замъгляването на тяхното съзнание. И така, те разбраха, че тези две Същества си принадлежат взаимно: Възкръсналият и Онзи, с Когото те бяха заедно до сравнително неотдавна. И сега те си казваха: Преди да се пробудим от докосването на всепобеждаващата Любов, ние бяхме един вид лишени от нашето обикновено съзнание. И Христос, Възкръсналият също беше с нас. Той ни беше приютил в Своето Царство, и без да знаем това, Той ходеше с нас и ни разкриваше тайните на Своето Царство, които сега, след Мистерията на Петдесетницата, отново навлизат в нашето нормално съзнание.

Ето откъде идва удивлението: От това непрекъснато сливане между образа на апостолските изживявания с Христос след Мистерията на Голгота, и образа от преди Мистерията на Голгота, който те имаха по един нормален и напълно съзнателен начин в своите физически тела.

Днес аз представих накратко първите впечатления, които човек може да получи от така нареченото Пето Евангелие и в края на тази моя лекция бих искал да прибавя още една подробност от личен характер, която може да изглежда доста встрани от основната ни тема. Ако мога така да се изразя, аз се чувствавам окултно задължен да говоря за тези неща тъкмо сега! Обаче онова, което бих искал да кажа, е следното: Аз добре зная, че днес живеем в такова време, през което се подготвят важни събития, засягащи както планетарното бъдеще на Земята, така и цялото човечество, и че всред нашето Антропософско Общество*14 ние трябва да се усещаме като хора, в чиито души гори предчувствието: Ето, в човешките души вече се изготвят следващите степени от бъдещата еволюция на света. Ще настъпи време, когато върху всички тези неща ще може да се говори по съвсем различен начин, отколкото позволява нашата съвременна епоха. Защото всички ние сме деца на епохата. В близкото бъдеще ще може да се говори

по-точно и по-прецизно и може би част от нещата, за които днес само загатваме, ще бъдат проучени много, много по-точно в духовната хроника на мирозданието. Такива времена ще дойдат, въпреки че за днешното човечество това изглежда невероятно. Именно тази е една от причините да изпълня моето окултно задължение и да говоря, макар и само въвеждащо, за всички тези неща. Да говоря тъкмо върху тази тема ми коства доста усилия, но въпреки това, надделя задължението спрямо всичко онова, което трябва да се подготви в нашето съвремие. Ето как се стигна дотам, да говоря за пръв път върху тази тема пред Вас.

Когато споменавам за тази вътрешна борба, моля думите ми да бъдат схващани точно в смисъла, в който са казани. Настоятелно моля, всичко казано по този повод, да се възприема най-вече като един първоначален импулс, като загатване за нещо, което занапред несъмнено ще бъде обсъждано много по-точно и по-прецизно. Вие ще вникнете много по-добре в характера на моите усилия, ако ми позволите да споделя още една лична забележка.

За мен е напълно ясно, че за духовното изследване, на което съм се посветил, първоначално някои неща се извличат от духовния свят с цената на тежки и продължителни усилия; особено подробности от този вид! И никак не бих се учудил, ако думата „загатване“, която употребих, занапред се изпълни с много по-дълбоко и застрашително значение, отколкото тя има днес. Съвсем не твърдя, че още днес съм в състояние да извлека по най-прецизен начин това, което се съдържа в текстовете на Хрониката Акаша. Да, за мен са необходими тежки и продължителни усилия, особено когато трябва да извлека от Хрониката Акаша не друго, а образи и факти, свързани с тайните на християнството. Аз изпитвам определена трудност, когато трябва да доведе тези образи до тяхното „сгъстяване“, обаче считам като задължение, произтичащо от моята Карма, да кажа именно това, което е предмет на този лекционен цикъл. Несъмнено, бих изпитал много по-леки затруднения, ако в моята ранна младост бях получил едно действително християнско възпитание, какъвто е случаят с много от нашите съвременници. Но аз не го получих; аз израснах в дух на свободомислие, а това наложи отпечатък и върху моето по-нататъшно обучение. Мое то цялостно образование беше оформено по-скоро от научни, отколкото от религиозни принципи. Ето откъде идват и моите затруднения, когато трябва да обсъждам с Вас подобна тема.

Имам поне две основания за вмъкването на тази лична забележка: От една страна, повечето от Вас знаят, че определени хора, лишени от каквато и да е съвест, отдавна разпространяват детинската и нелепа версия, че съм бил свързан с известни католически среди. От всички тези твърдения няма вярна нито дума! И докде стига това, което днес се нарича теософия,

можем да преценим от обстоятелството, че подобни безсъвестни твърдения и слухове тръгват именно от теософските среди. И понеже тук се налага не едно снизходително подминаване, опиращо се само на фрази, а конкретен и точен отговор, аз си позволих да направя тази точна забележка.

От друга страна, след като на младини бях далеч от християнството, аз се чувствавам толкова по-безпристрастен към него и вярвам, че бях доведен до християнството и до Христос непосредствено чрез силите на Духа, така че тъкмо в тази област аз смятам, че имам известно право да говоря за нещата обективно и без никакви предразсъдъци. Може би в този момент от историческото развитие по-голяма тежест ще имат думите на един човек с научно образование, чиято младост, в известна степен, е протекла встрани от християнството, отколкото думите на друг, който от детските си години е бил здраво свързан с християнството. Аз действително не вярвам, че християнството би могло да загуби нещо, ако в най-дълбоките си елементи то допусне намесата на едно човешко съзнание, което е насочвано от самия Дух. Вникнете ли сериозно в тези думи, Вие ще доловите какво се пробужда у мен, когато сега се опитвам да говоря за тайните на така нареченото Пето Евангелие.

ТРЕТА ЛЕКЦИЯ

Християния (Осло), 3 Октомври 1913

Когато вчера споменах, че онези личности, които обикновено наричаме апостоли на Христос Исус изживяха един вид пробуждане в мига на Петдесетницата, съвсем не исках да твърдя, че всичко онова, за което ще стане дума в обсъждането на така нареченото Пето Евангелие, е било достъпно за нормалното съзнание на апостолите, така както изглежда то днес според моето описание. Обаче когато ясновиждащото съзнание се потапя в апостолските души, там то открива и разпознава онези образи, за които вече стана дума. Обаче в апостолските души всичко това се прояви не толкова като образи, а като ако ми позволите този израз един непосредствен живот, като непосредствена опитност, като чувство и сила на душата. И всичко онова, което по-късно апостолите изнесоха като свои проповеди, завладели дори и тогавашните гърци, всичко, което послужи като мощен тласък за последвалото християнско развитие, накратко онова, което те носеха в себе си като душевна сила, като сила на сърцето, то бликна не от другаде, а от онази жива сила на Петото Евангелие, която те носеха в самите себе си. Те можеха да убеждават и да действуват по своя неповторим начин, защото нещата, които днес ние дешифрираме под името Пето Евангелие тези неща те носеха в своите души, въпреки че не си служеха с думите, до които ние прибягваме днес. Те възприеха докосването до всепобеждаващата Любов като един вид пробуждане и

всичките им по-нататъшни действия се определяха от този основен факт. Чрез тях действуваше онази сила, в която се беше превърнал Христос след Мистерията на Голгота. И тук ние стигаме до онзи момент, когато трябва да обсъдим земния живот на Христос в смисъла на Петото Евангелие.

Никак не е лесно да обхванем този живот с помощта на днешните понятия. Обаче с помощта на някои идеи и понятия, които вече сме усвоили в хода на нашите духовно-научни занимания, ние можем да се доближим до една от най-големите Земни тайни. Искаме ли да разберем Христовото Същество, следва да го обхванем с някои от нашите духовно-научни понятия, макар и в леко променена форма.

За да стигнем до известна яснота, нека да тръгнем от онова събитие, което обикновено наричаме Кръщението на Йоан в реката Йордан. В Петото Евангелие, то се представя по отношение на земния живот на Христос така, както изглежда за земния човек зачатие. И ние започваме да разбираме живота на Исус от този момент до Мистерията на Голгота само когато го сравняваме с живота на човешкия зародиш, прекаран в майчиното тяло. Следователно, от Йоановото Кръщение до Мистерията на Голгота, Христовото Същество минава през един, така да се каже, ембрионален стадий. Самата Мистерия на Голгота следва да бъде разбрана като земното раждане на Христос, т.е. смъртта на Исус означава същевременно и земното раждане на Христос. И всъщност земния живот на Христос ние трябва да търсим едва след Мистерията на Голгота, когато както вчера посочих Христос беше заедно с апостолите, намиращи се в друг вид съзнание. А всичко онова, което настъпи при Възнесението и последвалото го Разливане на Духа тези събития, свързани с Христовото Същество, ние трябва да отъждествим с онова състояние, което при човешката смърт сме свикнали да разглеждаме като навлизане в духовните светове. И целият по-нататъшен живот на Христос в Земна та сфера след Възнесението, респективно след Петдесетницата, ние трябва да сравним с изпитанията на човешката душа в така наречения Девакан*15, в Царството на Духовете*16.

Виждаме, следователно, скъпи мои приятели, че в Христовото Същество имаме пред себе си едно такова Същество, спрямо което ние напълно трябва да променим всички наши понятия, с които сме свикнали да обозначаваме различните душевни състояния на човека. След кратък промеждутък от време, който наричаме период на пречистване, или период на Камалока, човекът преминава в духовния свят, за да се подготви за следващия си земен живот. Следователно, след смъртта човекът се включва в един духовен живот. След Петдесетницата Христовото Същество изживя онова, което за Него има същото значение, каквото за човек има преминаването в Света на Духовете: напускането на Земната

сфера. Но вместо да навлезе в един Девакан, в една духовна област, както е присъщо на човека след смъртта, Христовото Същество извърши тази саможертва, че ако ми позволите този израз сваля своето Небе тук долу, на Земята, и започна да търси Небето тук долу, на Земята. Човекът напуска Земята, за да замени своето земно обиталище с това на Небето. Христос напуска Небето, за да замени Своето небесно обиталище със Земята. Моля Ви да разгледате този факт с нужното внимание, и после да го свържете с усеждането за всичко онова, което настъпи чрез Мистерията на Голгота и чрез самия Христос, чрез Неговата саможертва: а именно напускането на духовните сфери и непосредственото свързване със Земята и със земното човечество, чиято еволюция Той тласна напред благодарение на своя Христов Импулс. Това ни показва, че преди Йоановото Кръщение в реката Йордан, Христос все още не принадлежеше на Земята. Следователно, Христос навлезе в Земната сфера, идвайки от свръхземните сфери. Неговите опитности между Йоановото Кръщение и Събитието на Петдесетницата трябваше да го превърнат от небесно в земно Същество.

Тук ние се докосваме до безкрайно дълбоката тайна, че след Събитието на Петдесетница, Христовото Същество се намира вече всред човешките души на Земята. Това, което Христовото Същество изпита между Йоановото Кръщение и Събитието на Петдесетница, стана, за да може Богът да замени своето обиталище, за да може това божествено-духовно Христово Същество да приеме онази форма, която беше необходима с оглед нарастващата, жива общност между Него и човешките души. Следователно, защо настъпиха събитията в Палестина? Те настъпиха, за да получи Христовото Същество онази форма, от която се нуждаеше, за да изгради една истинска общност с човешките души на Земята!

Наред с всичко това, ясно става, че Събитието на Петдесетница е единствено по рода си; както често съм имал възможност да подчертавам, то представлява сливането на едно висше, неземно Същество в сферата на Земята и свързването му с нея до онзи момент, когато под негово влияние в Земната сфера ще настъпи едно пълно преобразяване. Следователно Христовите действия в условията на Земята започват тъкмо от този момент.

Ако сега искаме напълно да вникнем в Събитието на Петдесетница, ние трябва да прибегнем до помощта на онези понятия, които сме усвоили в хода на нашите антропософски занимания. Многократно сме спомена вали за посвещението в древните Мистерии. Характерът на предхристиянското посвещение изпъква най-ясно, когато обгърнем с поглед така наречените персийски Мистерии или Мистерии на Митра. Те съдържаха седем степени на посвещение. Онзи, който трябваше да бъде издигнат до по-висши духовни опитности, най-напред минаваше през степеня, наричана

„Гарван". Втората степен беше известна под името „Окултният", „Скритият". В третата степен ученикът ставаше „Воинът", в четвъртата степен „Лъвът", а в петата степен той беше назовавай с името на народа, от който произхождаше. В шестата степен ставаше „Слънчевият герой", а в седмата степен „Отец". Относно първите четири степени, днес е достатъчно да припомним, че окултният ученик беше въвеждан във все по-дълбоки и по-дълбоки духовни опитности. В петата степен той достигаше до онова разширено съзнание, което му позволяваше да се превърне в духовен предводител на своя народ. Ето защо той беше назовавай с името на съответния народ. Когато в древните Мистерии някой стигаше до петата степен на посвещение, той ставаше непосредствен участник в духовния живот.

От моя лекционен цикъл*17, държан тук, ние знаем, че земните народи са под ръководството на Съществата от висшите Йерархии*18 и по-специално, под ръководството на Архангелои, Архангелите. С други думи, посветеният в петата степен, се намесваше непосредствено в живота на Архангелите. Такива посветени в петата степен действително бяха нужни, те бяха нужни на самия Космос. Ето защо и съществуваше въпросното посвещение на Земята. Когато такава личност се издигаше в древните Мистерии до петата степен на посвещение, тогава Архангелът на съответния народ, така да се каже, надничаше в душата на посветения и четеше в неговите изживявания, също както ние разтваряме и четем дадена книга, в която са описани важни подробности, които трябва да знаем, за да пристъпим към едно или друго действие. Това, което беше необходимо за един народ, от което се нуждаеше той ето какво научавах Архангелои от душите на посветените в петата степен. Посветените в петата степен трябваше да бъдат подготвени в мистериинните школи, за да могат Архангелои да ръководят народите. Посветените са посредниците между същинските предводители на народите, Архангелои и самите народи. Ако мога така да се изразя, те пренасяха горе, в сферата на Архангелои онова, което е нужно там, за да може съответният народ да бъде правилно ръководен.

Как можеше да бъде постигната тази пета степен в предхристиянските времена? Тя не можеше да бъде постигната, ако душата на човека оставаше в тялото. Душата на човека трябваше да бъде изтеглена вън от тялото. Посвещението се състоеше именно в това, че душата на човека трябваше да бъде изтеглена, откъсната от тялото. И намирайки се извън тялото, душата минаваше през онези опитности, които аз току-що описах. Да, за да постигне необходимото съвършенство, душата трябваше да напусне Земята и да се издигне в духовния свят.

Когато идваше ред на шестата степен от древното посвещение, степента „Слънчев герой“, тогава в душата на един такъв Слънчев герой, се пробуждаше нещо, което е необходимо за една много по-висша цел, отколкото представлява духовното ръководство на даден народ. Ако насочите поглед към еволюцията на Земяното човечество, Вие ще се убедите как народите възникват, променят се и после изчезват. Народите се раждат и умират също както човешките индивиди. Обаче онова, което даден народ постига на Земята, трябва да бъде съхранено за цялото човечество. Работата е там, че даден народ следва да бъде не само насочван и ръководен; важното е неговите постижения да бъдат съхранени и пренесени над народа. Слънчевите герои бяха необходими тъкмо за тази цел: да се пренесат основните постижения още по-високо от сферата на Архангелои, там, където са Духовете на Времето*19. Защото в това, което живееше в душата на един Слънчев герой, Съществата от висшите Йерархии можеха да извлекат точно онова, което им е необходимо с оглед на целия човешки род. Само по този начин можеха да бъдат натрупани силите, които включват качествата и постиженията на всеки отделен народ в общата Карма на човечеството. Ето как, онова, което живееше в душата на Слънчевия герой, беше пренасяно горе в Космоса. И както посветеният в петата степен на древните Мистерии трябваше да напусне своето тяло, за да се издигне до съответните опитности, така и един Слънчев герой трябваше да напусне своето тяло, за да се добере до новото си обиталище през този период от време, а именно да се добере до Слънцето.

Несъмнено, за днешното съзнание подобни твърдения звучат като някаква басня или като пълна глупост. Но точно тук са в сила думите на апостол Павел, че мъдростта на Боговете често пъти изглежда като глупост в очите на хората. И така, по времето на своето посвещение, Слънчевият герой живееше заедно с цялата Слънчева система. Сега неговото обиталище е там, в Слънцето, също както обикновеният човек живее на Земята като на своя родна планета. Както около нас има планини и реки, така и по време на посвещението, около Слънчевия герой са разположени планетите на Слънчевата система. Да, по време на своето посвещение, Слънчевият герой трябваше да бъде откъснат от Земята и пренесен на Слънцето. Естествено, в древните Мистерии това можеше да бъде постигнато само ако посветеният излизаше извън своето тяло. Но когато се връщаше обратно в своето тяло, той си припомняше всички изживявания от периода, през който се намираще извън тялото, и можеше да ги приложи като действена сила за еволюцията на цялото човечество, за спасението на цялото човечество. В хода на посвещението, Слънчевите герои напускаха своето тяло и когато се изпълваха с необходимите сили, те се връщаха обратно. Едва от този момент нататък те разполагаха с онази сила, която

можеше да влее качествата и постиженията на един отделен народ в цялата еволюция на човечеството.

И какво изживяваха тези Слънчеви Герои в продължение на три дни и половина, колкото траеше тяхното посвещение? Какво изживяваха те, когато ако ми позволите този израз бродеха, не по Земята, а по Слънцето? Своята общност с Христос, който преди Мистерията на Голгота все още не беше слязъл на Земята! Всички Слънчеви герои от древността бяха издигани в сферата на Слънцето, понеже през онези времена връзката с Христос можеше да бъде постигана единствено там. Христос слезе на Земята, идвайки тъкмо от този свят, в който бяха издигани окултните ученици в условията на древното посвещение. Или с други думи: всичко онова, което можеше да бъде постигано чрез процедурата на посвещението за отделни окултни ученици, сега в дните на Петдесятница се разигра като едно природно събитие, което дълбоко засегна апостолите на Христос. Докато по-рано човешките души трябваше да се издигат до Христос, сега Христос слезе до апостолите. И в известен смисъл апостолите станаха такива души, които носеха в себе си онова душевно съдържание, което древните Слънчеви герои имаха в своите сърца. Духовната мощ на Слънцето се изля в апостолските души, за да работи и по-нататък в името на общочовешката еволюция. И за да може тази духовна мощ на Слънцето да тържествува над цялата Земя като една съвършено нова сила в планетарната и общочовешка еволюция ето защо беше необходима Мистерията на Голгота.

От какво израсна земният живот на Христос? Той израсна от най-дълбоките страдания, от едно страдание, което надхвърля всяка човешка представа за страдание. За да стигнем до правилни понятия в разглеждането на този важен момент, налага се да отстраним известни възражения от страна на съвременното съзнание. Тук трябва да вмъкна още нещо, което е свързано с разглеждането на Петото Евангелие.

Неотдавна излезе една книга, която особено бих препоръчал, понеже е написана от един твърде остроумен човек, но въпреки това показва какви безсмислици могат да излязат тъкмо от остроумни хора по отношение на духовните светове. Става дума за книгата на Морис Метерлинк *20, наречена „За смъртта“. Между другите безсмислици там срещаме и твърдението, че след като един човек умира, той е вече само дух и не може да страда, понеже се е освободил от своето физическо тяло. Следователно Метерлинк, остроумният човек, се поддава на илюзията, че може да страда само физическото тяло и поради тази причина мъртвият е лишен от страдание. Той съвсем не забелязва феноменалното, просто невероятно безсмислие, състоящо се в това, да се твърди, че страда единствено физическото тяло с неговите физически сили и химически вещества. Обаче

те, веществата и силите, изобщо не страдат. Ако те биха могли да страдат, трябваше да страдат и камъните. Физическото тяло не може да страда; страда душевно-духовната съставна част на човешкото същество. Обаче днес нещата са стигнали дотам, че дори и върху най-обикновените неща хората мислят точно обратното на това, което действително има смисъл. Ако духовният живот не би могъл да страда, тогава не би съществувало и никакво страдание в Камалока. Но страданието в Камалока се състои именно в това, че душевно-духовният човек е лишен от своето физическо тяло. Който смята, че Духът не може да страда, той не е в състояние да стигне дори до една приблизителна представа за неизмеримото страдание, което Христовият Дух изпита през трите години в Палестина*21.

Но преди да опиша това страдание, налага се да насоча Вашето внимание и към нещо друго. Нека да не забравяме, че с Йоановото Кръщение в реката Йордан, на Земята слезе един Дух, който живя само три години в човешко физическо тяло, за да мине после през смъртта на Голгота, следователно един Дух, който преди Йоановото Кръщение в Йордан е живял при условия, съвършено различни от земните. Но какво означава това, че този Дух е живял в условия съвършено различни от земните? В антропософски смисъл това означава, че този Дух не е имал никаква земна Карма. Моля този факт да се вземе предвид. Цели три години в тялото на Исус от Назарет живя един Дух, който измина Своя мъченически път, без душата Му да е обременена с една или друга земна Карма. Така всички опитности и изживявания, през които мина Христос, добиват съвършено различно значение в сравнение с опитностите, през които обикновено минава една човешка душа. Ако страдаме, ако имаме тази или онази опитност, ние знаем, че страданието е заложено в Кармата. Обаче за Христовия Дух това не беше така. Той трябваше да изтърпи трите години, без върху Него да тежи каквато и да е Карма. Но какво означаваше всичко това за Него? То означаваше да страда без каквито и да е кармически основания, да понесе незаслужени страдания, да страда напълно невинно! Петото Евангелие е антропософското Евангелие и то ни показва единствения по рода си тригодишен земен живот в човешкото тяло, към който понятието за Кармата остава неприложимо.

Обаче по-нататъшното разглеждане на Петото Евангелие показва и нещо друго за този тригодишен земен живот. С една дума, този тригодишен земен живот, разглеждан от нас като един вид ембрионален живот, не създаде никаква Карма, не пое върху себе си никакъв дълг, никаква вина. На Земята беше изживян един живот, независещ от никаква минала Карма, необременен от каквато и да е бъдеща Карма. Ние трябва да обхванем тези понятия и идеи в техния пълен, дълбок смисъл, и едва тогава ще стигнем до правилното разбиране на онези странни събития от Палестина, които

иначе действително остават като една голяма загадка. Защото какви ли не последици в общочовешката еволюция докара това неразбиране на нещата! И въпреки всичко, колко огромна е силата на Христовия Импулс! Днес нещата не се приемат в техния дълбок и истински смисъл. Но когато един ден хората ще съумеят да вникнат в тях, те ще разширят и сферата на своето съзнание.

Колко често човек пропуска покрай себе си неща, които са пропити с дълбок смисъл! Може би мнозина от Вас са чули за книгата „Животът на Исус“ от Ернест Ренан, излязла през 1863. Хората четат тази книга и не обръщат внимание на забележителните моменти в нея. Може би след време мнозина ще се учудят, как са успели да пропуснат особените, забележителните моменти в нея. Забележителното в тази книга е, че тя изглежда като една смесица от възвишено описание и сензационен роман, поднесен, така да се каже, през за дните стълби. Съчетанието между едно прекрасно описание и един булеварден роман ето кое е странното.

Ако се потопите с достатъчна сериозност в текста, Вие ще се убедите, че основната тежест от така наречения Христос Исус пада именно върху Исус. Авторът го превръща в един герой, в един благодетел на човечеството, който първоначално е изпълнен с най-добри намерения, за да се увлече по-късно от въодушевлението на масите и за да се поддава все повече и повече на това, което хората на драго сърце биха искали да чуят и видят.

Ернест Ренан прилага към Христос в голям мащаб онова, което често пъти прилагаме спрямо себе си, макар и в малък мащаб. Често става така, че хората виждат подема на някакво духовно движение, примерно теософията, и отправят следната критика: Първоначално вие имахте най-добри намерения, но после дойдоха лошите последователи, които започнаха да ви ласкаят и неусетно вие бяхте подведени, докато накрая допуснахте грешката, да говорите само онези неща, които те биха желали да чуят.

Така се отнася към Христос и Ернест Ренан. Той не се смущава да представи възкресението на Лазар като един вид измама, която Христос Исус е допуснал, единствено с пропагандна цел! Той не се стеснява да покаже как Христос Исус все повече и повече затъва в мътните води на масовия инстинкт. Ето как булевардният роман се намесва към възвишеното описание, което е налице дори и в тази книга. И своеобразното тук е, че всъщност човек би трябвало да подтисне едно здраво усещане за нещата, за да опише едно същество, което първоначално има най-добри намерения, докато накрая затъва в масовите инстинкти и допуска възникването на всевъзможни измами. Обаче Ренан изобщо не се чувствава смутен от това и продължава да търси красиви, завладяващи

думи, в стремежа си да опише тази личност. Куриозно, нали? Ето един пример за това, колко голямо е привличането на хората към Христос, независимо дали те имат разбиране за него или не. Тези неща могат да стигнат толкова далеч, че подобен човек да превърне живота на Христос в най-долнопробен булеварден роман и въпреки това да търси красиви и увличащи думи, за да насочи хората към тази забележителна личност. Подобни неща са възможни единствено спрямо такова същество, което се доближава до космическото значение на Христос. И знаете ли, през трите години от Христовия живот, би се натрупала твърде много Карма, ако Христос би живял според описанията на Ренан. Занапред ще бъде съвсем ясно: Описания като тези на Ренан ще се разпаднат мигновено, понеже хората ще знаят, че Христовият живот не донесе никаква Карма от миналото, нито пък създаде никаква бъдеща Карма. Ето едно от посланията на Петото Евангелие.

Следователно, в чисто човешки план, събитието от Йордан, което наричаме Кръщението на Йоан, може да бъде сравнено със зачатие. Според Петото Евангелие думите на евангелиста Лука съвсем точно възпроизвеждат това, което ясновиждащото съзнание установява като един вид космически израз на външните събития. Думите, идващи от Небето, действително гласяха: „Този е Моят възлюбен Син, днес аз Го родих.“ Да, тези думи от Евангелието на Лука възпроизвеждат съвсем точно истинския ход на събитията: Раждането, или зачатие на Христос в планетарното тяло на Земята. Ето какво се случи в реката Йордан.

Сега нека временно да се абстрахираме от факта, чия беше земната личност, в която влезе Христовият Дух при Кръщението в Йордан. През следващите дни ние отново ще се върнем на тази тема. Днес нека да заострим нашето внимание върху следното: че Исус от Назарет предостави своето тяло на Христовото Същество. И така, според данните от Петото Евангелие до които ретроспективният поглед на ясновидеца се добира първоначално Христос далеч не беше напълно свързан с тялото на Исус от Назарет, така че през първите етапи от земното си съществуване, Христос имаше твърде слаба връзка с тялото на Исус от Назарет. Тази връзка далеч не приличаше на онази здрава свързаност между тялото и душата, каквато нормално съществува при обикновените хора; напротив, телесно-душевната връзка беше от такова естество, че по всяко време, при една или друга необходимост, Христовото Същество всеки момент можеше да напусне тялото на Исус от Назарет. И докато тялото на Исус от Назарет изпадаше в един вид спящо състояние, Христовото Същество се отправяше в духовен смисъл там, където беше необходимо.

Петото Евангелие ни показва, че не винаги, когато Христовото Същество се явяваше на апостолите, там присъствуваше и тялото на Исус

от Назарет; често пъти нещата протичаха по такъв начин, че тялото на Исус от Назарет оставаше в една или друга точка, а на апостолите се явяваше само Духът, Христовият Дух. Но тогава Той им се явяваше така, че те лесно смесваха духовното явление с физическото присъствие. Наистина, те долавяха известна разлика, обаче тя беше твърде незначителна, за да бъде забелязана ясно. Тази важна подробност не се забелязва в останалите четири Евангелия, обаче в Петото Евангелие тя изпъква съвсем отчетливо.

Апостолите не винаги можеха да различат: Ето, сега пред нас е Христос в тялото на Исус от Назарет, а сега пред нас е само Христовият дух. Разликата не винаги беше ясна; те често се колебаеха за естеството на свои те възприятия, като в повечето случаи впрочем те не се замисляха твърде много върху това приемаха, че стоят пред Христос Исус, т.е. пред Христовия Дух, доколкото те можеха да го разпознават в тялото на Исус от Назарет. Обаче същественото, което настъпи през тези три години, беше, че Духът все по-тясно и по-тясно се свърза с тялото на Исус от Назарет, и като етерно същество, Христос ставаше все повече и повече подобен на физическото тяло, с което разполагаше Исус от Назарет.

Забележете, че сега по отношение на Христовото Същество тук отново настъпва нещо съвсем различно от физическите процеси при обикновения човек. По отношение на Макрокосмоса, обикновеният човек е един Микрокосмос, едно миниатюрно отражение на целия Макрокосмос, защото това, което става в човешкото физическо тяло, е отражение на целия Космос. При Христовото Същество е точно обратното. Макрокосмическото Слънчево Същество се формира според образа на човешкия Микрокосмос, непрекъснато се смалва и концентрира, така че става все по-близко, все по-подобно на човешкия Микрокосмос. Точно обратното!

В началото на Христовия земен живот, веднага след Кръщението в Йордан, връзката с тялото на Исус от Назарет беше твърде слаба. Христовото Същество все още се намираше извън тялото на Исус от Назарет. През този период от време, Христовите действия имаха подчертано извънземен, космически характер. Христовото Същество вършеше изцеления, които не бяха по силите на нито един човек. То се обръщаше към хората с една могъща, не човешка убедителност. Христовото Същество, едва удържайки се в тялото на Исус от Назарет, се проявяваше като една извънземна, космическа сила. Обаче то все повече и повече се доближаваше до физическата характеристика на тялото, с което разполагаше Исус от Назарет, непрекъснато се смалваше, приспособявайки се към земните условия, непрекъснато се концентрираше, така че неговата божествена сила все повече и повече намаляваше. Ето

през какви изпитания трябваше да мине Христовото Същество, уподобявайки се все повече и повече с физическото Исусово тяло; с други думи, то претърпя едно низходящо развитие. Христовото Същество трябваше да почувствува, как в своето уподобяване с тялото на Исус от Назарет, могъществото и силата Божия все повече и повече намаляваха. Низходящото развитие започна от света на Боговете и завърши в света на човеците.

Както някой човек, под тежестта на огромни страдания вижда своето тяло да изчезва все повече и повече, така и Христовото Същество виждаше как божествената сила го напуска, докато в същото време като етерно Същество то все повече и повече се доближаваше до земното тяло на Исус от Назарет, докато накрая стана толкова сродно с него, че можа да усети страх, какъвто понякога е присъщ на всеки обикновен човек. Другите Евангелия също описват този момент, когато разказват как Христос Исус заедно с апостолите се изкачват на Маслиновата планина и Христовото Същество вече напълно потопено в тялото на Исус от Назарет усеща капките пот по челото. Тази пот идва от страха. Ето как изглеждаше част от низходящия път на Христовото Същество, насочен към все по-дълбоко и по-дълбоко проникване в човешките измерения, в човешката същност на Исус от Назарет. Колкото повече етерното Христово Същество се доближаваше до земната човешка същност на Исус от Назарет, толкова повече Христос ставаше човек. Духовните, чудотворни сили на Бога, го напуснаха. Ние виждаме как целият мъченически път на Христос започва от онзи момент, когато веднага след Кръщението в Йордан, Той изцеляваше болните и прогонваше демоните чрез своята божествена сила, така че изумените хора казваха: Досега нито един човек не е вършил това на Земята.

През този период от време Христовото Същество все още не беше напълно потопено в тялото на Исус от Назарет. От тези мигове, предизвикващи удивление у околните, в продължение на три години се стигна до онова безостатъчно навлизане в човешката същност на Исус от Назарет, когато намирайки се в немощното тяло на Исус от Назарет, Той просто не можеше да отговаря на въпросите, задавани от Пилат, Ирод и Кайяфа. Христос беше потънал в немощното тяло на Исус от Назарет до такава степен, че на въпроса: Твои ли са думите, че ще събориш храма и за три дни отново ще го съградиш? Христовото Същество, потопено в изтощеното и отслабващо тяло на Исус от Назарет, вече не отговаряше на въпросите, задавани пред първо свещеника на юдеите, и остана няма пред Пилат, който попита: Ти казвал ли си, че си Цар юдейски?

Ето го мъченическия път от Кръщението в Йордан до пълната безпомощност. И ние виждаме, как тълпата, която доскоро се удивляваше

пред свръхземните сили на Христовото Същество, вече не Го възхвалява, а застанала около Кръста, се подиграва с безсилието на един Бог, който беше слезъл от Небето, за да стане човек: Ако си Бог, слез от Кръста. Ти помогна на другите, помогни сега и на себе си! Ето го мъченическият път на страданието, мъченическият път на Бога от божествената власт до пълната безпомощност. Едно неизмеримо страдание, към което се прибави и мъката за онова човечество, което в своето падение беше стигнало до най-ниската точка именно тогава по времето на Голгота.

Обаче тъкмо от понесеното страдание, от понесената мъка се роди онзи Дух, който се изля над апостолите. Тъкмо от тези неимоверни страдания се роди всепобеждаващата космическа Любов, която при Кръщението в Йордан слезе от космическите сфери и нахлу в нашата Земя, ставайки все по-близка и сродна с човека, с човешкото тяло, минавайки през такова безкрайно страдание, каквото хората не могат дори да си представят, достигайки до пълна безпомощност, за да роди един съвършено нов еволюционен импулс: Христовия Импулс. Ето как изглеждат нещата, в които трябва да вникнем, ако искаме да разберем огромното значение на Христовия Импулс така, както този Импулс ще бъде разбран от бъдещото човечество; сега ние ще знаем от какво се нуждае бъдещото човечество, за да напредването в своята култура, в своята еволюция.

ЧЕТВЪРТА ЛЕКЦИЯ

Кристияния (Осло), 5 Октомври 1913

Ако изобщо мога да се приближа към това, което трябва да изложа днес като принадлежащо към Петото Евангелие, за мен ще бъде един вид утеха всичко онова, което откриваме в края на Йоановото Евангелие. Ние добре помним какво е казано там: че далеч не всички събития, станали около Мистерията на Голгота, са записани в Евангелията. Евангелистът Йоан посочва, че светът не би побрал написаните книги, ако трябва да бъдат отразени в писмен вид всички тогавашни събития. Следователно, не подлежи на съмнение, че освен фактите, записани в четирите Евангелия, са се случили и много други неща. За да бъде правилно разбран относно всичко, което възнамерявам да изнеса в този лекционен цикъл, бих желал да започна с някои подробности от живота на Исус от Назарет, и по-точно от онези моменти, за които вече споменах, макар и по друг повод, когато обсъждах с Вас малки части от Петото Евангелие.

Днес бих искал да разкажа някои неща, отнасящи се приблизително към дванадесетата година от живота на Исус от Назарет, както знаете, това беше онази година, когато Азът на Заратустра, въплътен в едно от две деца Исус*22, родени по онова време и чиито произход е описан от Матей, чрез един мистичен акт премина в другото момче Исус, за което ни се

говори в началото на Евангелието от Лука. И така, ще започнем на шия разказ от онази година в живота на Исус от Назарет, когато Исус, описан в Евангелието на Лука, прие в себе си Аза на Заратустра. Ние помним, че този момент от живота на Исус от Назарет е посочен в Евангелията с разказа за изгубването на момчето Исус, чиито мъдри отговори удивляваха всички книжници, събрани в храма на Йерусалим. Обаче ние знаем, че всъщност тези мъдри, величествени отговори идваха от Заратустровия Аз, който действително се беше „пренесъл“ в тялото на Исус и по-точно, от Заратустровите спомени, които сега се проявиха в изненадващите отговори на момчето Исус. Знаем още, че след смъртта на Натановата майка от една страна и тази на Соломоновия баща*23 от друга страна, двете семейства се събраха в едно и детето Исус, поело в себе си Аза на Заратустра, израсна в това ново семейство.

Обаче от съдържанието на Петото Евангелие ние узнаваме, че израстването на Исус от Назарет, през следващите години беше твърде особено. В самото начало непосредственото обкръжение на младия Исус от Назарет беше удивено от мъдрите отговори, които момчето даваше в храма.

И непосредственото му обкръжение виждаше в него бъдещия книжник, който би могъл да достигне до най-дълбоките тайни на юдейската религия. Ето защо тези среди хранеха големи надежди относно малкото момче. Те внимаваха за всяка дума, излизаща от устата му. Но въпреки това то ставаше все по-мълчаливо и затворено. Мълчанието му достигна такива размери, че в очите на околните момчето Исус често изглеждаше несимпатично. Обаче вътре в себе си то водеше една истинска битка и тя се разигра между неговата дванадесета и осемнадесета година. Скрытите досега съкровища на неговата мъдрост просто изгряха в душата му и сякаш под строгата форма на юдейската ученост просветна Слънцето на някогашната Заратустрова мъдрост.

Първоначално нещата изглеждаха така, сякаш момчето попиваше с голямо внимание и усет всичко, което чу ваше от многобройните книжници, които посещаваха техния дом, за да отговаря после на всеки зададен въпрос. То продължи да изненадва всички книжници и те започнаха да го смятат за дете-чудо. После обаче то стана все по-затворено и мълчаливо, и само безмълвно се вслушваше в разговорите на другите. И все пак през този период от време, в душата му непрекъснато възникваха забележителни идеи, морални максими, и най-вече забележителни, морални импулси. Религиозните разговори и спорове, на които беше само мълчалив свидетел, му правеа впечатление, но те все повече и повече започнаха да пробуждат в душата му истинско огорчение, понеже още в онези години момчето имаше чувството, че всичко онова, за което разговаря ха книжниците, преданията и старите писания, опазени в Стария

Завет, съдържа нещо несигурно, нещо което съвсем лесно би могло да доведе до грешки и заблуждения.

Особено впечатлявай беше малкият Исус, когато чуваше, как през древността Духът е слизал над пророците и че самият Бог е вдъхновявал древните пророци, и че сега, след толкова много поколения, инспирация та или вдъхновението, е нещо непознато. А в едно нещо момчето се вслушваше с най-дълбоко внимание, понеже чувствувахе, че то би могло да се случи и със самото него. Онези книжници често повтаряха: Да, онзи възвишен Дух, който беше слязъл, примерно, над Илия, вече не може да бъде чул; обаче този, който все още говори и някои книжници вярваха, че долавят неговия глас от духовния свят под формата на инспирация говори с един едва доловим глас, обаче с такъв глас, който мнозина смятаха, че възприемат като нещо, идващо от самия Дух на Яхве.

„Батх-Кол“*24 наричаха тъкмо онзи своеобразен, инспириращ глас, макар че той беше от по-нисше духовно естество, отколкото Духът, вдъхновяващ древните пророци, обаче все пак този глас представляваше нещо подобно. Ето как говореха за Батх-Кол хората от обкръжението на Исус; впрочем за Батх-Кол ние знаем и от някои по-късни юдейски писания.

Сега в Петото Евангелие ще вмъкна нещо, което всъщност не принадлежи към него, а само ще ни доведе до по-пълното разбиране на Батх-Кол. Известно е, че след възникването на християнството се поражда спор между две равински школи. Известният Раби Елиезер бен Хиркано поддържа едно учение и като доказателство нещо което се говори и в Талмуда изтъкваше, че може да прави чудеса. Елиезер бен Хиркано можел например да изтръгне цял рожков*25 от земята и да го посади отново на сто лакти встрани, карал реките да текат в обратна посока, и на трето място, позовавал се на глас от небето, че неговото учение идва от самия Батх-Кол. Обаче противниковата равинска школа на Раби Йосуа не признавала това учение и Раби Йосуа възразявал: Възможно е Елиезер бен Хиркано да изтръгне един рожков от земята и да го посади на друго място, възможно е да кара реките да текат в обратна посока, възможно е и да се позовава на великия Батх-Кол обаче в Закона е писано, че вечните закони на Битието трябва да намерят своето място в устите и сърцата на хората. И ако Елиезер бен Хиркано иска да ни убеди в правотата на Своето учение, той трябва да се позовава не на Батх-Кол, а на истините, които могат да бъдат разбрани от човешкото сърце.

Напомням тази история от Талмуда, защото от нея виждаме, че наскоро след идването на християнството, някои равински школи започнаха да се съмняват в авторитета на Батх-Кол. Обаче в известен смисъл, Батх-Кол

продължи да се разпространява като един вид инспириращ глас всред равините и книжниците.

Когато младият Исус от Назарет слушаше как равините говорят за инспириращия глас на Батх-Кол, той по чувствава инспирацията на Батх-Кол в самия себе си. Забележителното в случая беше следното: поради въздействието на Заратустровия Аз, Исус от Назарет действително стана способен да възприема с голяма бързи на всичко онова, което другите около него вече знаеха. В своята дванадесета година той не само удивляваше равините с проникателните си отговори, но и долавяше Батх-Кол в собствените си гърди. И тъкмо поради инспирацията, идваща от Батх-Кол, шестнадесет-седемнадесетгодишният Исус често долавяше гласа на Батх-Кол, който го довеждаше до мъчителна и тежка душевна борба. Защото Батх-Кол му откриваше впрочем Исус беше сигурен в точността на своите възприятия -, че не е далеч момента, когато в продължението на Стария Завет вече няма да говори същият Дух, който по-рано беше говорил на древните еврейски пророци. И един ден нещо, което беше ужасно за душата на Исус той получи следното откровение от Батх-Кол: Аз, Батх-Кол, вече не достигам до онези висини, където Духът действително ми открива истината относно по-нататъшното развитие на еврейския народ.

Това беше един ужасен и страшен момент, едно ужасно впечатление, когато самият Батх-Кол му откри: че той не може да бъде повече продължител на старото откровение, че така да се каже той е вече неспособен да бъде представител на старото откровение. И сега, шестнадесет-седемнадесетгодишният Исус от Назарет усети, като че ли почвата се разклати под нозете му и в някои дни той си казваше: Всичките душевни сили, с които вярвах че съм удостоен, ми помагат само да разбера, че еволюционната субстанция на еврейството вече е лишена от каквато и да е възможност за издигане до откровенията на Божия Дух.

Нека за миг да се пренесем в душевното състояние на младия Исус. Тези мъчителни изживявания съвпаднаха по време с редицата пътувания, които шестнадесет-, седемнадесет-, осемнадесетгодишният Исус трябваше да предприеме отчасти поради своя занаят, отчасти поради други обстоятелства. Те му дадоха възможност да опознае различни области от Палестина, а и извън Палестина. Както може да се види от Хрониката Акаша, през онези времена в Предна Азия, а дори и в Южна Европа беше разпространен един азиатски култ, смесица от различни култове, но по същество той представляваше култ на Митра. Но много места и в най-различни области имаше храмове, където хората служеха на Митра. На определени места този култ беше близък до Култа на Атис, но по същество, както казах, представляваше култ на Митра; в многобройните храмове се принасяха жертви на Митра и на Атис. Това беше, така да се

каже, едно старо езичество, но в известен смисъл облъхнато от обредите и церемониите, характерни за култа на Митра и на Атис. Този култ засега също и Италианския полуостров: не случайно църквата Свети Петър в Рим се издига на същото място, където някога е имало храм на Митра. Да, налага се да кажем нещо, което за много католици ще изглежда като истинско богохулство: В своята външна форма и във всичко, произтичащо от нея, церемониалната служба в църквата Свети Петър просто не се различава от култа на Атис! И в много отношения култът на Католическата църква е само едно продължение на древния култ на Митра.

По време на своите пътувания, шестнадесет-седемнадесетгодишният Исус от Назарет се запозна с това, което беше останало от култовите центрове на Митра и на Атис, впрочем неговите пътешествия продължиха и по-късно. И по този начин, ако можем да се изразим така, кой проникна съвсем непосредствено в душата на езичниците. А благодарение на факта, че Азът на Заратустра беше обхванал толкова могъщо неговата собствена душа, тя разви по един естествен начин онези качества, които другите развиваха с цената на големи усилия: висшата ясновиждаща способност. Ето защо, минавайки през такива езически храмове, той имаше съвсем други, често пъти потресаващи изживявания, отколкото другите хора. И колкото и неправдоподобно да изглежда, аз трябва да изтъкна: Когато на един или друг езически олтар жреците изпълняваха своите култови церемонии, ясновиждащият поглед на Исус от Назарет откриваше как чрез жертвоприношенията бяха привлечани определени демонически Същества. Да, Исус стигна до откритието, че някои от идолите, на които хората се кланяха, бяха изображения не на добрите духовни Същества от висшите Йерархии, а на злите, демонически сили. А по-нататък той откри, че злите, демонически сили често пъти направо преминават във вярващите, в последователите, вземащи участие в подобни култови действия. Поради лесно обясними причини, тези неща не са били записани в другите Евангелия. И едва в условията на нашето духовно Движение, стана възможно да се говори за тях, понеже едва в нашата епоха човешките души ще са в състояние да стигат до истинско разбиране за невероятно дълбоките, разтърсващи изживявания, които нараниха душата на младия Исус още преди Кръщението в реката Йордан.

Тези пътувания продължиха до към двадесетата, двадесет и втората, двадесет и четвъртата година на Исус. Душата му непрекъснато изпитваше горчива мъка, когато виждаше как Демоните, пораждани от Луцифер и от Ариман завладяват хората и как езичниците бяха вече стигнали до там, че вземаха Демоните за Богове и как дори в изображенията на идолите личаха образите на злите, демонични сили, които бяха привлечани от тези изображения, от тези култови действия и направо, ако мога така да се

изразя, прекриваха в душите на молещите се хора и ги обсебваха напълно. Ето как изглеждаха горчивите опитности, с които трябваше да се справя Исус от Назарет и които стигнаха до определен завършек чак в неговата двадесет и четвърта година.

Приблизително тогава Исус от Назарет беше сполетян от едно ново и безкрайно мъчително изживяване, което се прибави към досегашните му разочарования от Батх-Кол. Описвайки това мъчително изживяване на Исус от Назарет, аз трябва да заявя, че днес все още не съм в състояние да посоча на кое място от неговите пътувания се разигра въпросното изживяване. За мен не беше трудно да дешифрирам самата сцена, и то до голяма степен съвсем точно. Обаче мястото, където се разигра тази сцена това аз днес не мога да посоча. Струва ми се, че въпросната сцена се разигра при едно от пътуванията на Исус извън Палестина. Накратко с точност мога да опиша сцената, но не и мястото.

И така, в двадесет и четвъртата година от своя живот Исус от Назарет се оказа в една област, където в рамките на езическия ритуал се извършваше жертвоприношение. Картината наоколо беше мрачна, народът беше обхванат от ужасни душевни болести, засягащи дори физическите тела на хората. Този храм отдавна беше напуснат от жреците. Исус чу жалбите на хората: Жреците ни напуснаха, небесният отговор на жертвоприношенията вече не се спуска върху нас и ние сме прокажени и болни, ние сме измъчени и страдаме, понеже нашите свещеници ни напуснаха.

Страданията на тези нещастни хора породиха дълбока болка в душата на Исус и тя беше обхваната от без гранична любов към измъчения народ. От своя страна, хората сигурно са доловили нещо от тази безгранична любов и тя сигурно е впечатлила целия народ, изоставен от своите жреци, а както мнозина вярваха изоставен и от своите Богове. И сега внезапно, мнозина от хората, които разпознаха безграничната любов по лицето на Исус, се провикнаха: Да, ти си нашият нов жрец! После те го принудиха да застане до езическия жертвен олтар, очаквайки, изисквайки от него да принесе жертвата, за да получат отново благословията на своите Богове.

И в същото време когато народът го тласкаше към жертвения олтар, той падна като мъртъв, душата му сякаш се отдели от него и целият народ, който вярваше, че отново е намерил своя Бог, видя с ужас, как този, когото всички смятаха за новия пратеник на Бога, се свлече на земята като мъртъв. Обаче в същото време отделената от тялото Исусова душа се почувствува издигната в духовните царства, в областта на Слънчевото съществуване. И сега от сферите на Слънцето, тя дочу такива думи, каквито по-рано често беше чувала чрез Батх-Кол. Но сега гласът на Батх-Кол беше променен, беше станал напълно друг. Самият глас идваше от съвсем друга посока и онова, което Исус от Назарет сега чу, преведено на наш език, можа да

прозвучи в онези думи, които аз произнесох за пръв път, когато неотдавна положихме основния камък на нашия строеж край Дорнах*26.

Има задължения, които са строго окултни! Следвайки едно такова окултно задължение, тогава аз споделих онова, което Исус от Назарет чу чрез преобразования глас на Батх-Кол. Исус от Назарет чу думите:

Амен

Властвуват злините

Свидетелствуват за разпадането на Аза

Стореният от други грях на себелюбие

Изживян в насыщния хляб

В който не властвува волята на Небето

Тъй като човекът се раздели с Вашето царство

И забрави Вашите имена

Вие, Отци на Небето

Аз не мога да превода по друг начин на немски език онова, което Исус от Назарет тогава долови чрез променения глас на Батх-Кол. Единствено по този и по никакъв друг начин! Точно тези бяха думите, които отново върнаха от делената Исусова душа в тялото, така че той се пробуди от своя унес. И когато Исус от Назарет отново дойде на себе си и отправи поглед към тълпата от измъчени хора, които го тласкаха към олтара, видя, че всички те бяха побягнали. А когато отправи ясновиждащия си поглед в далечината, там той успя да различи само едно войнство от демонически образи, от демонически Същества, които бяха здраво свързани с тези хора..

И това беше второто важно изживяване, вторият важен завършек на онова душевно израстване, което Исус от Назарет осъществи след своята дванадесетгодишна възраст. Да, скъпи мои приятели, събитията, които направиха най-голямо впечатление за душата на подрастващия Исус, съвсем не пораждаха спокойно и ведро настроение. Още преди Кръщението в Йордан, тази душа трябваше да опознае цялата бездна на човешката природа.

След пътуването Исус от Назарет отново се завърна в своя дом. По същото време, приблизително към двадесет и четвъртата година на Исус от Назарет почина бащата, който беше останал в къщи. Когато Исус се завърна у дома си, той все още беше под силното впечатление на демоническите въздействия, които определяха целия характер на древната езическа религия. Човек може да се издигне до определени степени на висшето познание, само ако мине през бездните на живота; в известен смисъл така стана и с Исус от Назарет: Около своята двадесет и четири годишна възраст в една местност, която аз не съм в състояние да назова

той успя да прогледне в неизмеримата дълбочина на човешките души, където беше събрана сякаш цялата душевна мъка на тогавашното човечество; той успя да се потопи и в онази мъдрост, която пронизва душата като нажежено желязо, но в същото време я дарява с ясновидство, пред което се откриват духовните светове. Долавяйки преобразования глас на Батх-Кол, беше преобразен и самият Исус. И така, още в сравнително млада възраст, Исус притежаваше един спокоен и проникващ духовен поглед. Той се превърна в човек, толкова дълбоко запознат с тайните на живота, колкото никой до тогава, понеже до този миг никой не беше ставал свидетел на такава огромна човешка мъка. Най-напред той усети как обикновеното знание само разклаща почвата под нозете му; после установи, как старите инспирации вече не са в сила; а накрая видя как религиозният култ и жертвоприношенията, вместо да са мост между хората и Боговете, само привличат всевъзможни демонически Същества, които обсебват хората и предизвикват неизличими душевни и телесни болести. Несъмнено, до този момент никой на Земята не беше надниквал толкова дълбоко в човешката мъка, както Исус от Назарет и никой не беше нараняван в душата си до такава степен, както Исус при вида на обсебения от демони народ. И всъщност до този момент никой не беше подготвен до отговори на въпроса: Как, как да се спре разрастването на тази мъка по Земята?

И така, Исус от Назарет разполагаше не само с ясновиждащия поглед и с богатствата на мъдростта, а в известен смисъл, чрез самия живот, се превърна в един посветен. За това се досетиха хората, които по онова време бяха събрани в Ордена на есеите. Есеите практикуваха една разновидност на тайното учение в определени места на Палестина. Ордентът беше известен със своите строги правила. Онзи, който искаше да влезе в Ордена, беше подлаган на редица изпитания поне една година, а в повечето случаи години наред. Той трябваше да докаже, че е достоен за посвещение чрез цялото си поведение и морал, с цялата си готовност да служи на висшите духовни си ли, с усета си за справедливост, човеколюбие, с отричането си от материалните блага и т.н. След влизането в Ордена, той минаваше през различни степени, докато накрая беше включван в един вид монашеско уединение, целящо откъсване от останалото човечество, така че с помощта на душевно и телесно пречистване той можеше да се доближи до духовния свят. Тези основни моменти намират израз в някои от символите на есейския Орден. Дешифрирането на Хрониката Акаша показва, че името „есеи“ идва от еврейската дума „есин“ или „асин“. Тази дума означава нещо като „лопата“ или „лопатка“; защото есеите винаги носеха като отличителен знак една малка лопатка, нещо което е запазено в някои окултни братства и до днес.

Есеите имаха и други правила: те не трябваше да носят у себе си никакви монети и да не минават през врати, които са украсени с рисунки или пък в чиято близост има нарисувани образи и картини. И понеже по онова време Орденът на есеите беше официално признат, те влизаха в Йерусалим през специални порти, на които нямаше никакви рисунки, никакви изображения. Ако есеите стигаха до някаква украсена, изографисана врата, те винаги трябваше да се връщат обратно. В самия Орден бяха в сила стари традиции, върху чието съдържание есеите пазеха пълно мълчание. Те трябваше да проповядват само това, което бяха научили в самия Орден. Всеки, който влизаше в Ордена, беше длъжен да му остави цялото си имущество. По времето на Исус от Назарет есеите бяха около четири до пет хиляди души. Строгите правила на Ордена привличаха хора от много места. При всяка възможност те подаряваха на Ордена своите имоти и къщи, дори и да се намираха чак в Мала Азия или още по-далеч, така че навсякъде Орденът притежаваше собственост под формата на къщи, градини, ниви и т.н. Никой не беше приеман в Ордена, без да му подари всичко, което имаше. Всичко принадлежеше на всички и никой нямаше право на лична собственост. За нашата съвременност този закон изглежда твърде строг, макар и в него да имаше още една важна подробност: С благата и имуществото на Ордена есеите можеха да помагат на всички нуждаещи се, освен своите собствени семейства. Поради многобройни дарения, извършени в самия Назарет, там се оформи една колония от Ордена на есеите и тъкмо тези хора попаднаха в кръгзора на Исус. Ръководството на Ордена от своя страна бързо узна за дълбоката мъдрост, озарила душата на Исус от Назарет и всред най-високопоставените есеи възникна определено настроение. Да, всред есеите възникна едно пророческо настроение: В името на правилната космическа еволюция, тук всред хората, трябва да се появи една изключително мъдра душа, която ще действува като един вид Месия. Ето защо те навсякъде се оглеждаха за мъдри човешки души. И естествено, бяха дълбоко развълнувани, когато узнаха за мъдростта на Исус от Назарет. Няма нищо чудно в това, че есеите го приеха като външен, приходящ член в тяхната общност, без да го подлагат на предварителните изпитания, необходими за по-нисшите степени. Аз не искам да кажа, че го приеха в самия Орден, но все пак най-мъдрите есеи обградиха Исус с доверие и не криеха своите тайни от този млад човек. Всъщност младият Исус от Назарет чу от тях много по-дълбоки тайни за еврейството, отколкото от книжниците в бащиния си дом. Някои неща вече му бяха познати като един вид откровение от Батх-Кол. Накратко, възникна една жива размяна на мисли между Исус от Назарет и есеите. И в своите разговори с тях, протекли между неговата двадесет и пета и двадесет и осма година, а и по-късно, Исус от Назарет се

запозна с почти всичко, което можеше да получи от Ордена на есеите. Защото до нещата, които не му бяха казвани с думи, той достигаше по пътя на ясновиждането. Исус от Назарет имаше ясновидски изживявания или всред самите есеи, или малко по-късно у дома си в Назарет, където се отдаваше на съзерцание и усещаше как в душата му нахлуват сили, за които есеите дори не подозираха, макар че понякога тези сили идваха само като последица от задълбочените разговори с есеите.

Сега трябва да изтъкнем едно от тези изживявания, едно от тези вътрешни впечатления, защото то може да хвърли светлина върху целия ход на общочовешкото развитие. И така, намирайки се в едно особено душевно състояние, при което душата му се намираще извън тялото, Исус от Назарет получи едно забележително видение, в което му се яви Буда. Да, Буда се яви на Исус от Назарет като последица от размяната на мисли между него и есеите. И ние бихме могли да твърдим, че в случая се стигна до един духовен разговор между Исус и Буда. Едно от моите окултни задължения е да споделя с Вас цялото съдържание на този духовен разговор, защото днес ние сме просто длъжни да навлезем в тези тайни на общочовешката еволюция. В този забележителен духовен разговор Исус от Назарет чу думите на Буда: Ако моето учение такова, каквото го проповядвах би се изпълнило докрай, тогава всички хора би трябвало да заприличат на есеите. Това обаче не може да стане. Ето къде се намира грешката в моето учение. Есеите могат да съществуват по този начин и занаят, откъсвайки се от останалото човечество, но работата е там, че другите човешки души имат нужда от тях. По силата на моето учение би трябвало да се раждат само есеи. Но това е невъзможно. Ето как изглеждаше едно от особено важните изживявания, до което Исус от Назарет стигна чрез общуването си с есеите.

Другото важно изживяване се свеждаше до запознанството на Исус от Назарет с един още по-млад човек, който също кръжеше около Ордена на есеите, макар и по съвсем друг начин, без да става есеец. Става дума за един брат-мирянин в есейския Орден, а именно Йоан Кръстител. Той се обличаше като есеите, които през зимата носеха дрехи от камилска вълна. Обаче той никога не смеси юдейското учение с това на есеите. Но тъй като учението и целият живот на есеите му бяха направили огромно впечатление, той живееше като техен брат-мирянин и постепенно инспириран от тях, стигна до всичко онова, което се разказва в Евангелията за Йоан Кръстител. Да, Исус от Назарет и Йоан Кръстител проведоха много разговори помежду си.

Един ден обаче се случи така аз добре зная какво означава да се говори за тези неща по толкова повърхностен начин, обаче въпреки това, по силата на споменатите вече окултни задължения, тези факти трябва да

бъдат разказани случи се така, че един ден, докато Исус от Назарет разговаряше с Йоан Кръстител, той видя как физическото тяло на Кръстителя сякаш изчезна и пред погледа му застана Илия. Това беше второто важно душевно изживяване сред общността на есеите.

Обаче Исус имаше и други изживявания. Още преди доста време Исус от Назарет имаше възможност да наблюдава следното: Когато се приближаваше до специалните врати за есеите, по които нямаше никакви знаци и изображения, Исус не можеше да мине през тях, без да изпита една горчива опитност. Той се вглеждаше в тези врати, умишлено лишени от каквито и да е изображения, обаче духовният му поглед ясно различаваше от двете страни на тези врати онези Същества, които според духовно-научното изследване носят имената Ариман и Луцифер. И постепенно той се убеди, че отвращението на есеите от украсените с образи врати би трябвало да има нещо общо с магическото привличане на споменатите духовни Същества и че всъщност художествената украса на вратите е свързана по някакъв начин с Луцифер и Ариман. Исус от Назарет често беше стигал до тези изводи и по-рано.

Който е изпитал подобни изживявания, добре знае, че безплодното мъдруване тук е напълно неуместно, понеже тези неща са потресаващи. Освен това човек скоро се убеждава, че в случая обикновените човешки мисли са крайно недостатъчни. Човешките мисли далеч не могат да се справят с тези факти. Обаче подобни впечатления не само проникват в дълбините на душата, а просто стават неотменна част от самия душевен живот. С онази част от душата си, в която е събрал такива изживявания, човек се чувства вече свързан със самите тях и продължава да ги носи по-нататък през живота си.

Ето как Исус от Назарет се запозна с двата образа на Луцифер и Ариман, виждайки ги зад вратите на есеите. Първоначално това не предизвика нищо друго, освен че за него стана ясно: между тези духовни Същества и есеите стои някаква тайна. Впоследствие това се отрази и на отношенията му с есеите: след тези опитности той вече не се разбираше така добре с тях. Защото в душата му живееше нещо, за което той не се осмеляваше да говори пред есеите: всеки път в разговор с есеите, между Исус и тях заставаха неговите опитности пред вратите на есеите.

Един ден, когато след поредния важен разговор, засягащ най-висшите духовни области, Исус от Назарет напускате главната сграда на есеите, минавайки през вратата, той се натъкна на образите, за които знаеше, че това бяха Луцифер и Ариман. И той видя, как Луцифер и Ариман побягнаха от вратата на есейския дом. Сега в душата му се породил един въпрос. Не че той питаше със своя разум, просто в душата му нахлу с огромна и първична сила следният въпрос: Накъде бягат те, накъде бягат

Луцифер и Ариман? Защото той добре знаеше, че те бягат тъкмо поради свещеността на есейския Орден, на есейския манастир. И в душата му изникна въпросът: Накъде бягат те? И от тук нататък този въпрос не го напускаше и просто изгаряше душата му като огън; през следващите седмици този въпрос звучеше в душата му всеки час, всяка минута. Когато след духовния разговор, който беше водил с есеите, той напусна главната им сграда, в душата му гореше въпросът: Накъде бяха побягнали Луцифер и Ариман?

А какво направи той по-нататък под впечатлението на този изгарящ въпрос, след като разбра, че старите инспирации са безвъзвратно изгубени, а религиите покварени от демонически сили, след като падна пред олтара на езическия храм и чу преобразования глас на Батх-Кол, и какво точно означава разказаното от мен току-що относно въпроса на Исус от Назарет: Накъде побягнаха Луцифер и Ариман? за всичко това ние ще продължим до говорим утре.

ПЕТА ЛЕКЦИЯ

Кристияния (Осло), 6 Октомври 1913

Вчера ние успяхме да хвърлим поглед върху живота на Исус от Назарет през времето, което беше изтекло за него приблизително от дванадесетата до двадесетата година на неговия живот. От всичко онова, което можах да разкажа, Вие несъмнено сте останали с усещането, че през този период, в душата на Исус от Назарет се разиграха изключително дълбоки събития, които са от значение за цялата еволюция на човечеството. Защото от основното настроение, което сте изградили у Вас в резултат на духовно-научните си занимания, Вие добре знаете че всички процеси и събития в общочовешката еволюция са взаимно свързани и това напълно се отнася за онези душевни процеси у Исус, за които стана дума вчера. Ние се научихме да разглеждаме Събитието на Голгота от най-различни гледни точки. В този лекционен цикъл ние ще се ръководим от живота на самия Христос Исус. И така, нека още веднъж да насочим поглед към душата на Исус от Назарет през онзи период от време, за който стана дума вчера а именно от дванадесетата му година до Кръщението в реката Йордан и да се запитаме: Как можа да понесе тази душа всичко това, след като в нея се разиграха онези важни събития, за които говорих вчера.

Може би ще получите известна представа, известно чувство за Исусовата душа, ако разкажа една сцена, която се разигра към края на неговите 20 години. Сцената, която искам да разкажа, засяга един разговор между Исус от Назарет и неговата майка, следователно с онази, която чрез сливането на двете семейства стана негова майка в продължение на много години*27.

През всичките тези години той се разбираше много добре с тази майка, много по-сърдечно, отколкото с останалите членове на семейството, обитаващи къщата в Назарет; или казано още по-точно, той се разбираше добре с тях, но те не се разбираха добре с него. И по-рано той беше споделял със своята майка някои впечатления, които постепенно се затвърждаваха в душата му. Обаче в посоченото време се състоя един твърде важен разговор, чието съдържание ще ни позволи да проникнем дълбоко в душевния свят на Исус от Назарет.

Благодарение на обсъжданите вчера изживявания той неусетно помъдря и лицето му изразяваше една без крайна мъдрост. Но в същото време, както става винаги, когато човешката душа започне да се изпълва с мъдрост, той беше обхванат от една вътрешна тъга. Първоначално мъдростта го докара дотам, че поглеждайки хората около себе си, той веднага ставаше тъжен. Към това се прибави и нещо друго: през последните 20 години, в своето уединение той мислеше върху следното. Той непрекъснато си припомняше онова корен но преобразяване, онази вътрешна, душевна революция, която настъпи след преминаването на Заратустровия Аз в неговата душа. Той непрекъснато си припомняше най-вече неизмеримото богатство, с което го из пълни Заратустровия Аз.

В края на 20-те си години той все още не знаеше, че е преродения Заратустра; знаеше само, че на дванадесетгодишна възраст с него беше настъпила една огромна промяна. А сега често имаше усещането: О, колко по-различен бях аз преди тази промяна!

Когато си припомняше миналото, той си даваше сметка за безкрайната топлина, и сърдечност, които грееха в душата му. Като момче, той беше напълно откъснат от света, но имаше живото усещане за величието на природата и за всичко, което тя искаше да каже на хората. Обратно, той не беше предразположен към човешката мъдрост, към човешкото знание. Той се интересуваше твърде малко от каквито и да е учебни занимания! Би било съвсем погрешно да се мисли, че до своята дванадесета година, т.е. преди навлизането на Заратустра в неговата душа, това момче Исус е притежавало някакви външни дарби. Напротив, момчето беше необичайно кротко и нежно, способно да обича всички около себе си, способно да вниква в сърцата на другите, но без какъвто и да е интерес към натрупаното през вековете човешко знание. И после, в синагогата на Йерусалим дойде онзи момент, когато всичко това сякаш изхвърча от дванадесетгодишното момче, за да отстъпи място на цялата онази Заратустрова мъдрост, която нахлу в него с неудържима сила! Сега той често си мислеше, по колко различен начин беше свързан с духовната същност на света преди дванадесетата си година, когато душата му беше сякаш отворена за дълбините на света! Припомняше си как беше протекъл

живота му по-късно, как откри, че душата му е готова да приеме еврейското учение, което обаче сякаш бликаше от самия него, как беше потресен от факта, че Батх-Кол не може да инспирира хората както порано; и как после се запозна с езическите култове, как цялото езическо знание и цялата езическа религиозност смутиха и опечалиха душата му. Припомняше си още, как между своята осемнадесета и двадесет и четвърта го дина се докосна до външните постижения на човечеството, и как после, приблизително двадесет и четири годишен, беше влязъл в есейската общност, запознавайки се там с едно тайно учение и с хората, които го проповядваха. Ето за какво често мислеше той. Обаче той знаеше и друго: че, общо взето, душата му беше докосната само от знанието, което хората бяха натрупали през вековете като мъдрост, култура, морални устои. Той чувствуваше, че връзката му със земното човечество датира след неговата дванадесета година. И сега той често трябваше да се замисля какъв е бил преди тази дванадесета година, когато изглеждаше не посредствено свързан с божествените източници на съществуването, когато всичко в него беше първично и просто бликаше от нежната му, отзивчива душа, за да се свърже по най-естествен начин с другите човешки души, докато сега той беше станал мълчалив и самотен.

Всички тези чувства породиха един съвсем конкретен разговор между него и онази личност, която беше станала неговата майка. Майката го обичаше силно и често пъти беше разговаряла с него за красивите и величествени промени, настъпили с него след дванадесетата му година. Между него и мащехата възникваха все по-интимни и по-благородни отношения. Обаче пред нея той беше премълчал вътрешното си раздвоение, така че тя имаше представа само за красивите и величествени мигове от живота му. Тя беше видяла само това, как той става все по-мъдър и как прониква все по-дълбоко в еволюцията на човечеството. Ето защо голяма част от подробната му изповед беше за нея нещо ново, но тя я прие с отзивчивост и разбиране. Тя изведнъж проумя неговата печал, неговата душевна подтиснатост и копнежа му непрекъснато да се връща към състоянието си преди дванадесетата година. Тя се стараше да го утеши и му обръщаше внимание на всичко онова, което по-късно блесна у него с такава красота и величие. Тя му припомни за онова, което беше научила от самия него, за обновлението на великите учения, за максимите и мъдростта на еврейството. Тя му припомни всичко онова, за което често бяха разговаряли. Обаче на сърцето му стана още по-тежко, когато чу високата и оценка за онези неща, които той смяташе за вече преодолени. И накрая той възрази: Добре, всичко това може и да е така. Обаче какво значение има за човечеството, дали древната мъдрост на еврейството отново ще се потвърди чрез мен или друг? Общо взето, това няма никакво значение. Да,

ако днешното човечество би имало уши да се вслуша в древните пророци, за него щеше да е полезно, ако мъдростта на пророците се потвърди по един или друг начин. Но ако днес би дошъл самият Илия тъй рече Исус от Назарет и би из вестил на днешните хора своето познание за духовния свят, не биха се намерили и малцина, които да имат уши за мъдростта на Илия, за мъдростта на древните пророци като Мойсей, Авраам и т.н. Днес не би било възможно да се проповядва онова, което навремето проповядваха древните пророци.

Техните думи биха отишли на вятъра! Това което постигнах в душата си, днес няма никаква стойност.

Ето как говореше Исус от Назарет, обръщайки внимание на това, как неотдавна думите на един наистина велик учител също заглъхнаха без никакви последици за другите. Защото, тъй се изрази той, въпреки че този духовен учител, добрият стар Хилел*28, не можеше да се мери с древните пророци, той все пак беше забележителен мъдрец. Исус добре знаеше какво означава за евреите този добър стар Хилел, който проповядваше учението си през трудните времена от царуването на Ирод. Този човек носеше в сърцето си цели съкровища от мъдрост. Исус знаеше колко трудно намират пътя към човешките сърца тихите, отмерени думи на стария Хилел. За Хилел казваха: Тора, основният закон на евреите беше изгубен за хората, но Хилел отново го възстанови.

За онези свои съвременници, които го разбираха, Хилел се явяваше като възобновител на първичната еврейска мъдрост. Като истински мъдрец, той обикаляше из цяла Юдея. Той беше един вид Месия, а кротостта сновна черта на неговия характер. Всичко това се говори в самия Талмуд, а може да бъде потвърдено и от исторически данни. Хората хвалеха Хилел и разказваха много добри неща за него. Тук мога да посоча само един пример, който дава представа за начина, по който Исус от Назарет говореше на своята майка за Хилел, изтъквайки основното душевно настроение на този голям мъдрец.

Хилел е описан като човек с кротък и благ характер, постигащ изключително много с търпение, състрадание и любов. Запазен е един разказ, описващ Хилел като човек с безкрайно търпение, с безкрайна нежност. Веднъж двама души се обзаложили, дали Хилел може да бъде разгневен или не, понеже всички твърдели, че това е невъзможно. Двамата се обзаложили и единият от тях казал: Ще направя всичко, за да разгневя Хилел. Естествено, той искал да спечели облога. И веднъж, когато Хилел бил крайно зает с приготвянето за съботата, този човек потропал на вратата му и казал с не твърде вежлив тон а Хилел, като председател на висшия духовен съвет бил свикнал да се обръщат вежливо към него така че въпросният човек просто извикал: Хилел, излез, бързо излез навън! Хилел

наметнал връхната си дреха и излязъл. С цетър тон и без ни каква вежливост човекът казал: Хилел, искам да те питам нещо. Хилел кротко отвърнал: Любезни мой, какво искаш да ме питаш? Искам да те питам, защо вавилонците имат толкова тесни глави? С най-добронамерен тон Хилел отвърнал: Любезни мой, вавилонците имат толкова тесни глави защото техните акушерки са несръчни. Тогава човекът си отишъл, отчитайки че този път Хилел не показал нито следа от гняв. Хилел се завърнал към своите приготовления. След няколко минути човекът отново потропал грубо на вратата: Хилел, бързо излез, имам да те питам нещо важно! Хилел наметнал дрехата си, излязъл и продумал: Е, любезни мой, какво искаш пак да ме питаш? Имам да те питам, защо арабите имат толкова малки очи? Хилел кротко отвърнал: Понеже пустинята е огромна, и когато очите искат да я обхванат, очите се смаляват; ето защо арабите имат толкова малки очи. Хилел отново останал кротък и невъзмутим. А човекът се изплашил за своя облог, върнал се и за трети път извикал с груб глас: Хилел, излез навън, имам да те питам нещо важно! Хилел наметнал дрехата си, излязъл и кротко попитал: Добре, любезни мой, какво искаш да ме питаш? Искам да те питам, защо египтяните имат плоски ходила? Египтяните имат плоски ходила, защото почвата там е блатиста. И напълно спокоен, Хилел се върнал към своите занимания. След няколко минути човекът дошъл отново и казал на Хилел, че сега не иска да го пита нищо, а че се бил обзаложил да го разгневи, без да знае вече как да го постигне. Тогава Хилел казал кротко: Любезни мои, по-добре е да изгубиш облога, отколкото Хилел да изпадне в гняв!

Тази легенда показва колко търпелив бил Хилел към всеки, който се опитвал да го измъчва. Такъв човек, споделил Исус от Назарет със своята майка, е в много отношения близък до древните пророци. Нима не познаваме голяма част от максимите на Хилел, които звучат като едно обновяване на древното пророчество? Той и припомнил някои от тях и после казал: Ето виж, скъпа майко, за Хилел се твърди, че е като един възкръснал древен пророк. Аз имам особен интерес към него, нещо просветва у мен, когато се замисля за връзката си с Хилел; аз се досещам, че това, което зная, което живее у мен като велико откровение на Духа, не идва само от еврейството. Защото приблизително по същия начин стояли и нещата с Хилел; външно погледна то той бил вавилонец и едва по-късно преминал към евреите. Обаче той произхождал от Давидовия род, от прадревни времена бил свързан с Давидовия род, от който произхождал и Исус. После Исус продължи: Дори и да говоря като Хилел, този син Давидов, дори и да споделя онези висши откровения, които озариха душата ми, и които по същество са същите откровения, родени в миналото на еврейския народ, днес няма хора, които да ги чуят и разберат.

Дълбока мъка се трупаше в сърцето на Исус поради това, че някога еврейският народ беше отворен за висшите истини на света, че някога самите тела на евреите бяха от такова естество, че можеха да разбират откровенията, но ето че сега времената се промениха, промениха се и телата на евреите и те вече не можеха да вникват в откровенията на праотците.

Това беше едно невъобразимо болезнено и разтърсващо изживяване за Исус, което го принуди да си каже: Някога евреите можеха да разбират пророците, някога еврейският народ разбираше езика на Бога, обаче днес никой не го разбира. Днес подобни думи и проповеди са неуместни; липсват ушите, които биха могли да ги разберат. Безполезно и без никаква стойност е всичко онова, което би могло да се даде на народа по стария начин. И обобщавайки мислите си, Исус от Назарет се обърна към своята майка: Откровенията на древното юдейство са вече немислими на тази Земя, понеже древните юдеи вече не са тук, за да ги възприемат.

Майката на Исус учудена се вслушваше, когато той описваше като лишено от всякаква стойност всичко онова, което тя смяташе за свещено. Обаче тя го обичаше дълбоко и усещаше своята безгранична любов. Ето за що тя все пак долови смисъла на това, което той искаше да ѝ каже. А Исус продължи разговора, стигайки до изживяванията си в езическите храмове. В спомените му просветна онзи момент, когато се свлече пред езическия олтар и чу промененият глас на Батх-Кол. Сега съзнанието му се озари от един вид спомен за древното учение на Заратустра. Той все още не знаеше, че носи в себе си душата на Заратустра, обаче в хода на разговора у него започна да намира учението на Заратустра, мъдростта на Заратустра, древният импулс на Заратустра. Заедно с майка си той отново изживя великия Заратустров импулс. В душата му отново изгря цялата величествена красота на древното Слънчево учение. И той си спомни: Когато бях паднал пред езическия олтар, аз чух нещо, подобно на откровение! А сега в спомените му отново нахлуха думите на променения Батх-Кол, които вчера изговорих пред Вас, и той ги каза на майка си:

Амен

Властвуват злините

Свидетелствуват за разпадането на Аза

Стореният от други грях на себелюбие

Изживян в насъщния хляб

В който не властвува волята на Небето

Тъй като човекът се раздели с Вашето царство

И забрави Вашите имена

Вие, Отци на Небето

Сега в него оживя, и то с цялото си величие, култа на Митра, и го озари като една скрита, вътрешна гениалност. С майка си той сподели твърде много за величието и славата на древното езичество, за древните Мистерии на различните народи, части от които се бяха слели, тук в Предна Азия и Южна Европа, като култ на Митра, макар и под друго име. Обаче в същото време душата му тръпнеше от ужасното усещане: как можа този култ да се промени до такава степен, че да попадне под властта на онези демонически сили, които той сам изпита през двадесет и четвъртата година от своя живот. Миналите изживявания отново нахлуха в неговото съзнание. И сега древното Заратустрово учение застана пред него като нещо, което е напълно неподходящо за съвременните хора. Впечатлен от всичко това, той се обърна към своята майка и продължи: Дори и всички древни Мистерии и култове отново да се обединят в едно цяло, хората, които биха чули и разбрали цялото величие на езическите Мистерии, тези хора вече не са тук. Ето защо всички подобни усилия са напразни! И ако аз бих започнал да проповядвам на хората видоизменения глас на Батх-Кол, ако бих открил на света древната Слънчева мъдрост на Заратустра, всичко щеше да е напразно, защото днес човешките души, които биха разбрали тези неща, просто не са тук! Днес всичко това веднага би се превърнало в нещо демоническо и в ушите на хората то би прозвучало по такъв начин, че никой не би го разбрал. Хората престанаха да се вслушват в това, което проповядваше древната мъдрост.

Защото сега Исус от Назарет знаеше, че видоизмененият глас на Батх-Кол, който навремето се обърна към него с думите „Амен, властвуват злините“ всъщност беше едно прадревно свещено учение, една универсална молитва, произнесена в древните мистериини центрове, която обаче днес е напълно забравена. Сега знаеше, че когато беше паднал пред езическия олтар и душата му се намираще извън тялото, той беше получил един ясен знак от древната мистерийна мъдрост. Но в същото време, и той го изтъкна в разговора, Исус виждаше, че днес не съществува никаква възможност тези неща да бъдат разбрани.

В по-нататъшния разговор с майка си Исус разказа за всичко онова, което беше възприел от общуването си с есеите. Той описа красотата и величието на есейското учение, припомни си благонравието и кротостта на есеите. А после дойде ред и на третите забележителни думи, които възникнаха у него по време на духовния му разговор с Буда: Не всички хора могат да станат есеи! И колко прав беше Хилел, когато казваше: Не се отделяй от общността, а работи и действуй вътре в нея, насочи своята обич към братята-човеци, защото ако си сам, какво представляваш ти тогава? Обаче есеите правят точно това: те се оттеглят със своите свещени

ритуали и по този начин стоварват нещастieto върху останалите хора. Напуснати от есеите, останалите хора просто са длъжни да понесат нещастieto.

След това Исус сподели с майка си едно друго свое изживяване, за което стана дума вчера: Когато веднъж, след един интимен и важен разговор с есеите, се прибирах у дома, минавайки през тяхната врата, видях как Луцифер и Ариман побягват от там. И от тогава, скъпа майко, аз зная, че чрез своите навици и чрез тайното си учение есеите се предпазват от Луцифер и Ариман, но за сметка на това, че Луцифер и Ариман побягват от техните среди. Обаче по този начин те прогонват Луцифер и Ариман от себе си и ги насочват към другите хора. Есеите постигат душевна хармония за сметка на другите хора! Сега, след своето общуване с есеите, той знаеше: Да, все още има възможност за издигане в божествено-духовния свят, но тя е по силите на малцина, и то за сметка на мнозинството. Сега той знаеше: Що се отнася не до индивида, а до цялото човечество, истинското му свързване с божествено-духовния свят е невъзможно нито в смисъла на юдейството, нито в смисъла на езичничеството, нито в смисъла на есейството.

Тези думи направиха ужасяващо впечатление на майката. По време на целия този разговор тя просто се сля с него, стана едно цяло с него. Цялата душа, целият Аз на Исус от Назарет беше вложен в тези думи. И тук аз бих искал да се докосна до една друга тайна, отнасяща се за времето преди Йоановото Кръщение. От Исусовата душа излязоха не само тези думи, тъй като беше силно свързан с тази жена след своята дванадесетгодишна възраст, сега от него излязоха не само думите, но и цялата му вътрешна същност, сега той изглеждаше като опразнен, като човек, чиито Аз се намира във от тялото. Но за разлика от него, майката получи един вид нов Аз: тя се превърна в една нова личност.

Цялата ужасна болка, цялото ужасно страдание се изтегли от душата на Исус и се изля в душата на майката. Тя продължаваше да се чувства като едно цяло с него. А от своя страна Исус чувствуваше как всичките му душевни изживявания след дванадесетата година, така да се каже, изчезват. Колкото повече разказваше за тях, толкова по-дълбоко неговата мъдрост обземаше майката. Всички негови изживявания след дванадесетата година, сега оживяха в душата на любещата майка! Обаче за него те като че ли се стопиха, изчезнаха. От този миг нататък, душата на майката беше като преобразена.

Но като преобразен след този разговор беше и самият Исус, толкова преобразен, че неговите родни и доведени братя, както и другите роднини около него просто помислиха, че си е загубил ума. Колко жалко, казваха те, колко много неща знаеше той; той винаги беше мълчалив, но сега

изобщо не е на себе си, не е просто си е изгубил ума. И така, те започнаха да гледат на него като на умопомрачен. И действително, по цели дни той ходеше из къщи и наоколо като на сън. Сега Заратустровият Аз тъкмо се готвеше да напусне тялото на Исус от Назарет и да премине в духовния свят. И неговото последно решение се изрази в това, че Исус излезе от къщи, сякаш тласкан от някакъв вътрешен порив, почти машинално, и се отправи към мястото, където Йоан Кръстител кръщаваше народа в реката Йордан.

И тогава настъпи онова събитие, което аз често съм описвал като Кръщението на Исус в реката Йордан: точно сега Христовото Същество се спусна от духовния свят и влезе в неговото тяло.

Ето как изглеждаха нещата. Сега Христовото Същество вече проникна в тялото на Исус. След въпросният разговор Исус беше напуснат от Заратустровия Аз, а всичко онова, което той представляваше преди дванадесетата си година, продължи да съществува, но в по-засилена степен. И Христовото Същество се потопи тъкмо в това тяло, което сега беше изпълнено единствено с безкрайна душевна нежност и топлота. Сега Исус беше проникнат от Христос; а майката получи един нов Аз; тя стана нова личност.

Пред погледа на духовния изследовател се открива следното: В същия миг, когато се извърши Кръщението на Исус в реката Йордан, майката също усети в себе си, че идва краят на нейната душевна метаморфоза. Тя усети по това време тя беше на 45, 46 години как в нея внезапно прониква душата на онази, която беше майка на детето Исус, което през своята дванадесета година прие Заратустровия Аз, и която беше починала отдавна. Както Христовият Дух проникна в Исус от Назарет, така и духът на другата майка, която междуременно пребиваваше в духовния свят, се спусна над жената, с която Исус водеше споменатия разговор. И от тогава тя чувствуваше себе си като онази млада майка, която някога беше родила детето Исус, за което ни разказва евангелистът Лука.

Нека правилно да си представим изключителния характер на това събитие! Нека да се опитаме да вникнем в него, но и да усетим друго че отсега нататък на Земята живее едно особено Същество: Христовото Същество, инкарнирано в едно човешко тяло, едно Същество, което до тогава изобщо не беше влизало в човешко тяло, а обитаваше само духовните светове и познаваше тях, но не и земния свят, не и земния живот! От Земния свят Христовото Същество узна единствено това, което беше побрано в трите тела физическото, етерното и астрално тяло на Исус от Назарет. То се потопи в тези тела, такива, каквито те бяха станали под влияние на тридесетгодишния му досегашен живот. Така Христовото

Същество пристъпи съвсем непредубедено към първите си земни опитности.

Първоначално Христовото Същество това се потвърждава и от Акашовите записи на Петото Евангелие изпита едно пълно усамотение. Исус от Назарет, в чието тяло се намираше Христовото Същество, беше освободен от всичко, което по-рано го свързваше с останалия свят. Христовото Същество току-що беше дошло на Земята. Първоначално то беше привлечено към това, което чрез впечатленията на тялото, останали като един вид спомен, се оказа най-силно отпечатано в астралното тяло.

Христовото Същество веднага си каза: Да, това е тялото, което видя бягащите Луцифер и Ариман, и което долови как стремящите се към съвършенство есеи прогонваха Луцифер и Ариман, и ги насочваха към другите хора. Сега Христос се почувствува привлечен към тях, към Луцифер и Ариман, защото си каза: Ето ги духовните Същества, с които земните хора трябва да се преборят.

И така, Христовото Същество, намиращо се за пръв път в едно човешко тяло, се отправи към пустинята, където в пълно усамотение трябваше да започне борбата с Луцифер и Ариман.

Аз вярвам, че сцената на Изкушението, такава каквато ще я разкажа сега, е напълно достоверна. Обаче да се дешифрират такива процеси в Хрониката Акаша е изключително трудно. Ето защо специално подчертавам, че в хода на по-нататъшните окултни изследвания, някои подробности биха могли да бъдат представени и в малко по-различен вид. Но същественото е тъкмо това, което ще споделя с Вас. Сцената на Изкушението се намира в различните Евангелия, обаче те разказват за нея, естествено, по съвсем различен начин нещо, което често съм изтъквал. Постарах се да проуча тази сцена на Изкушението такава, каквато е била в действителност и бих искал сега да я разкажа без каквито и да предубеждения.

Най-напред, в своето усамотение, Христовото Същество, обитаващо тялото на Исус от Назарет, среща Луцифер, онзи Луцифер, който изкушава хората, когато те се надценяват, когато са недостатъчно смирени и не се стремят към себепознание. Фалшивата гордост, високомерието, себе-възвеличаването: ето какво иска да предизвика Луцифер. Сега Луцифер се изправя срещу Христос Исус и Му казва приблизително онези думи, които среща и в другите Евангелия: Погледни ме! Другите царства, в които е поставен човека, са създадени от Боговете и Духовете на древността; те вече остаряха. Аз искам да създам едно ново царство; аз искам да се освободя от досегашния миров ред; ако Ти влезеш в моето царство, аз ще Ти дам цялата красота и цялото великолепие на старите

царства. Обаче Ти трябва да се отделиш от другите Богове и да ме признаеш!

И сега Луцифер описа цялата красота и цялото великолепие на луциферическия свят, всичко което е от значение за високомерните човешки души. Обаче Христовото Същество идваше тъкмо от духовните светове; то знаеше, кой е Луцифер и как трябва да се държи човек, ако не иска да бъде съблазнен от Луцифер. Наистина, идвайки от духовните светове, Христовото Същество нямаше никаква представа за земните съблазни на Луцифер; обаче то знаеше как да служи на Боговете и как да се противопостави на Луцифер.

Тогава Луцифер предприе втора атака, но този път привлече на своя страна и Ариман, така че сега те двамата се обърнаха към Христос. Единият искаше да събуди Неговото високомерие: Луцифер; другият искаше да предизвика Неговия страх: Ариман. И ето че единият каза: Чрез моята духовност, чрез това, което мога да ти дам, ако Ти ме признаеш, Ти вече няма да се нуждаеш от човешкото тяло, в което се намираш сега. Това физическо тяло те подчинява и Ти трябва да се съобразяваш със законите на тежестта. То ти пречи да преодолееш законите на тежестта, обаче аз мога да те издигна над тях. Хвърли се от скалата и ще видиш, че няма да се случи нищо! Защото писано е: „Аз ще заповядам на Ангелите да те пазят, за да не удариш о камък ногата си." Ариман допълни: Аз ще те предпазя от страха! Хвърли се долу!

И така, двамата започнаха да го увещават. Но понеже в атаките си срещу Христос те се противопоставяха и бяха в един вид равновесие, Той можа да се избави от тях. И Той откри силата, чрез която земният човек може да се издигне над Луцифер и Ариман.

Тогава Ариман каза: Луцифер, аз нямам нужда от теб, ти само ми пречиш и не подпомагаш, а спъваш моите действия. Аз ще Го изкуша сам!

Веднага след това Ариман отпрати Луцифер и сам предприе последната атака, изричайки онези думи, от звук от които намираме и в Евангелието на Матей: Искаш ли да прославиш божествените сили, тогава превърни минералите в хляб, или както е казано в Евангелието: Заповядай на тези камъни да станат хлябове!

Тогава Христовото Същество каза на Ариман: Хората живеят не само с хляб, но и с всичко онова, което идва от духовните светове. А Христос знаеше това най-добре, понеже току-що беше слязъл от духовните светове. Но Ариман възрази: Може би Ти имаш право. Обаче фактът че си прав и доколкото си прав, не ми пречи да имам известна власт над Теб. Ти знаеш само това, на което е способен слизащия от висините Дух. Но Ти още не познаваш човешкия свят. Тук долу, в човешкия свят има и съвсем други

хора, които наистина се нуждаят от превръщането на камъните в хляб, понеже за тях е невъзможно да се изхранват от Духа.

Да, точно сега Ариман каза на Христос нещо, което Богът, току-що стъпил на Земята, все още не можеше да знае. Той не знаеше, че тук, долу, минералите, металът трябва да бъдат превръщани в пари, за да имат хората хляб. Тогава Ариман допълни, че тук, долу на Земята, бедните хора са принудени да се изхранват с помощта на парите. Да, в този смисъл Ариман все още притежаваше известна власт. И аз каза Ариман ще се възползвам от тази власт!

Ето как протече в действителност историята с Изкушението. Следователно, тук остава нещо недоизяснено. Да, въпросите не бяха разрешени окончателно; разрешени бяха въпросите на Луцифер, но не и тези на Ариман. За да бъдат разрешени, необходимо беше още нещо.

Когато Христос Исус напусна своето уединение, Той се почувствува издигнат над всичко, което беше из живял и научил от дванадесетата си година насам; от друга страна Той почувствува Христовия Дух здраво свързан с това, което беше живяло в него преди дванадесетата година. Всъщност Той не се усещаше вече свързан със старите сили на общочовешката еволюция. Безразличен му беше станал дори езикът, на който се говореше наоколо, така че в началото Той предимно мълчеше. Той странствуваше около Назарет; като постепенно се отдалечаваше все повече и повече. Той посети много от онези места, които познаваше от времето на Исус. И сега настъпи нещо забележително. Много моля да се има предвид, че аз описвам фактите от Петото Евангелие и би било неуместно, ако някой веднага поиска да търси противоречия с другите четири Евангелия. Аз разказвам нещата според данните от Петото Евангелие.

Първоначално Христос Исус бродеше от странноприемница на странноприемница, потънал в пълно мълчание, сякаш нямаше нищо общо със заобикалящия Го свят, намирайки си някаква работа сред хората. Думите на Ариман за хляба оставиха дълбоко впечатление у Него. Навсякъде Той срещаше хората, които Го познаваха от по-рано, с които беше работил по-рано. Повечето от тях си спомняха за Него и сред тях Той действително намери такива, до които Ариман трябва да има достъп, понеже те действително се нуждаят от това, да превръщат камъните, минералите в хляб или което е все същото да превръщат металите, парите в хляб. При онези, които следваха принципите на Хилел, Той нямаше какво да прави. Ето защо Той се обърна главно към онези, които другите Евангелия наричат митари и грешници, понеже тъкмо те бяха заставени да правят от камъните хляб.

Сега настъпи един друг забележителен момент: Мнозина от тези хора го познаваха още от времето преди неговата тридесета година и го знаеха именно като Исус от Назарет. И те го помнеха като особено мил кротък и мъдър човек. Защото огромната болка, огромното страдание, което той изживя през своята дванадесета година постепенно се трансформираха в магическата сила на любовта, която струеше от всяка негова дума и проникваше в заобикалящите го хора. В който и дом, в която и странноприемница да се появеше, той беше веднага обиквай. И тази обич оставаше, дори и когато той заминаваше по своя път.

По домовете на хората и в странноприемниците се говореше много за този мил човек, за Исус от Назарет. И като в резултат на една космическа закономерност, се случи следното. Тук аз разказвам сцени, които се повтаряха многократно и които често могат да бъдат обект на нашето ясновидско изследване. Много от семействата, при които Исус от Назарет беше работил, се събираха след залеза на Слънцето и с удоволствие говореха за този обикнат от тях човек, за Исус от Назарет. Много разказваха те за неговата кротост и благочестие, за неговите сърдечни обноски, които бяха изпълнили душите им през дните, когато той живееше всред тях. И в някои от тези домове като един вид последствие на любовта, излъчваща се от Исус след като бяха говорили часове наред за скъпия гост, ставаше така, че в стаите се явяваше като едно общо видение образът на Исус от Назарет. Да, Той ги посещаваше духом, или пък те сами изграждаха Неговия духовен образ.

Сега Вие бихте могли да си представите, какво усещаха хората в тези семейства, когато Той им се явяваше като едно общо видение, и какво означаваше за тях, когато след Кръщението в Йордан Той отново ги посети и как, виждайки лицето Му, те си дадоха сметка, че очите Му са станали още по-лъчезарни. Как се вираха те в преобразеното лице, което някога ги беше гледало с такава обич, как целият този човек сега отново застана духом пред тях! Лесно е да си представим какви изключителни събития възникнаха всред членовете на тези семейства, или пък всред грешниците и митарите, които поради тяхната Карма бяха заобиколени, измъчвани и обсебвани от всевъзможни демонически Същества, сега, когато всички те станаха свидетели на Неговото завръщане.

Сега неговата преобразена вътрешна същност изгря за тях с пълна сила; възплащаването на Христос в тялото на Исус от Назарет беше впечатляващо най-вече за онези, които го познаваха от по-рано. Защото по-рано те усещаха само неговата обич, доброта и нежност; докато сега от Него се излъчваше една вълшебна сила! Ако по-рано в негово присъствие те се усещаха просто утешени, сега чрез Него те се усещаха изцелени. После те се отправяха към онези от своите съседи, които бяха измъчвани

от демонически сили и ги водеха при Христос. И стана така, че след победата си над Луцифер и след като от Ариман беше останало само едно жило, Христос Исус можа да постигне у хората, намиращи се под властта на Ариман онова, което Библията нарича изгонване на демоните и изцеление на болните. Заставайки пред хората като Христос Исус, Той виждаше, че много от демоните, които беше съзрял, когато се свлече пред езическия жертвен олтар, сега се оттегляха надалеч. Защото те, също както Луцифер и Ариман, виждаха в Него своя противник. Бродейки из страната, поведението на демоните в човешките души Му напомняше как се беше свлякъл пред езическия жертвен олтар, където вместо Богове живееха демони и където истинското богослужение беше невъзможно. Той трябваше да си припомни и гласа на Батх-Кол, който му беше открил древната мистерийна молитва, за която вече стана дума. Все повече и повече Той се замисляше върху средната строфа на молитвата: „Изживян в насъщния хляб.“ Сега Той си каза: Хората при които се завърнах, действително трябваше да превръщат камъните в хляб. Мнозина от тях трябваше да живеят само с хляб. И дълбоко в душата Му останаха думите от праезическата молитва: „Изживян в насъщния хляб.“ Сега Той усети цялото възплащаване на човека в грубия физически свят. Той усети и друго: В хо да на общочовешката еволюция, тази необходимост беше напреднала до такава степен, че в резултат на физическото възплащаване хората забравиха имената на небесните си Отци, имената на Духовете от висшите Йерархии. Той усети още, как на Земята вече няма хора, които разбират гласът на древните пророци и на Заратустровата мъдрост. Сега Той знаеше: Животът заради насъщния хляб беше този, който откъсна хората от Небето, който ги въвлече в егоизма и ги хвърли в примките на Ариман.

Бродейки из страната с тези мисли, стана така, че онези, които бяха най-дълбоко развълнувани от преобразяването на Исус от Назарет, се превърнаха в Негови ученици и Го последваха. В тяхно лице Той видя около себе си една група от сподвижници със съвсем нова душевна нагласа, които чрез Него станаха коренно различни от повечето свои съвременници, за които Той някога беше казал на майка си, че вече не са в състояние да слушат и разбират старото откровение. И тогава у Него просветна следната земна опитност на Бога: Аз трябва да науча хората не как Боговете прокараха пътя от Духа към Земята, а как хората да намерят пътя от Земята към Духа.

Сега Той отново си припомни гласа на Батх-Кол и разбра: Древните мистерийни формули и молитви трябва да бъдат обновени! Сега човекът е вече напълно долу на Земята и с помощта на тези формули и молитви той трябва да търси пътя към духовните светове!

Тогава Той взе последната строфа от древната молитва:

„Вие Отци в Небесата"

и я обърна, понеже едва в този свой вид тя беше в съответствие с новото човечество, отнасяйки я не към многото духовни Същества от Йерархиите, а към единното духовно Същество:

„Отче наш, който си на Небето."

Предпоследната строфа от древната мистерийна молитва

„И забрави Вашите имена",

Той обърна по следния начин:

„Да се свети Твоето име."

А предпоследния ред Той обърна ето как:

„Да дойде при нас Твоето Царство!"

Следващият ред

„В който не властвува волята на Небесата"

Той също промени според тогавашната душевна нагласа на хората, понеже вече никой не разбираше старите мистерийни формули; така че се получи:

„Да бъде Твоята воля както на Небето, така и на Земята."

А тайната на хляба, тайната на възпяването във физическо тяло, тайната на всичко онова, което застана сега пред Него като жило на Ариман, Той промени по такъв начин, че всеки човек да почувствува: Макар и да не съм непосредствен свидетел на това, аз знаех, че физическият свят произлиза от духовния свят. Строфата, засягаща насъщния хляб, Той видоизмени в един вид молитва:

„Дай ни днес насъщния хляб."

А думите

„Стореният от други грях на себелюбие"

Той видоизмени в следния стих:

„Прости ни дълговете, както и ние прощаваме на нашите длъжници."

А думите от втория ред на мистерийната молитва:

„Свидетелствуват за разпадането на Аза"

Той промени, като каза:

“Но избави ни",

и накрая, първата строфа

„Властвуват злините",

Той промени в:

„От Злото. Амин."

Или с други думи, това което християнството познава като „Отче наш", беше получено след описаното изживяване на Исус през езическия олтар, когато той възприе променения глас на Батх-Кол, превръщайки го в нова мистерийна молитва. По приблизително същия начин за целта ще се

наложи да споменем и някои други неща възникна и Планинската проповед на Христос Исус.

Въздействията на Христос Исус върху учениците бяха забележителни. Много моля, скъпи приятели, да не забравяте, че аз просто разказвам това, което може да се прочете в Петото Евангелие. И така, ходейки из страната, Той упражняваше забележителни въздействия върху околния свят. Макар и да прекарваше цялото време заедно с апостолите, с учениците именно защото беше Христово Същество често пъти Той просто се намираше не вътре в тялото на Исус, а извън него. Често пъти, бродейки заедно с Него из страната, някои от учениците усещаха, като че ли Той е вътре в тях, в собствените им души, въпреки че наглед крачеше редом с тях. Един или друг ученик често имаше усещането, че Христовото Същество влиза в неговата собствена душа и сега ученикът започваше да произнася думи, които всъщност можеха да бъдат произнесени единствено от самия Христос Исус. После апостолите се отправяха към друга област от страната, срещаха се с много хора и често ставаше така, че онзи, който говореше, не винаги беше самия Христос Исус, а говореше някой от учениците; защото между Него и учениците възникна една неразделна общност, която включваше и Неговата мъдрост.

Трябва да призная, че бях силно удивен, когато установих, че например разговорът със садукееите от Евангелието на Марко изобщо не е воден от намиращият се в Исусовото тяло Христос, а от един ученик; въпреки че естествено на пръв поглед говори самият Христос. Нещо подобно ставаше и друг път, когато Христос Исус наглед се отделяше от учениците: в този случай фактически Христовото Същество продължаваше да е сред тях. Той или ги съпровождаше духом, докато всъщност се намираше далеч от тях, или им се явяваше само в своето етерно тяло. Да, Неговото етерно тяло беше сред тях, Неговото етерно тяло ги съпровождаше из страната и често не можеше да се различи дали Той е сред тях като физическо тяло или като етерно тяло.

Ето как изглеждаше общуването Му с учениците и с народа, след като Исус от Назарет се превърна в Христос

Исус. Впрочем Той сам изживяваше това, което вече посочих: Докато първоначално Христовото Същество беше относително независимо от тялото на Исус от Назарет, след време То трябваше все повече и повече да се уподобява с него. И колкото повече животът напредваше, толкова по-здраво се свързваше Той с тялото на Исус от Назарет, докато през последната година беше измъчван от непрекъснатата и тежка болка, предизвикана от нарастващото свързване с линеещото тяло на Исус от Назарет. И все пак, често се случваше така, че намирайки се в обкръжението на голяма група последователи, Христос отново успяваше

да се освободи и да излезе извън физическото си тяло. Когато някой от тях говореше, би могло да се повярва, че в един случай говори Христос Исус, а в друг случай този, който говори не е Христос Исус: Доколкото съществуваше живата връзка и неразделната общност по между им, Христос можеше да говори чрез всички тях!

Нека да се вслушаме в един разговор между фарисеите и юдейските книжници. Те казваха: За да сплашим народа, лесно е да заловим и убием някой от тях; само че той може да не е истинският Христос, понеже всички те говорят еднакво. За нас това е безполезно, защото тогава истинският Христос ще продължи да съществува. Ние трябва да заловим истинския! Да, можеха да Го различат единствено самите ученици, обаче те, естествено, не биха Го издали.

Все пак, Ариман остана с известно предимство що се отнася до неговото твърдение, че Христос може да приключи някои дела не в духовните светове, а само тук на Земята. Едва след тежки изпитания Той можа да разбере какво означава да превърнеш камъните в хляб, или което е все същото да превърнеш парите в хляб; понеже Ариман си послужи тъкмо с Юда от Кариот.

С оглед естеството на Христовите действия, никакво духовно средство не би могло да открие кой точно всред обожавашите Го ученици е самият Христос. Защото Христос не можеше да бъде хванат там, където действуваше Духът, там където действуваше силата на убеждението. Христос можа да бъде хванат само там, в присъствието на онзи, който беше в състояние да приложи онова средство, което Христос опозна едва след тежки изпитания на Земята, с други думи само в присъствието на Юда. Да, Той не би могъл да бъде засегнат чрез нищо друго, освен че се намери един човек, който сам се постави в служба на Ариман; който стигна до предателството единствено заради парите! Христос Исус беше свързан с Юда поради самопонятното за Бога обстоятелство, което пролича при историята с Изкушението: а именно, че Христос, току що слязъл на Земята, не знаеше, че да не се превръщат камъните в хляб това важи само на Небето. Предателството стана възможно, защото Ариман се възползва от това обстоятелство като от едно жило! И тогава Христос трябваше временно да мине под властта на господаря на смъртта, доколкото Ариман е господар на смъртта. Ето каква е връзката между историята с Изкушението и Мистерията на Голгота от една страна и предателството на Юда от друга страна.

Върху Петото Евангелие би могло да се говори много повече, отколкото беше казано досега. Обаче в хода на общочовешката еволюция несъмнено ще излязат на бял свят и други подробности от Петото Евангелие. От някои откъслечни факти аз се опитах да Ви дам представа за Петото Евангелие

по-скоро от гледна точка на това какво представлява то. Сега, в края на тези лекции пред моя душевен поглед отново застава всичко онова, за което стана дума в края на първия час: Самата необходимост на нашата епоха изисква да се говори за Петото Евангелие. И аз бих искал, скъпи мои приятели, да се отнесете с подобаващ трепет към онова, което трябваше да бъде казано за Петото Евангелие.

Виждате ли, днес ние имаме достатъчно много врагове и техният маниер на действие е изключително характерен. По тази тема не искам да говоря; от нашите „Mitteilungen“²⁹ Вие може би знаете как стоят нещата. Навярно Ви е известен и друг забележителен факт: Отдавна има хора, които твърдят, че проповядването от мен учение е пропито от тесногръдо християнство, дори от йезуитство. Особено някои последователи на т. нар. Адиярска теософия разпространяват по най-отвратителен начин измислицата за това йезуитство. Обаче към споменатите, безсъвестни твърдения се прибави и нещо друго: Известни среди, които яростно се възмущаваха от нашето според тях тесногръдо, объркано и изопачено учение, сами се опитаха да го фалшифицират от началото до края. Вие знаете за онази личност³⁰, която пристигна от Америка и в течение на много седмици и месеци усърдно се запозна с нашето учение, за да го пренесе после в Америка под една разводнена форма, издавайки там „Теософията на розенкройцерите“, която всъщност беше взел от нас, но после бил призван от истинските учители, от които научил много повече. Обаче за всичко онова, което беше взел от вече публикуваните лекционни цикли, той премълчава. Ако всичко това ставаше в Америка човек би могъл, както стария Хилел, да запази пълно спокойствие; впрочем той не би трябвало да го губи, дори и ако нещо подобно се случи в Европа. Обаче точно там, където се издигнаха най-враждебните гласове срещу нас, бяха набързо преведени някои от лекциите, и така да се каже през главите ни, те заминаха за Америка, като в увода беше написано: Наистина, в Европа също се появи един розенкройцерски мироглед, но в тесногръда, йезуитска форма. Този розенкройцерски мироглед може да устои само в чистия въздух на Калифорния. Тук аз мога да поставя само многоточие... Ето методът на нашите противници. На тези неща ние можем да погледнем не само с търпение, но и със състрадание, обаче нямаме право да си затваряме очите пред тях. След като се случват такива неща, трябва да се опомнят също и онези, които години на ред проявяваха снизхождение към подобен безсъвестен маниер на действие. Може би един ден очите им ще се отворят. Повярвайте ми аз не бих говорил върху тези неща, ако не се налагаше те да бъдат казани в името на истината.

Дори и всички тези неща да се разпространяват от други хора, това съвсем не ни предпазва, когато от друга страна срещу нас се обърнат

личности защото има и такива които приемат на доверие въпросните нападки, макар и в основата си те да са им неприятни. Тук не искам да Ви досаждам с всички безсмислици, които се фабрикуват в тези два лагера. Цялата тази съмнителна литература, която сега се издава в Германия от Фраймарк, Малк, Маак и други, не заслужава внимание, понеже по своята същност, тя е сатанинска. Обаче нали разбирате има хора, които просто не са в състояние да понесат истините на Петото Евангелие. Може би ничия омраза не беше толкова честна а тя веднага се появи в критиките, след като тайната за двете деца Исус, която е извлечена от Петото Евангелие, стана публично достояние колкото тяхната. Несъмнено, истинските антропософи ще се отнесат както трябва към Петото Евангелие, което Ви се дава с най-добри пожелания. Вземете го, разкажете за него във Вашите групи, но и кажете на хората как трябва да се отнасят към него! Направете така, че да не попада всред хора, лишени от страхопочитание, които може би само ще се подиграят с него.

И така, ние се изправяме пред нашето съвремие, разполагайки с подобни факти, извлечени с помощта на ясновидското проучване; тези факти са вече крайно необходими както за нашето съвремие, така и за неговата образователна система. Ние взехме присърце и тази важна подробност. Онези от Вас, с които бяхме заедно при основополагането на нашата сграда добре знаят, че ние ясно осъзнаваме колко необходимо е проповядването на едно духовно учение да става с ревностно придържане към истината. Ние се опитахме да посочим колко далеч е нашата епоха от честния стремеж към истината. Повикът за духовност оглася нашата епоха, обаче хората са твърде високомерни или ограничени, за да се устремят към истинския Дух. Хората тепърва трябва да бъдат възпитани в онази степен на истинност, която е необходима, за да бъде възприето проповядването на Духа. Защото в днешната духовност, тази степен на истинност чисто и просто не съществува; нещо по-лошо: хората не забелязват, че тя не съществува. Отнесете се с това, което давам тук като Пето Евангелие така, че в антропософските групи то да бъде обгърнато със страхопочитание. Настоявам за това не от егоизъм, а поради съвсем друга причина: У себе си ние трябва да подслоним Духа на истината, и пред нас Духът трябва да стои само в истината!

Днес хората на драго сърце говорят за Духа, но те не предусещат нищо за Духа. Има един човек защо пък да не назовем имена който стана много известен, именно защото непрекъснато говори за Духа: Рудолф Ойкен *31. Да, той непрекъснато говори за Духа, обаче ако прочетем всичките му книги опитайте се да го сторите навсякъде ще срещнете: Духът съществува, човекът трябва да го усети, да го изживее и т.н. Този мотив, облечен в безкрайни фрази, звучи във всичките му книги и навсякъде

четем: Дух, Дух, Дух! Ето как се говори днес за Духа, защото хората са високомерни, а и не полагат усилия, за да стигнат до изворите на самия Дух. И тези хора днес са широко известни, уважавани от всички! Ето защо в днешно време ще бъде много трудно, ако човек реши да проправи някакъв път с помощта на тези толкова конкретни факти, извлечени, направо от Духа, какъвто е случаят с Петото Евангелие. За тази цел са необходими сериозност и усет за истината. Една от най-новите книги на Ойкен носи заглавието: „Можем ли все още да бъдем християни?“. Страниците на тази книга не са нищо друго, освен безкрайни фрази, съставени от Дух и душа, от душа и Дух, и за всичко това се изписват много томове, понеже така се печелят уважение, слава и титли като се обяснява на хората, че трябва да знаят нещо за Духа. Обаче днешните читатели не забелязват вътрешната неистинност на повечето автори, а колко бихме искали да вярваме, че най-после хората ще се научат да четат. На една от страниците четем: Днешното човечество е престанало да вярва в демони; от хората вече не се изисква да вярват в демони! Обаче на друго място в същата книга срещаме забележителното изречение: „Съприкосновението между Божественото и човешкото поражда демонически сили.“ И сега авторът започва съвсем сериозно да говори за демони, докато преди това говореше точно противоположното. Нима това не е проява на една дълбока, вътрешна неистинност? Най-после би трябвало да настъпи времето, когато подобни учения за Духа, протъкани от вътрешна неистинност, ще бъдат решително отхвърлени. Обаче аз действително не виждам нашите съвременници или поне по-голямата част от тях да забелязват тази вътрешна неистинност.

И така, искаме ли да служим на Духа, ние все още влизаме в противоречие с нашата епоха. И крайно необходимо е да си припомним този факт, за да осъзнаем ясно какво точно трябва да постигнем в нашите сърца, ако искаме да оповестим пред човечеството онзи нов живот в Духа, от който то безусловно се нуждае. Но как да се надяваме, че ще приближим човешките души до Христовото Същество, как да повдигнем днешното културно равнище, когато повечето хора се задоволяват с твърденията на онези остроумни философи и теолози, че християнството е съществувало и преди Христос! Те посочват, че целият култ, дори някои от притчите, са известни на Изток още от по-рано. Остроумните теолози подробно обясняват и разказват на всички, които проявяват някакъв интерес, че християнството не е нищо друго, освен продължение на това, което е съществувало и по-рано. И с какво голямо уважение се ползва тази литература в очите на нашите съвременници.

Когато се говори за Христовото Същество и как то слиза от духовния свят, за да бъде почитано по-късно в същите култови форми, които са били

използвани още по времето на езическите Богове, и когато всичко това се използва за да бъде отречен Христос, както става днес, ние сме изправени пред една логика, според която е напълно редно да се случи например следното: Даден човек отива в една странноприемница и неволно забравя там своите дрехи. За дрехите се знае, че те принадлежат тъкмо на този човек. После идва друг човек, примерно Шилер или Гьоте, и поради някакви обстоятелства е принуден да облече забравените дрехи и излиза навън, облечен с тях. А сега идва някой, вижда Гьоте, облечен в чуждите дрехи и казва: Да, и за какво става дума тук? За какъв забележителен човек може да се говори, след като аз съм проверил най-добросъвестно, че дрехите принадлежат на еди кого си, а той изобщо не представлява нещо особено? Понеже Христовото Същество, така да се каже, се възползва от дрехите на старите култове, сега идват остроумните теолози и не разбират, че Христовото Същество е взело само дрехата, обвивката на старите култове.

Цели библиотеки и целият сбор от монистични възгледи днес заявяват: Ето доказателствата за дрехата на Христовото Същество, и тези доказателства са верни! На особена почит днес е „подушвачът“ на културната еволюция и неговата наука се приема за най-дълбока мъдрост. Да, ето един от образите, които трябва да изградим в душите си, ако искаме да приемем Петото Евангелие не само с ума, но и с чувствата. Ние действително трябва да включим нашите истини в нашата епоха, и тогава ще проумеем, че е напълно изключено да разберем онази древна мъдрост, която днес се излива върху нас като едно ново благовестие. Ето защо сега, когато ни предстои да се разделим, отново бих искал да припомня онези думи, които се съдържат в Евангелието: С онова разбиране, което се шири днес всред човечеството, ние не можем да напредваме по-нататък в духовната еволюция.

Или с други думи, това общоприето разбиране трябва да се промени и да се обърне в друга посока! И компромисните натури, които не желаят да си изградят ясна представа за сегашното състояние на нещата, а и за всичко, което предстои, не служат по най-добрия начин на това, което е необходимо за духовната еволюция на човечеството.

И така, аз бях длъжен да говоря за Петото Евангелие, което за мен е нещо свещено. Сега, разделяйки се в Вашите души и сърца, нека дам израз на моето желание за още по-здрава връзка между всички нас, понеже сега вече тя ще се дължи и на духовното изследване върху толкова скъпото за мен Пето Евангелие. А това може би ще по роди в душите и сърцата Ви топлото усещане: Макар и разделени физически, макар и разделени във времето и пространството, ние искаме да останем заедно, заедно да почувствуваме всичко онова, което трябва да постигнем в нашите души

заради свещения дълг, който Духът възлага на човешките души през нашата епоха.

Нека да се надяваме, че това към което се стремим, ще се развива още по-нататък чрез усърдната работа на всяка една душа. Аз вярвам, че отправяйки това пожелание, се разделям с Вас по най-добрия начин в края на този лекционен цикъл.

ПЪРВА ЛЕКЦИЯ

Берлин, 21 Октомври 1913

След едно по-дълго прекъсване ние отново продължаваме заниманията си в тази Берлинска група и нека да започнем с един вид подновяване на нашата духовнонаучна работа, която тук вършим години наред. Да, за Берлин настъпи една по-дълга пауза; но този път тя беше запълнена не само с обичайните художествени представления и с лекционния цикъл в Мюнхен*32, а с нещо по-важно: поставен беше основополагащият камък на нашата сграда в Дорнах. И така, след като сме отново събрани тук в тази зала, позволете ми най-напред да насоча Вашето внимание към онова, което би трябвало да означава за нас тази сграда в Дорнах. Нека да се надяваме, че в лицето на тази сграда, нашият антропософски възглед за света ще се превърне в един видим символ за съпринадлежност на всички онези сърца и души, които се усещат вътрешно свързани с духовнонаучните стремежи на антропософията.

Общо взето и това може да се потвърди от редица наблюдения през изтеклите години всичко в съвременния духовен живот показва, че в наши дни човечеството просто несъзнателно жадува за това, което трябва да бъде предложено като един истински спиритуален мироглед. И към такъв мироглед са устремени не само онези души, които днес проявяват едно положително влечение към него, но и много хора, които нямат никаква представа за духовния свят. Дори такива, които не искат да знаят нищо за духовния свят и може би се отнасят враждебно към антропософията, все пак следвайки, така да се каже, поривите на своето сърце, пориви все още лишени от съзнателни понятия и идеи, а вероятно и объркани от някои враждебни идеи те се стремят, макар и без да знаят, към всичко онова, което нашият антропософски мироглед може да предложи на света.

За мен лично, а и за малкото антропософски приятели, които присъстваха на тържеството, когато положихме основния камък на нашата сграда в Дорнах понеже всичко, което обстоятелствата предлагат, трябва да се осъществява веднага това беше едно вълнуващо изживяване. Вълнуващо изживяване за всички нас беше, че сме застанали пред самото начало на строежа, който би трябвало да представлява видимия символ на нашите общи стремежи.

Когато стояхме там горе на хълма, където ще бъде построена нашата сграда същото се повтори и при тържественото полагане на основния камък, и погледът се носеше над полята и над далечните планински вериги, трябваше да помислим в същото време и за страстния повик на цялото човечество към духовните истини, към възвестяването на нов духовен

мироглед такъв, какъвто може да бъде намерен в нашето духовно течение. Трябваше да помислим и за друго: как освен вече казаното досега, в нашата съвременност има и много други симптоматични явления, които показват духовната необходимост от един такъв спиритуален метод, чиито въздействия върху човешките души биха били наистина плодотворни. Да, точно това беше главното усещане, което ни окриляше, когато полагахме в земята камъка, върху който ще се извиси нашата сграда. А в своите характерни форми, тази сграда трябва да изразява онова, което ние искаме; така че онези, които един ден я разглеждат отвън или отвътре, да доловят в нейните форми, ако мога така да се изразя, писмените знаци, чрез които ще говори всичко онова, което ние искаме да постигнем в света.

Размислим ли върху подобно начинание, лесно стигаме и до разбирането, че Кармата действа не само в индивидуалния човешки живот, но и в цялото планетарно развитие на Земята. В индивидуалния човешки живот работи, бих казал, „малката“ Карма; в общочовешката и в планетарната еволюция работи „голямата“ Карма. Ето великото, обединяващо чувство: Когато нещо подобно става именно в духовната област, тогава в известен смисъл ние наред с всички дуги, обхванати от антропософския стремеж се превръщаме в един инструмент, колкото и да е малък, но все пак един инструмент на Духа, който действа и постига своите цели чрез мировата Карма. Усещането за общност с Духа на мировата Карма ето великото и забележително усещане, в което трябва да се вляят всички наши антропософски истини. Това усещане дарява душата с мир и спокойствие, особено когато тя има нужда от спокойствие, внася у нея хармония, когато тя копнее за хармония, зарежда я със сила, целеустременост, енергия и постоянство, когато тя има нужда от сила, целеустременост, енергия и постоянство.

Когато духовните понятия за света се вливат в нашите души, те се превръщат в един вътрешно пулсиращ живот, в жизнена сила, която можем, ясно да усетим, в една сила, която бликва вътре в нас както при възвишения полет на нашите мисли, така и при най-незначителните грижи, свързани с ежедневието; тя се превръща в нещо, на което ние винаги можем да разчитаме, когато сме в беда или когато търсим утеха. Също и истинският морал, истинската нравствена сила ще израсне за човечеството единствено тогава, когато душевният поглед потърси истинската духовност, истинския духовен живот.

Както и друг път съм споменавал, днес ние сме поставени в мировата Карма по съвършено различен начин, от колкото беше поставено човечеството през епохата, когато се разигра централното събитие в еволюцията на човека и Земята: Мистерията на Голгота.

И така, Мистерията на Голгота се разигра пред целия свят. По кое време се разигра тя? Благодарение на духовно-научното и изследване ние знаем какво точно се вля тогава в съответното човешко тяло, за да стане притежание на цялото човечество, на цялата Земя. Благодарение на нашите духовно-научни проучвания, ние сме в състояние до известна степен да се приближим до значението на Голгота. Както често е ставало дума, бъдещите времена ще вникнат още по-добре в тези тайни.

Но как стоят нещата ето такъв въпрос би могъл да възникне с разбирането, което хората имаха за Мистерията на Голгота тъкмо по онова време, когато тя се разигра на историческата сцена? Нещата опират до това, действително да вникнем в Мистерията на Голгота и наистина да разберем какво се случи тогава. Всъщност дали тогавашното човечество получи някакво учение? Ако беше така, тогава онези, които твърдят, че повечето елементи от учението на Христос са съществували и по-рано, вероятно биха били донякъде нарави; въпреки че, както знаем, това не е напълно вярно.

Обаче нещата се свеждат до нещо съвсем друго: а именно какво точно стана на Голгота, какво се случи там, дори и то да не може да бъде разбрано от нито една човешка душа? Важно е, че въпросното събитие стана, а не че хората веднага ще го разберат! Значението на Голгота не се състои в това, което хората са разбрали за Възкресението, а в обстоятелството, че Христовият Импулс намери своя път както на Земята, така и в Космоса.

В каква епоха се разигра Мистерията на Голгота? Тя се разигра в една забележителна епоха. Нека отново да си припомним следатлантското развитие на човечеството. Често сме посочвали, че в своето следатлантско развитие човечеството мина най-напред през Древно-индийската епоха. Тогава човешките души бяха устроени съвсем различно и бяха достъпни за духовните процеси, като постепенно тази достъпност все повече и повече намаляваше. По-нататък, през Древно-персийската и Египетско-халдейската епоха непосредственото участие на човека в духовния свят ставаше все по-слабо. Защото през Древно-индийската епоха в своето етерно тяло човекът възприемаше и изживяваше всичко, което идваше от духовния свят; и това беше нещо нормално, поне за типичните представители на тази епоха. А всичко, което те изживяха в етерното тяло, носеше до голяма степен характера на ясновидство. През Древно-индийската епоха хората изживяваха душевния свят в Сетивното тяло, а през Египетско-халдейската епоха в Сетивната душа*³³, като и в двата случая имаме елементи на ясновидство. После дойде Четвъртата следатлантска епоха, или Гръцко-римската културна епоха, когато се разигра и Мистерията на Голгота. През тази епоха човешката душа остана

отворена единствено за външните физически възприятия. Започна културата на разума, имаща отношение само към външния свят. Душата разви главно онези сили, които се отнасят до външния свят.

През нашата съвременна епоха, т.е. през Петата следатлантска културна епоха душевният опит на човечеството се съсредоточава главно върху външния свят, върху сетивните впечатления. Обаче на свой ред тази Пета следатлантска културна епоха ще прерасне в една нова епоха, която ще се отличава с една възобновена възприемчивост за духовния живот в рамките на Съзнателната Душа.

И ако сега, поглеждайки назад към първите четири следатлантски епохи, поставим въпроса: Коя от тези епохи беше най-далеч от едно истинско разбиране за Мистерията на Голгота?, би трябвало да отговорим: Ако мировата Карма не би допуснала, но в случая говорим хипотетично Мистерията на Голгота би се разиграла през Древно-индийската епоха, ако Христос би се въплътил в човешко тяло през Древно-индийската епоха, тогава безброй човешки души щяха да разберат Христовото Събитие, понеже все още разполагаха с духовни възприемателни органи. Дори ако според мировата Карма Мистерията на Голгота би се разиграла по-късно, през Древно-персийската епоха, или през Египетско-халдейската епоха, хората щяха да погледнат към Мистерията на Голгота с едно по-голямо разбиране. Но през Четвъртата следатлантска епоха човешката душа не беше вече в състояние да стигне до едно непосредствено разбиране за Мистерията на Голгота.

Ние често ще се налага да припомним единствения по рода си факт, че в хода на следатлантските епохи Мистерията на Голгота изчака онзи отрязък от време, когато духовното разбиране за свръхсетивните процеси беше напълно изчезнало. През Гръцко-римската епоха Разсъдъчната душа навлезе в своето възходящо развитие, за да насочи преизпълнения си със симпатия поглед към видимия физически свят, нещо, което е характерно и за цялата гръцка култура. А към самата Мистерия на Голгота, която може да бъде проследена единствено по духовен път, тогавашната култура, общо взето, се отнасяше както се отнасяха към Христос жените, които дойдоха при гроба Му, за да търсят мъртвото тяло и на въпроса, къде се намира тялото на Господа, те получиха отговора: Този, Когото търсите, не е вече тук!

Както те търсеха Христос във външния свят и чува отговора: Този, Когото търсите, не е вече тук! така, общо взето, се отнесе към Мистерията на Голгота и цялата тогавашна култура. Хората от Четвъртата следатлантска епоха търсеха нещо, само че то не се намираше там, където го търсеха. Дори и в края на Четвъртата следатлантска епоха а тя завърши през 15 век те продължаваха да търсят по същия начин. И неслучайно

кръстоносните походи могат да бъдат сравнени с изживяванията на жените пред празния гроб на Христос Исус, само че усиления да огромни, чисто пространствени измерения. Да, през епохата на кръстоносните походи безброй европейски души бяха обхванати от копнежа: Ние трябва да търсим това, което ни е най-скъпо, там, в Христовия гроб! И огромни маси хора започнаха да се придвижват на изток, с надеждата да открият това, което търсеха. И как може да бъде окачествено това, което кръстоносците усещаха? Нещата изглеждаха така, сякаш целият Изток им отговаряше: Този, Когото търсите, не е вече тук! Нима не виждаме тук един дълбок символичен израз на факта, че докато през цялата Четвърта следатлантска епоха човечеството трябваше да търси Христос във външния сетивно-физически план, всъщност Христос трябваше да бъде търсен в духовния свят, доколкото той принадлежи към Земяния свят?

И къде се намираше впрочем Христос, докато жените Го търсеха в гроба? Той се намираше в духовния свят, там, където Той можеше да се явява духом на апостолите, след като те отвориха сърцата и душите си, за да видят бродещия Христос след Мистерията на Голгота не със сетивните си, а с духовните си очи; за да видят Христос в Неговото етерно тяло.

Да, къде се намираше впрочем Христос, когато кръстоносците Го търсеха по чисто външен път в земите на Изтока? В същото време, когато кръстоносците Го търсеха в земите на Изтока, ние Го виждаме да се проявява в душите на мистиците, живеещи в Западна Европа. Ето я Христовата сила, ето го Христовия Импулс! Докато кръстоносците Го търсеха на Изток, живият Импулс на Христос според формите, в които беше възможна неговата поява през тогавашните условия в Европа израсна в душата на един Йоханес Таулер, в душата на един Майстер Екхарт. Междувременно Христовият Импулс премина в западноевропейската култура, поемайки от мястото, където напразно го търсеха онези, които получиха отговора: Този, Когото търсите, не е вече тук!

Петата следатлантска епоха*³⁴ е определена за Азовото развитие, или с други думи за развитието на Съзнателната Душа. Обаче човекът се включва в изграждането на Съзнателната Душа, най-вече за да осъзнае напълно своя Аз. Ние често сме говорили за тези духовно-научни истини, но сега аз се спирам на тях с едно особено чувство.

Самопонятно е, че поддържането на тези възгледи в наши дни, ще срещне море от враждебност и омраза. Показателно за това усещане, за което намерих, е обстоятелството, че например е редно да кажа: Виждате ли, наложи се да подготвя второто издание на моята книга „Възгледи върху света и живота през 19 Век“*³⁵. На времето тя трябваше да бъде един вид обзор на изтеклото столетие. Естествено, второто издание на можеше да остане същото, понеже няма никакъв смисъл да се прави обзор на

изтеклото столетие чак през 1913. Така че книгата трябваше наистина да бъде основно преработена. Наред с всичко друго, като увод трябваше да вмъкна и едно подробно изложение на философската мисъл от древна Гърция до края на 19 век. Именно през последните месеци се наложи да разгледам светогледите на Талес, Ферекид и т.н. до наши дни. В подобен случай човек има пред себе си не само духовната същност, но и историческото предание; и аз си поставих задачата да опиша само това, което се отнася до философския напредък, без да обръщам внимание на каквито и да са религиозни импулси. И точно тогава на преден план, и то с голяма яснота, изпъкна онзи забележителен обрат, настъпил в зората на Гръцко-римската епоха, когато от образните представи за света, валидни впрочем също и за Египетско-халдейската епоха, се стигна до мисловните концепции, и когато от 14, 15 век насам започна да се изгражда съзнанието за Азовия импулс именно съзнанието за него, понеже самият Азов импулс действа сред човечеството от много по-рано.

И когато проучим отделните философски определения за истината, веднага става явно, исторически явно, колко важни са тези неща. Ето защо днес аз говоря за тях от една по-друга гледна точка, различна от гледната точка в споменатата книга. Дори и външното историческо проучване ясно показва как Азовото съзнание, Азовото чувство прониква в човешката душа приблизително от 15 век насам.

Следователно, тази по-нова епоха е предназначена главно за това, човекът да бъде принуден и да даде израз на онези енергии и сили, които са присъщи на неговия Аз. За целта особено подходящо е погледът да се ограничи само върху външните сетивни явления, едно ограничение, каквото е характерно за съвременните естествени науки. Когато в заобикалящия го свят човекът не открива вече онова, което му се откриваше в образи, във величествени имагинации, до които стигаше, макар и несъзнателно, през Египетско-халдейската епоха, или онова, което изживяваше през Гръцко-римската епоха във величествената мисловна панорама на един Платон или Аристотел, а напротив, когато човекът без панорамата на имагинациите, без панорамата на мислите е принуден да ограничи своя поглед само върху сетивната действителност, тогава Азът понеже той може да долови духовната същност единствено в самия себе си трябва да потърси силите на своето себесъзнание. И когато внимателно проследим всички сериозни философи от 15 век насам, ние виждаме как те се борят за утвърждаването на такъв светоглед, на такъв образ за света, който гарантира присъствието на човешкия Аз, на себесъзнателната човешка душа.

Четвъртата следатлантска епоха, през която се разви Разсъдъчната Душа, въпреки че се намираще много далеч от разбирането на Голготската

Мистерия, все пак притежаваше нещо, което беше в състояние да я приближи до тази Мистерия. Ние наричаме Разсъдъчната Душа също и Чувстваща Душа, понеже тя наистина представлява нещо двойствено, понеже в човешката природа особено през Четвъртата следатлантска епоха са в сила както разумът, така и чувствата. Да, понеже в сила бяха и чувствата, стигна се дотам, че онова, което беше затворено за разума, се отвори за сърцето, и възникна онова чувствено разбиране за нещата, което може да се нарече и вяра; с други думи, възникна едно разбиране за Мистерията на Голгота, което се опираше на чувствата, на вярата. Сега хората почувстваха, че Христовият Импулс навлиза в тях; те се почувстваха вътрешно и душевно свързани с Христовия Импулс, макар и да не разбираха неговото значение, неговата същност. Просто за тях Христос беше тук. Обаче в епохата на Азовата култура, където се намираме и ние, това Азово присъствие трябваше, бих казал, да се отдръпне; понеже, за да обхване напълно себе си в своята индивидуална цялост, Азът трябваше да се затвори за всичко онова, което директно напират към душата под формата на духовни импулси. И така, ние сме изправени пред една странна картина. Ние виждаме, и то съвсем ясно, как с идването на новата епоха, към старото не разбиране се прибавя и едно ново неразбиране, което отива още по-далеч от старото. Всеки, който точно изследва духовните факти, ще потвърди, че Четвъртата следатлантска епоха можеше да възприеме Христовия Импулс само с чувствата, но не и да го разбере в неговия истински духовен смисъл. И все пак, хората усещаха, че Христос е сред тях и че има дял в еволюцията на човечеството.

С новата, Петата следатлантска епоха се възвестява нещо напълно ново. Сега на преден план изпъкна не само не разбирането на Христовото Същество, но и неразбиране на целия божествено-духовен свят. Много неща говорят в полза на твърдението, че хората стигнаха до неразбиране както на Христовия Импулс, така и на самия божествено-духовен принцип. През 12 век, предизвестявайки Азовата култура, Анселмус*36, архиепископ на Кентърбъри, изнамери така нареченото „доказателство за Бога“; с други думи, този човек се видя принуден да „доказва“ съществуването на Бога. Но какво всъщност се доказва по такъв начин? Дали това, което се знае, или това, което не се знае? Когато например в моята градина се извършва кражба и от прозореца си аз наблюдавам крадеца, тогава няма нужда да доказвам, че този или онзи човек извършва кражба. Аз ще търся доказателства, само ако не съм видял нищо. Фактът, че хората се стремят да докажат Бога, е едно доказателство за това, че те вече не го познават, че вече не го изживяват вътре в себе си. Защото това,

което човек непосредствено изживява, той не го доказва, а доказва това, което не изживява.

А после неразбирането се усили още повече и в това отношение днес ние сме изправени пред един странен факт. През последните столетия се натрупаха извънредно много недоразумения спрямо разбирането на това, което представлява Мистерията на Голгота и самият Христос Исус, като стигнем до сегашния момент, когато дори от страна на теолозите Христос Исус е не само подценен и сведен до равнището на един общочовешки учител, но и напълно отричан като индивидуална, историческа личност.

Обаче всичко това е свързано с много, много по-дълбоки характерни особености на нашето съвремие, но поради своята повърхностност, то отказва да се съобрази с тях; макар че за този, който действително иска да наблюдава фактите, те говорят на един ясен и прост език.

Нека да се спрем на следното, въпреки че то изглежда като една незначителна подробност. Но според мен такива подробности са извънредно симптоматични.

Неотдавна едно твърде известно седмично списание*37 публикува забележителна статия, в която се твърди нещо интересно: ако проучим светогледите, застъпвани през последните столетия, ще установим, че те са прекалено много наситени с абстрактни „понятия“. Или казано на наш език: По отношение на сетивния свят, те са неразбираеми. Авторът открива, че дори философ като Спиноза*38 е трудноразбираем, понеже той иска да обясни света, тръгвайки от едно-единствено понятие, понятието за божествената субстанция. И тогава този автор отправя едно предложение за реформа на философското мислене, състоящо се в това, да се обособи едно главно понятие, да се постави на върха, от което да се разклоняват произлизащите от него вторични понятия; или накратко, той предлага мисловната конструкция на Спиноза да се „онагледи“ с помощта на една схема, за да не става нужда човек да следи как отделните мисли възникват и биват формулирани в душата на Спиноза, а да ги вижда в сетивен вид като на филм. И нищо чудно, ако тези „идеи“ се отъждествят, един ден да се отправяме към киносалона, за да наблюдаваме там кинематографически мисловните и идейни постройки на знаменити личности.

Всичко това представлява един забележителен симптом, който сочи докъде са стигнали нашите съвременници, един симптом, който следва да бъде споменат поради следната причина: Хората просто не са забелязали това, което е трябвало да забележат, ако биха наблюдавали нещата с ясно съзнание: Че тази глупост, тази лудост, пледираща за такава реформа във философията, би трябвало да бъде посрещната от унищожителен присмех! Защото усърдието, с което бихме се включили в този унищожителен присмех, може да се определи вече като една свещена необходимост.

Това е само един симптом нека да го разглеждаме именно като симптом показващ колко належащо за нашата епоха е спиритуалното, духовно задълбочаване, истинското духовно задълбочаване. Обаче належащо е само онова духовно задълбочаване, което ни води към истината; тъкмо истината е тази, от която се нуждаят човешките души днес. Нашата епоха е твърде склонна там където светогледите се борят за утвърждаване да се задоволява с неща, които са далеч от истинската духовност. Защото нашата епоха лесно се задоволява с привидното, с илюзията; обаче по едни или други пътища илюзията когато се проявява по отношение на разглеждания симптом води до вътрешна неистина, до неистинност! Ето и друг пример.

Днес е много нашумял светогледът на философа Ойкен. Не само че Ойкен получи Нобеловата награда за него, но го хвалят и като човек, който отново се осмелява да говори на хората за Духа. Но тези хвалебствия идват не защото Ойкен говори толкова сладкодумно за Духа, а защото хората стане ли дума за Духа лесно се задоволяват и с най-елементарните обяснения, без да забелязват, че в случая Ойкен непрекъснато повтаря: Дух, Дух, Дух. Не е достатъчно да знаеш, че светът е сетивен; човекът трябва да обхване себе си по вътрешен начин и вътрешно да се свърже с Духа. Но след като Ойкен на всяка страница говори за Духа и редовно го споменава по пет-шест пъти, хората приемат, че това е наистина един „духовен“ светоглед!

Днес точно такива симптоми са многозначителни, понеже дават представа какво приемат нашите съвременници за „велико“. Да можеха да четат само както трябва! Ако разтворите последната книга на Ойкен „Можем ли все още да бъдем християни?“, ще намерите следното изречение: Днешният човек стои високо над вратата в демони, която е била нещо естествено за историческата епоха, в която е живял Христос; ето защо днес ние имаме нужда от друга идея за Христос, която да няма нищо общо с демоните. Да, твърде ласкателно е за всеки образован човек от нашето съвремие, когато великият Ойкен твърди, че хората са вече достатъчно напреднали, за да вярват в демони. Но ако разлистите книгата малко по-нататък, ще срещнете следното забележително изречение: „Съприкосновението между божествения и човешкия свят поражда демонически сили.“

Бих желал да попитам дали някой от читателите на Ойкен се е разсмял от тази негова наивност, или може би „мъдрост“, която от една страна отхвърля вратата в демони, а от друга страна говори за „демонически сили“. Естествено, хората на Ойкен ще възразят: Тук „демонически“ е казано в преносен смисъл и не бива да се взема толкова сериозно. Обаче тъкмо в това се състои вътрешната неистина: Хората прибягват до думи и идеи, без изобщо да ги вземат сериозно! Но характерно за истинския духовно-научен

светоглед е, че той взема думите сериозно и не говори за „демонически сили“, без съзнателното намерение да употреби точно тази дума.

В противен случай с хората би се случило същото, което стана с председателя на едно научно дружество, пред което трябваше да изнесе една лекция. В лекцията посочих следното за книгата „Същност на християнството“ от Адолф Харнак³⁹. Там е написано: Същественото е не да узнаем какво се е случило на Голгота; то може да бъде оставено и встрани, обаче това, което не трябва да бъде оставено встрани е, че в онези времена възникна вярата в Мистерията на Голгота независимо дали "вярата се отнася за нещо действително или не. И така, председателят на това Берлинско дружество естествено протестант ми каза: Аз съм чел книгата, но в нея не открих подобна мисъл и Харнак едва ли е заявявал такава мисъл, защото тя би представлявала една католическа идея. Католиците например казват: Каквото и да стои зад свещената мантия от Триер, то не е важното, важното е вярата в него. И тогава се наложи да показвам страницата, на която се намираше въпросното изречение. Може би и на други хора се случва да прочетат една книга, но да не прочетат в нея същественото, симптоматичното.

И така, опитахме се да хвърлим малко светлина върху нашата епоха, което ни позволи да открием една от нейните характерни особености, една от нейните необходимостта именно необходимостта от изграждането на една духовна добросъвестност, която не би ни позволила да слушаме с безразличие, когато застъпникът на един духовен светоглед веднъж казва, че демоните не съществуват, а после че тук или там се пораждат демонически сили. Замислим ли се обаче, че живеем в епохата на една „вестникарска култура“, не би трябвало да очакваме някакво скорошно развитие на подобна добросъвестност; по-скоро би трябвало да сме наясно, че тази добросъвестност може да бъде подготвена единствено чрез антропософията, стига добре да си отваряме очите за симптоми те на нашето време.

Бих искал да се спра на още един факт. През 60-те години на 19. век се появи книгата „Животът на Исус“ от Ернест Ренан и тя веднага отбеляза голям успех. Споменавам този факт, за да покажа как стоят днес нещата с разбирането на онова, което наричаме Мистерията на Голгота. Ако човек прочете книгата на Ернест Ренан, той се казва: Да, този автор разполага с великолепен стил, обиколил е светите земи, и въпреки че не вярва в божествеността на Христос, говори за Исус с безкрайно преклонение. Обаче нека да се вгледаме още по-навътре в нещата. По-нататък Ернест Ренан описва продължението на Исусовия живот, посочвайки, че с Исус се случва същото макар и в по-голям мащаб, което е характерно за всеки човек, който застъпва даден светоглед пред група хора.

С такъв човек става приблизително следното. Най-напред той подчертава пред масите това, в което единствено вярва; после идват хората с техните нужди и претенции, един разбира нещата така, друг иначе, един има тези слабости, друг онези, а накрая онзи, който първоначално говореше от самата истина, започва да отстъпва. Накратко, Ренан смята, че този, който е имал да каже най-важното на хората, общо взето, е бил изопачен от своите последователи. Да, според Ернест Ренан, Исус също е бил изопачен от своите последователи. Нека да вземем например чудото с Лазар. За Ернест Ренан то е представено като нещо, близко до измамата, но тя е използвана с участието на Исус по твърде добър начин, за да се спечелят повече привърженици. Така изглеждат и други събития от Евангелието. Накрая обаче, след като целият живот на Исус е разгледан по все по-унизяващ начин, отново чуваме един заключителен химн, който може да бъде отправен само към най-възвишените небесни сили!

Ето отново тази вътрешна неистинност! фактически книгата на Ренан е смесица от два различни елемента: от една страна безукорно, естетическо описание, стигащо до възвеличаване, от друга страна похватите на булевардния роман; и накрая тържественият химн за прослава на Исус. И към кого е отправен този химн? Към Исус? Ясно е, че ако Ренан е душевно Здрав, този химн не би могъл да бъде отправен към описания от него Исус; тези хвалебствия нямат нищо общо с Христос Исус. Следователно, цялата тази книга е протъкана с вътрешна неистина!

За какво всъщност иска да загатна в моето изложение? Нека да обобща нещата с няколко думи. Аз исках да загатна, че Мистерията на Голгота настъпи в такава епоха от общочовешката еволюция, когато човечеството не беше подготвено да я разбере; дори в нашето съвремие хората все още не са подготвени за това.

Обаче последиците и въздействията от Мистерията на Голгота съществуват вече 2000 години. Те са тук всред нас! И как се проявяват те? На първо място, те са напълно независими от разбирането, което човечеството проявява към Мистерията на Голгота. Ако Христос би действувал в рамките на човечеството само с оглед на „разбирането“, което хората проявяват към Него, действията Му щяха да са твърде незначителни. В хода на следващите лекции ще стане ясно: Днес живеем в един период от общочовешката еволюция, когато е необходимо да достигнем такова разбиране за Христос, каквото досега не е съществувало. Ние живеем в епоха, когато ще възникне една строго определена необходимост: Христос няма да бъде повече търсен там, където не се намира, а там, където Той действително съществува. Защото Той ще се яви за духовните, а не за физическите сетива; Той ще се яви в Духа, а не в едно или друго тяло, и тези, които ще Го търсят в някакво тяло, винаги ще

получават отговора: Този, Когото търсите в тяло, вече не в тяло! Ние се нуждаем от ново разбиране, което може би в много отношения ще представлява едно съвсем начално разбиране за Мистерията на Голгота. Епохата на неразбирането трябва да отстъпи пред епохата на разбирането. Ето какво исках да посоча днес, макар че през следващите лекции ние ще продължим да говорим върху тази тема.

ВТОРА ЛЕКЦИЯ

Берлин, 4 Ноември 1913

С помощта на едно окултно изследване, проведено по подходящ начин, в наши дни е напълно възможно да получим сравнително точна представа за това, което би могло да се нарече Пето Евангелие. Ако насочите душите си към всичко онова, което в продължение на много години беше казано за Мистерията на Голгота, наред с подробностите, свързани с обясненията на четирите Евангелия, Вие ще срещнете и такива факти от живота на Христос Исус, които не могат да бъдат намерени в Евангелията. Измежду фактите, изнесени в тази връзка, аз ще спомена само разказа за двете момчета Исус. Но има и други факти, които днес могат да бъдат извлечени от чисто духовни източници и те са извънредно важни за нашето съвремие, те са толкова важни за нашето съвремие, че желателно е подготвените души да се запознаят постепенно с тях. Засега обаче, това което ще бъде извлечено от тези източници следва да остане само в нашия кръг. И все пак то ще бъде представено по такъв начин, сякаш е предназначено да се влее в душите на много от нашите съвременници, така че те да получат един още по-нагледен образ за Христос Исус, отколкото е било възможно досега.

Ако си припомните това, което посочих в първата лекция под формата на въведение, Вие ще останете с впечатлението, че за нашата епоха е необходимо едно много по-съзнателно проникване в образа на Христос Исус, отколкото в предишните епохи. Ако някой би възразил, че изнасянето на нови факти от живота на Христос Исус ще накърни естественото развитие на християнството, достатъчно е само да припомним края на Йоановото Евангелие, където изрично се казва: Евангелията описват събитията само частично и че светът не би побрал книгите, ако би трябвало да се опише всичко, което е станало в живота на Христос Исус. От такива думи човек получава смелост и сили, за да изнесе нови факти от живота на Христос Исус, така че ако в съответната епоха това е необходимо, нищо не може да спре новите разкрития. Когато хората се обявяват против изнасянето на нови факти, това обикновено е признак на тесногърдство.

Сега бих желал да припомня нещо, което аз често съм споменава тук, на това място: фактически в началото на нашето летоброене се ражда не едно дете Исус, а се раждат две деца, носещи името Исус. Ние вече знаем това, а знаем също, че едното от двете момчета Исус беше родено така, че в него се беше въплътил Азът, духовната същност на Заратустра, и че после това момче Исус живя до дванадесетата си година със Заратустровия Аз до онзи момент, описан от евангелиста Лука, когато родителите на Исус го отвеждат в Йерусалим, изгубват го и после го откриват в храма, сред книжниците, където за изумление на всички тълкувал на глас юдейското

учение. Аз вече обърнах внимание на това, че тази сцена, както е описана в Евангелието на Лука, всъщност показва, че Азът на Заратустра, живял приблизително дванадесет години в тяло то на едното момче Исус, преминава в тялото на другия 12-годишен Исус, който до този момент се намираше в съвършено различно душевно състояние; така че сега имаме онова момче Исус, което произлиза от Натановата линия на Давидовия ден и което до своята дванадесета година не носеше в себе си Заратустровия Аз; Заратустровият Аз проникна в него след дванадесетата му година.

Напълно е възможно с помощта на средствата, за които често съм говорил, и които всъщност представляват разчитане на Хрониката Акаша, да се открият нови факти от живота на онова момче Исус, което сега разполагаше със Заратустровия Аз. В живота на този Исус могат да бъдат разграничени три периода. Първият период се простира приблизително от дванадесетата до осемнадесетата година, вторият от осемнадесетата до двадесет и четвъртата година и третият от двадесет и четвъртата година до момента на Кръщението в реката Йордан, т.е. докъм тридесетата година.

Нека да не забравяме, че онова момче Исус, което след дванадесетата си година носеше в себе си Заратустровия Аз, застана пред книжниците в храма като една индивидуалност, разполагаща с дълбоки и първични познания върху юдейското учение, върху самата същност на древния еврейски Закон и че то беше в състояние да говори за тези неща като истински познавач. С други думи, в душата на това момче Исус живееше целият древно-юдейски свят. В душата му живееше всичко онова, което беше достигнало до неговите съвременници като предания за отношението на еврейския народ към неговия Бог нещо което обикновено се разглежда като един види „обръщение“ на този Бог към Мойсей. Следователно, обобщавайки всичко в едно изречение, бихме могли да кажем: в Исус живееше едно богато съкровище от свещеното учение на еврейския народ; и той упражняваше занаята на своя баща в Назарет живееше с това съкровище, с това знание, което непрекъснато преработваше в душата си.

От изследването на Хрониката Акаша ние научаваме, че тези знания на Исус се превърнаха за него в източник на всевъзможни душевни съмнения и душевни страдания, защото той непосредствено усещаше, навлизайки във все по-дълбока и мъчителна душевна борба, как в предишните епохи от еволюцията на човечеството беше възможно едно наистина грандиозно откровение, изливащо се от духовните светове в душите на тогавашните хора, които разполагаха с коренно различни душевни сили и можеха да приемат подобно учение. Точно това изпъкна пред душата на Исус че някога хората са разполагали с коренно различни душевни сили и са можели да поглеждат нагоре към изявяващите се духовни Същества и да ги разбират по съвсем друг начин отколкото по-късните поколения, към които

принадлежеше и самият Исус. Тези по-късни поколения вече не разполагаха със споменатите душевни сили и не можеха да се докосват до откровенията на духовните Същества. Често имаше моменти, в които той си казваше: Да, всичко това някога наистина е било възвестено, обаче днешните хора не могат да го обхванат така пълно, както онези, за които е било предназначено то в миналото.

И колкото повече вникваше в тези неща, колкото повече изпълваха душата му, когато стоеше пред еврейските книжници, за да им разяснява техния собствен Закон, толкова по-ясно той усещаше душевната неспособност на неговите съвременници да разберат древното еврейско откровение. Ето защо хората, душите на неговото време, характерните особености на тези души от неговото време му изглеждаха като потомци на хора, които някога са могли да получават великите откровения, но днес са изгубили тази способност напълно. Това което някога е можело да се влива с огнена сила и затрогваща топлина в тези души така си казваше той често сега избледня и в много отношения изглеждаше като нещо пусто, докато по-рано душите го приемаха с дълбок и свещен трепет. Ето как усещаше сега Исус нещата, които все повече и повече възникваха в душата му чрез инспирацията.

Така протичаше животът му между дванадесетата и осемнадесетата година; душата му проникваше все по-дълбоко и по-дълбоко в юдейското учение и оставаше все по-разочарована от него, така че накрая той можеше да изпитва само болка и страдание. Душата ни наистина се изпълва с едно трагично чувство, когато виждаме колко мъчително страдеше Исус от Назарет от всичко онова, в което по-късните поколения превърнаха древното юдейско учение. И много често, замечтан и размишлявайки в пълна тишина, той си казваше: Да, някога учението се е изляло над човечеството, някога откровението е било дадено на хората; обаче днес хората, които могат да вникнат в това откровение, вече не са тук! Ето как може да бъде накратко характеризирано душевното състояние на Исус от Назарет. И то непрекъснато се намесваше в неговите размишления през онези моменти, когато оста ваш свободен от своя занаят на дърводелец.

После, от осемнадесетата до двадесет и четвъртата година настъпи времето на неговите по-близки и далечни странствувания. Практикувайки своя занаят на различни места, той посети области както в Палестина, така и извън нея. През тези години, когато човешката душа е непосредствено и радостно обърната към околния свят, когато се среща с толкова много хора и с различни житейски възгледи, той разбра, как хората живееха със завещаното им прадревно свещено учение, или казано по друг начин с това, което те можеха да разберат от него. И предварително е ясно, че върху неговата душа, която в продължение на шест години изживя онова,

за което стана дума, всякакви вътрешни радости, страдания и разочарования имаха съвсем други последици, отколкото върху душите на другите хора. За него всяка душа беше като една загадка, която той трябваше да разреши; от друга страна, всяка душа беше нещо, което му подсказваше, че очаква някаква голяма промяна.

Част от областите, които посети, бяха населени с тогавашните езичници. Една сцена, на която се натъкваме при духовното изследване на неговите странствувания във и извън Палестина през периода между осемнадесетата и двадесет и четвъртата му година прави особено силно впечатление. Проследявайки Хрониката Акаша, ние го виждаме как веднъж той стига до един езически храм, каквито бяха издигнати на езическите Богове с едно или друго име в Азия, Африка и Европа. Това беше един от онези храмове, чиито ритуали напомняха твърде много на ритуалите в Мистериите, но докато в последния случай те се практикуваха с разбиране, в езическите храмове те често се превръщаха в един вид външни, формални церемонии. Но езическият храм, до който стигна Исус от Назарет, вече беше напуснат от жреците и там не се извършваха никакви култови действия. Този храм се намираще в една област, където хората живееха в неволя, мизерия и болести; техният храм беше напуснат от жреците. Обаче когато Исус от Назарет се приближи до този храм, хората се събраха около него, същите онези хора, които многократно бяха измъчвани от болести, неволи и мизерия, но те най-вече бяха измъчвани от мисълта: Това е мястото, където някога се събирахме, където жреците заедно с нас извършваха жертвоприношения и ни показваха пътища та на Боговете; сега ние стоим пред изоставения храм.

И ето че сега духовният изследовател установява една странна особеност в душата на Исус. Както и при другите му странствувания, лесно би могло да се забележи, че Исус навсякъде беше приеман по един твърде особен начин. Основното настроение на душата му сякаш разпръскваше нещо, което се отразяваше благотворно върху онези хора, в сред които той оставаше за по-кратко или по-продължително време. Той пътуваше от място на място, работеше тук или там в една или друга дърводелска работилница и после често сядаше, за да разговаря с хората. Всяка казана от него дума се възприемаше по твърде особен начин, понеже беше изговаряна с нежност и доброта. Един вълшебен полъх докосваше душите на хората не толкова от съдържанието на неговите думи, колкото от начина, по който бяха отправени към тях. Навсякъде възникваше една дълбока, сърдечна привързаност към този странствуващ дърводелец. Той не беше приеман като другите хора; от очите и сърцето му се излъчваше някаква особена сила.

И сега обременените от мъка и болести хора, струпани около своя олтар, видяха пристигналия чужденец и всяка една душа трепна от мисълта: При нас отново дойде жрец и той отново ще извърши жертвоприношение към Боговете! Ето какво впечатление направи неговото появяване. Сякаш езичниците видяха своя нов жрец, готов да извърши жертвоприношението.

Но ето че сега, както стоеше пред събраните хора, в един момент той сякаш напусна тялото си и изпадайки в едно особено душевно състояние, той видя нещо ужасно! Насочвайки поглед към олтара и към хората около него, чийто брой непрекъснато нарастваше, той видя това, което може да се нарече демони, и разбра какво означаваха те. Той разбра как езическите жертвоприношения постепенно се бяха превърнали в нещо, което магически привличаше такива демони. И така, когато Исус се доближи до олтара, там се оказаха не само хората, но и демоните, привличани от извършваните по-рано жертвоприношения. Ето какво разбра Исус: че тези езически жертвоприношения наистина произлизаха от жертвоприношенията на истинските Богове през древните езически времена, доколкото те можеха да бъдат почитани в онези епохи, но и че тези култове и жертвоприношения постепенно бяха стигнали до пълен упадък. Тайните бяха принизени и вместо пренасяните жертви да се издигаха към Боговете, тези жертви, както и това, което живееше като мисли в жреците, привличаше демони, луциферически и ариманически сили, които той сега след като беше пренесен в друго състояние на съзнанието отново видя около себе си. И когато събраните около него хора видяха, че той се намираше в друго състояние на съзнанието, поради което и се свлече на земята, те побягнаха. Обаче демоните останаха.

Ето как упадъкът на езическите Мистерии застана пред душата на Исус от Назарет по един още по-внушителен начин, отколкото упадъка на древното юдейско учение. Между своята дванадесета и осемнадесета година той непосредствено изживя в себе си как това, което някога е било дадено на човечеството, за да стопля и озарява душите на хората, вече се оказа безсилно и можеше да предизвика само душевна пустота. Сега той видя как луциферическите и ариманически демони изместиха древните Богове. В това, което възприе около себе си по духовен път, той видя упадъка на езичеството. Представете си тези душевни изживявания, чрез които той узна какво беше останало от действията на древните Богове и от живото общуване между хората и Боговете; представете си усещането, което се породило по този начин: Човечеството жадува за нещо ново и ако новото не се появи, човешките души ще потънат в още по-дълбока нищета!

И тогава, след като, така да се каже, демоните го изгледаха, преди да се втурнат след побягващите хора, Исус от Назарет получи един вид видение, едно видение за него ще говорим и по-късно, при което от духовните

висини прозвуча целият еволюционен ход на човечеството. Той получи видение за нещо, което аз ще споделя пред Вас в една от следващите лекции и което представлява един вид макрокосмическата молитва „Отче наш“. Той изживя това, което някога е било възвестено на човечеството като чисто Слово, като чист Логос.

След като Исус от Назарет се завърна у дома си от въпросното пътуване, това беше приблизително по времето такива са данните от духовното изследване, когато неговият баща умря. През следващата година, от двадесет и четвъртата до времето на Кръщението в реката Йордан, Исус от Назарет се запозна с така нареченото учение на есеите и есейската общност. Общността на есеите беше разположена в една от долините на Палестина. Централното им седалище беше на отделно място. Обаче есеите навсякъде имаха поселища; в Назарет също имаше един вид есейска колония. Есеите си бяха поставили задачата да изградят такъв душевен живот, който да е в хармония с външния свят, така че душите да се издигнат до по-висши опитности и да стигнат до един вид общуване с духовния свят. В рамките на определени степени и изпитания, есейската общност предлагаше на своите членове, на своите последователи най-висшето: един вид съединение с висшия свят.

По този начин есеите постигаха такова влияние върху човешката душа, че тя отново можеше да обхваща всичко онова, което вече не можеше да бъде разбирано в естествения ход на общочовешката еволюция: старата връзка с божествено-духовния свят. Есеите се стремяха да постигнат това чрез строги правила, които се отнасяха и до външния начин на живот. Общо взето, те избягваха да имат отношения с външния свят. Нито един от есеите не притежаваше лична собственост. Есеите бяха събрани по тези места от всички части на тогавашния свят. Всеки кандидат за тяхната общност трябваше да и предостави цялата си собственост; само есейската общност можеше да притежава собственост. Следователно, ако някой разполагаше с някаква собственост, и искаше да стане есеин, той трябваше да прехвърли своя дом и земите си на есейската общност. Така че тя притежаваше имоти на много места. Този основен принцип на есейската общност който днес би изглеждал твърде непривлекателен за повечето хора беше необходим с оглед на всичко онова, което есеите се стремяха да постигнат. Те насочваха живота на човешката душа по такъв начин, че тя започваше да търси все повече чистота, мъдрост и всеотдайност в любовта. Навсякъде, откъдето минаваха а те кръстосваха по всички пътища, за да изпълняват своите задачи есеите вършеха благодеяния.

Част от тяхното учение беше посветено на болестите и лечението им. Навсякъде те лекуваха болните според известните тогава методи. За тях беше в сила един важен принцип, на който нашият социален порядък не

може, а и не е нужно да подражава: един есеин можеше да подпомогне всеки нуждаещ се, но не и ако той е член от неговото собствено семейство.

Идолът на есеите и тяхната цел беше да пречистят душата си но такъв начин, че тя отново да се свърже с духовния свят. Тази цел на есеите изискваше и това, те да не се поддават на изкушенията, идващи от Луцифер и Ариман. Следователно, идолът на есеите може да бъде характеризирани със следните думи: Есеите се стремяха да държат далеч от себе си всичко онова, което може да се нарече съблазни на Луцифер и на Ариман. Те се стремяха да живеят така, сякаш искаха да бъдат защитени от ариманическото потъване в сетивния свят, от потъването в материалистическия живот. От друга страна те се стремяха към чистота на тялото, за да останат незасегнати от луциферическите съблазни и изкушения. Следователно, те се стремяха да водят такъв живот, че да не допускат в душите си нито Луцифер, нито Ариман.

Благодарение на особеностите в своето развитие, Исус от Назарет влезе в такива отношения с есеите, каквито не биха били възможни за друг човек; а за годините, за които говоря тук, подобни отношения биха били напълно изключени, ако той сам не би бил есеин. Исус от Назарет беше допуснат даже до най-вътрешните кръгове на есеите, доколкото това беше възможно с оглед строгите правила на есейския Орден, до най-скритите помещения, където имаше възможност да участва в разговорите, които иначе есеите водеха само помежду си. Той можа да проникне до най-дълбоките тайни и правила на есейския Орден. Така той се запозна с чувствата, стремежите и живота на есеите, както и можа да усети а това беше най-важното как изглежда за една душа от неговото време последната възможност да проникне чрез усъвършенствуване до прадревното свещено откровение. Ето с какво се запозна Исус от Назарет.

Един ден, след като напусна събранието на есеите, той изживя нещо забележително. Когато излизаше през вратата на уединената есейска обител, от двете страни на вратата той видя две побягващи фигури и се до сети, че това бяха Луцифер и Ариман. По-късно той също имаше подобни видения. В есейския Орден членуваха много хора. Както вече казах, те имаха колонии на различни места. В известен смисъл есеите вдъхваха уважение, въпреки че социалният им живот беше устроен по съвсем друг начин, отколкото този на останалите хора. Градовете, които те посещаваха, строяха за тях специални врати, понеже едно от строгите правила на есеите ги задължаваше никога да не минават през врати, които са украсени с някакви рисунки или образи. Когато искаше да влезе в един град и стигаше до украсената с рисунки или образи порта, есеинът трябваше да се върне и да търси друго входно място, където нямаше никакви изображения. Това играеше съществена роля в есейското себеусъвършенствуване, понеже

нито един от елементите на митовете, легендите и религията не трябваше да бъде изобразяван по какъвто и да е начин. По този начин есеите искаха да избегнат луциферическото влияние на образите и свързаните с тях импулси. Ето как по време на своите странствувания Исус от Назарет се научи да разпознава тези лишени от образи врати на есеите. И винаги, когато беше в близост до тези лишени от образи врати понеже образите бяха смятани за нещо неприлично пред Исус от Назарет заставаха невидимите Луцифер и Ариман. Това бяха едни от най-важните опитности в живота на Исус от Назарет.

И какво произлезе от тези важни опитности, след като той можа да ги сподели с онези есеи, които бяха по-напреднали в своето развитие. Резултатът за него се изразяваше в една ужасяваща и дълбока, много дълбока душевна подтиснатост, която му причиняваше безкрайни мъки и страдания. Сега той трябваше да признае: Да, това е една строго затворена в себе си общност и нейните последователи се стремят да установят днес една връзка с духовните сили, с божествено-духовния свят. Следователно всред днешните хора все пак има нещо, което се стреми към тази връзка. Обаче на каква цена? С цената на това, че есейската общност води такъв живот, какъвто другите хора не могат да си позволят. Защото ако всички хора бяха водили живота на есеите, есейската общност просто не би съществувала. И сега той съзря една връзка, която се отрази крайно подтискащо върху неговата душа: Накъде се отправят Луцифер и Ариман, се запита той, когато побягват от вратите на есеите? Те се отправят там, където са душите на другите хора! Следователно, човечеството беше стигнало дотам, че когато една общност искаше да намери връзката си с божествено-духовния свят, тя трябваше да се изолира от останалите хора. И понеже се изолираше и откъсваше от останалите, за да се развива единствено в тесния социален кръг на своите последователи, изключвайки другите хора от себе си, есейската общност ги осъждаше да потънат все по-дълбоко в това, от което тя искаше да се избави. За сметка на това, че общността на есеите се издигаше, другите хора трябваше да паднат още по-ниско! За сметка на това, че есеите не допускаха Луцифер и Ариман до себе си, Ариман и Луцифер можеха в много по-силна степен да изкушават и съблазняват другите хора. Ето каква беше най-важната опитност на Исус от Назарет в този езотеричен орден. Всичко, което можеше да бъде изпитано през онези години относно еврейския Закон, той го беше изпитал в душата си от най-ранна възраст. Още в най-ранната си възраст той узна в душата си докъде могат да стигнат езическите култове, когато в един важен момент пред него застава светът на демоните. Сега той проумя на каква цена тогавашното човечество можеше да се приближи до божествено-духовните мирови тайни. Ние живеем в една епоха, с

горчивина размишляваше той, когато онези, които търсят връзката с божествено-духовния свят, са принудени да го правят в тесен кръг и за сметка на другите хора. Да, ние живеем в едно време, когато копнежът към свързване с божествено-духовния свят е налице, но гой трябва да стане достояние на всички хора. Ето какво подтискаше душата на Исус.

И с тази подтискаща душата тежест, веднъж, намирайки се именно всред есеите, Исус от Назарет можа да проведе един духовен разговор с душата на Буда. Есейската общност имаше начин на живот, твърде близък до това, което Буда остави на света като свое учение. И така, Исус се видя застанал срещу Буда и долови как Буда казва: По пътя, който аз посочих на човечеството, не всички хора могат да намерят връзката с божествено-духовния свят; понеже аз основах едно учение, което ако то трябва да бъде разбрано и изживяно в неговите висши степени налага подобно изолиране, тъй като то просто се съдържа в това учение.

Сега пред душата на Исус от Назарет застана с цялата си острота, с цялата си сила това, как Буда беше основал едно учение, което предполага освен най-ревностните му последователи, да има и други хора, които не са в състояние да го следват със същата задълбоченост. Защото как Буда и учениците му биха могли да ходят между хората и да събират подаяния, ако нямаше такива хора, които да са готови да отделят нещо от себе си? Ето какво чу той от Буда: че неговото учение не позволява на всеки човек, независимо от мястото, което заема в живота, да поеме по пътя към съвършенството.

А какви бяха възможностите за развитие през онези времена, това Исус от Назарет изпита още през трите периода от живота си преди Кръщението в реката Йордан, и той ги изпита не така, както се изучава нещо външно, а както изживяваме нещо при непосредствения си досег с него. Той вече беше стигнал до непосредствена близост с древното еврейско учение на Закона, така че то просветваше в него под формата на инспирации и той можа да изживее в себе си нещо като отзвук от откровенията, които бяха получили Мойсей и пророците. Обаче той можа да се убеди и в нещо друго: душите от онова време, с тогавашния телесен организъм на хората, вече не бяха в състояние да обхванат тези неща. Бяха настъпили други времена и те вече не можеха изцяло да приемат древното еврейско учение. Благодарение на една свръхсетивна опитност виждайки до жертвените олтари, наред с изпадналите в беда хора, също и демони той ясно разбра как езическите Мистерии бяха привлекли света на демоните. Да, вместо добрите стари езически сили, сега около жертвените олтари се събираха демони. И как, въпреки изискванията на идващото време, за хората беше невъзможно да узнаят нещо от дълбоките тайни на есейския Орден: ето какво изживя той през шестте години преди Кръщението в Йордан.

Това, което може да бъде извлечено от духовното изследване на Хрониката Акаша, е познанието, че в този случай, чрез поредица от разтърсващи душевни опитности, бяха понесени такива страдания, каквито не би могла да понесе нито една душа на Земята. Тъкмо по отношение на тези думи, които сега изрекох, едва ли съществува някакво разбиране от страна на нашата съвременна епоха. Ето защо тук бих искал да добавя още нещо. В моите следващи разкрития относно Петото Евангелие, аз ще опиша, как в интервала между Йоановото Кръщение и Мистерията на Голгота, тези страдания се усилиха до една ужасяваща степен. Нашите съвременници лесно биха могли да възразят: Добре, обаче защо една толкова свършена душа изобщо трябваше да страда? Нашата епоха има странно разбиране за тези неща. Ако искам да опиша цялата дълбочина на Исусовото, а по-късно и на Христовото страдание, аз вече трябва да насоча Вашето внимание към някои недоразумения, които лесно могат да възникнат тук.

Аз често съм споменава, включително и тук, че напоследък се появи една книга от Морис Метерлинк, „За смъртта“, която заслужава да бъде прочетена, най-вече за да се види, до какъв абсурд може да стигне един човек, който иначе е написал и сполучливи неща от областта на духовния живот. Наред с другите абсурди, в книгата на Метерлинк срещаме и твърдението, че един дух, който няма тяло, не би могъл да страда, понеже страданието е присъщо само на физическото тяло. С подобен начин на мислене, човек лесно би стигнал до извода, че Христовото Същество, след влизането си в тялото на Исус от Назарет, вече не би могло да бъде засегнато от никакви страдания. Това не е така; следващия път аз ще се опитам да опиша най-мъчителните страдания на Христос именно за щото Той се намираше в тялото на Исус от Назарет.

Впрочем, изглежда ми твърде странно, как един човек със здрав разум може да вярва, че страданието е присъщо на физическото тяло. Страдание може да изпитва само онази душа, която се намира в едно или друго физическо тяло, защото физическото тяло, само по себе си, не може да изпитва никакви болки и страдания. Болките и страдания та са възможни само в душевно-духовната част на едно тяло, а телесните болки са именно нещо, което е предизвикано от нередности и смущения във физическия организъм. Доколкото физическото тяло представлява един организъм, такива смущения винаги могат да настъпят. В него може да настъпи примерно разкъсване на мускул и т.н.; обаче самото физическо тяло, физическият организъм не страда, дори ако на едно или друго място има разрушаване на материята. Както един чувал слама не може да страда, когато изхвърляме сламата от него, така не може да страда и физическото тяло. Но понеже в тялото се намира една духовно-душевна същност, тя

може да страда, когато има някаква нередност във физическото тяло. И колкото по-високо стои тази духовно-душевна същност, толкова повече може да страда тя; колкото по-високо стои, толкова по-големи страдания може да понася в резултат на едни или други духовно-душевени опитности.

Споменавам всичко това, за да пробудите у себе си едно усещане, едно чувство за страданията на Заратустровия Дух през тези години, когато той непосредствено изживя как древните откровения вече нямаха никакъв смисъл за душевните потребности на тогавашните хора. И ако днес, с помощта на Хрониката Акаша, проследяваме тази част от живота на Исус, ще се натъкнем именно на това неопикуемо страдание, което не може да бъде сравнено с никакво друго човешко страдание.

В края на този период, който описах току-що, Исус от Назарет проведе един разговор със своята майка. Този разговор с майката беше решаващ с оглед на това, което сега той предприе: да потърси онзи, с когото вече беше влязъл в известни отношения при общуването си с есеите, или с други думи, да потърси пътя към Йоан Кръстител. Върху този разговор с майката, който се оказа решаващ за последвалите събития в живота на Исус от Назарет, аз ще говоря следващия път.

В заключение бих искал да Ви кажа следното: Моля Ви да разглеждате моите разкрития относно Петото Евангелие, доколкото можах да го опиша пред Вас, като нещо, което духовните Същества на нашата епоха изискват, а именно отсега нататък известен брой души да знаят за тези неща. От друга страна, моля Ви да се отнасяте към тези описания с един вид преклонение. Защото веднъж аз вече споменах, и то тук, какви диви сили се надигнаха във външния духовен живот на Германия, дори и всред честно мислещите хора, когато за пръв път беше публикувана тайната за двете деца Исус. Такива неща, които са извлечени направо от духовния свят и идват като резултат от непосредствени духовни изследвания, такива неща засега не са по силите на онези хора, които са извън нашето Антропософско Движение. Външните хора бяха силно раздразнени и поискаха да се защитят срещу нещо, което по същество представлява едно послание от духовния свят. За тези неща не бива да се говори леко мислено и непредпазливо, за да не бъдат после подхвърлени на подигравки и присмех, както стана с историята на двете деца Исус.

Всъщност да се говори за подобни неща днес никак не е лесно, понеже противодействията срещу тях са извънредно големи. Общо взето, причината за това, както често съм изтъквал, е следната: безкрайното нехайство, безкрайната леност на човешките души от нашата епоха не им позволяват да проникнат до възгледа, че подобни изследвания са нещо напълно възможно. Днешната ситуация е такава, че от една страна в скритите дълбини на човешката душа пламти един силен копнеж за

откровенията на духовния свят, а от друга страна днес съзнателната част на човешката душа най-яростно отхвърля всяка вест, всяко послание от духовния свят.

Размислете върху думите, които казах в края на днешната лекция, понеже те ще са ръководната нишка, когато отново ще се опитаме да говорим за Петото Евангелие.

ТРЕТА ЛЕКЦИЯ

Берлин, 18 Ноември 1913

Когато говорих тук последния път, аз се опитах да разкажа някои подробности от Петото Евангелие, имащи отношение към живота на Исус от Назарет между неговата дванадесета година и момента на Кръщението в реката Йордан. И когато описвах забележителната опитност, която Исус от Назарет получи, намирайки се в един от езическите храмове, аз посочих как днес проучването на Хрониката Акаша също може да ни направи свидетели на това, как в езическия храм той беше обграден от демони. Тук бих искал само накратко да припомня как тогава той се свлече на земята като мъртъв и как беше един вид отнесен в съвсем друг свят, където можа да се изправи пред божествено-духовните тайни на прадревните езически Мистерии. Ето как той можа да получи в себе си една нова идея за някогашните езически Мистерии, както и за техния по-късен упадък.

Аз вече споменах, как през онези дни следователно в другото състояние на съзнанието до езическия олтар, за което говорихме последния път той чу от духовния свят възвестяването на думите, даващи израз на това, което в свещените учения на езическите народи следва да считаме като вплитане на човека в материалния свят, в сетивно-физическия свят. Следователно, от духовните светове той чу онзи глас, който по-рано се откриваше на древните езически народи. И това, което чу тогава, може да бъде сравнено с един вид космическата молитва „Отче наш“. Тя показва как човек трябва да гради своята душевна съдба с оглед на това, че от раждането до смъртта си той е вплетен в земната материя.

Тази космическа молитва „Отче наш“ която по-късно беше обърната в земната молитва „Отче наш“ аз имах възможност за пръв път да произнеса при поставянето на основния камък на нашата сграда в Дорнах. Сега аз отново ще я прочета, защото нейните думи фактически съдържат цялото първично учение на езическото човечество. Доколкото е възможно, ще се опитам да ги възпроизведа на наш език:

Амен

Властвуват злините

Свидетелствуват за разпадането на Аза

Стореният от други грях на себелюбие
Изживян в насъщния хляб
В който не властвува волята на Небето
Тъй като човекът се раздели с Вашето царство
И забрави Вашите имена
Вие, Отци на Небето

Ето приблизително как изглеждаше това, което Исус от Назарет чу като висша тайна на земния човек в смисъла на свещеното древно учение, докато странствуваше из езическите области. Тези думи наистина крият в себе си дълбоки тайни от еволюцията на човечеството. Техните звуци проникнаха в душата на Исус, когато той навършваше двадесет и четири години, и оттогава той беше наясно с това, което през дълбоката древност се изливаше от духовния свят; то застана пред него като нещо велико и могъщо, така че, особено след като стана свидетел на упадъка в езическите храмове, той си каза: На този свят няма вече такива хора, които да разбират всичко това!

И така, ние виждаме как през трите последователни периода на своята младост, той опозна най-дълбоката страна на еврейството, най-дълбоката страна на езичесвото и най-дълбоката страна на есейството. Видяхме още как тези познания се превърнаха за него в непрекъснат източник на огромно страдание. Защото и в трите случая той трябваше да си каже: Тези неща биха могли да съществуват, ако сегашното човечество имаше условия за да ги възприеме; обаче днес такива условия вече не могат да бъдат създадени.

Животът на Исус го доведе точно до тези изводи. Петото Евангелие потвърждава, че още преди да беше приел в себе си Христос, Исус разбра: Да, човечеството е претърпяло една еволюция, обаче в нейния ход хората са постигнали такива способности, които са изместили другите способности от прадревните времена, така че сега хората не са вече в състояние да различават посланията от духовния свят, както това можеха на времето евреите и езичниците. Но Исус трябваше да признае и нещо друго: Начинът, по който есеите се стремят към съединяване с духовния свят, е приложим само за една малка човешка общност, но не и за цялото човечество. Този начин на съединяване с духовния свят му изглеждаше вече напълно непотребен. Ти, бедно, бедно човечество казваше той в душата си, ако сега за тебе биха прозвучали гласовете на древните езически пророци, ти просто не би могло да ги разбереш. И като цяло, ти, бедно човечество, не можеш да се стремиш към това, към което се стремят есеите; това може само една малка група хора, и то за сметка на останалите.

Всичко това, което Ви разказвам накратко и сухо, за него беше непосредствена и преизпълнена с болка душевна действителност. Душата му се изпълни с безкрайно състрадание към цялото човечество, и той трябваше да понесе това състрадание и да узрее вътрешно за великия миг, когато щеше да приеме в себе си Христовото Същество.

Обаче преди да се случи това, Исус от Назарет проведе един разговор с онази личност, която ние познаваме като негова доведена майка или мащеха. Ние знаем, че майката на онзи Натанов Исус, който в своята дванадесета година прие в себе си индивидуалността на Заратустра, с други думи действителната кръвна майка на Натановия Исус, беше починала скоро след като това момче прие в себе си Заратустра, който дотогава беше въплътен в другото момче Исус; следователно нейната душа отдавна се намираще в духовния свят. От моите лекции, изнесени през изминалите години, знаем още, че бащата на другото момче Исус от Соломоновата линия, също беше починал и че сега двете семейства на двете момчета Исус се събраха в едно семейство и живееха в Назарет, а всред тях растеше и Исус, заедно със своите братя и сестри, както и с майката на Заратустра. Ние знаем, че бащата на Исус от Назарет беше вече починал, когато към своята двадесет и четвърта година Исус се завърна след едно продължително пътуване, така че сега Исус от Назарет живееше сам с жената, която беше негова доведена майка или мащеха. Макар и само с няколко думи, тук трябва да кажем нещо много важно: В хода на времето тази доведена майка или мащеха, макар и бавно, постигна едно дълбоко и сърдечно разбиране за всички онези забележителни душевни опитности, през които беше минал Исус от Назарет. Да, в хода на времето тези две души тази на Исус от Назарет и тази на неговата доведена майка се вплетоха много здраво.

На първо време, веднага след като навърши дванадесет години, той изглеждаше напълно самотен и неразбран в дома на своите родители. Всъщност неговите братя и сестри виждаха в душата му която непрекъснато трябваше да се справя със своите мъчителни изживявания една душа, която е застрашена от умопомрачение. И само майката успя да намери път към една интимна, сърдечна близост и разбиране за дълбоките грижи на Исусовата душа. И така, в своята двадесет и девета или тридесета година Исус от Назарет можа да проведе с тази майка един важен разговор, един разговор, който както ще видим по-късно имаше далечни и сериозни последици.

В общи линии този разговор съдържаше като един вид ретроспекция всичко онова, което Исус от Назарет изживя след своята дванадесета година. Как протече този разговор, ние научаваме от Хрониката Акаша. Най-напред Исус от Назарет засегна онези свои опитности между

дванадесетата и шестнадесетата или осемнадесетата година, когато му дадоха едно непосредствено усещане и разбиране за същността на древното еврейско учение, за древното учение на еврейските пророци. Никой около него не можа да му предаде това учение, с нито един друг човек той не можа да сподели и изживее онези думи, които беше изрекъл пред смаяните книжници в храма. Обаче в душата му непрекъснато напирала инспирация, за които той знаеше: те идват от духовния свят. Древното еврейско учение отново израсна в душата му по такъв начин, че той се усещаше като негов притежател, макар че сега никой нямаше уши за древната мъдрост. Той беше напълно сам с това учение. Неговата голяма болка идваше от това, че той беше напълно сам с древното еврейско учение.

Наистина, майката се опита да му възрази, когато той казваше: Дори ако днес отново прозвучат гласовете на древните еврейски пророци, не би се намерил нито един човек, който да ги чуе и разбере. На това майката отговори, че на света има, например, един Хилел, и той е велик учител, макар че Исус от Назарет добре знаеше кой е Хилел и какво означава той за еврейството. Няма нужда да Ви припомням огромното значение на този Хилел. В древноеврейските книги той е оценен както трябва. Той беше един истински обновител на най-прекрасните добродетели и учения, чиито корени откриваше в древното еврейство. Обаче всичко това беше постигнато не защото Хилел беше някакъв учен, а чрез неговия живот, чрез неговото поведение, и преди всичко чрез неговите чувства, воля и желания, намиращи израз в начина му да се отнася към другите хора. Неговата истинска мъдрост действително можеше да преобрази душата. Това, което особено много се ценеше сред еврейството, макар и през онези години да не се разбираше както трябва: търпението към другите хора то с пълно право се приписваше на Хилел. Той постигна една изключителна способност за влияние сред евреите. Той произхождаше от Вавилон, но от един страничен род, пренесен там по времето на Вавилонското пленничество. Този род водеше назад до семейството на самия Давид. Така той обедини в себе си мъдростта на Вавилон с пулсиращото в неговата кръв еврейство. И как това намери израз в неговата душа, научаваме от една чудна легенда.

Разказва се, че тъкмо когато Хилел пристигнал в Йерусалим, най-известните еврейски мъдrecи се били събрали, за да спорят върху текстовете на Закона. В тези спорове можело да се чуят всякакви възгледи „за“ и „против“ относно тайните на еврейското учение. За да присъствува на тези спорове, човек трябвало да заплати една малка сума. Обаче Хилел нямал никакви пари, защото бил много беден. Въпреки големия студ, той се опитал да се изкачи на една височина пред къщата, където ставали

споровете, за да чуе през прозорците какво се говори. Постъпил така, понеже нямал пари, за да си плати входа. През нощта било толкова студено, че той замръзнал и сутринта трябвало да го затоплят, понеже иначе щял да умре. Обаче тъкмо поради случилото се, чрез своето етерно тяло той всъщност участвувал в целия спор. И докато другите не чули нищо друго, освен абстрактни думи, разменяни от мъдреците, Хилел стоял пред един жив свят от чудни образи, които преобразили душата му.

Биха могли да бъдат разказани и други такива случки. Особено много хвалели неговото търпение. За неговото търпение казвали, че е неизчерпаемо. Разказват как веднъж някой се обзаложил, че ще накара Хилел да излезе от своето търпение и да се разгневи. Облогът бил направен и този, който смятала да разгневи Хилел, т.е. да изчерпи неговото търпение, се заел да изпълни своето намерение. И направил следното. Той се отправил към дома на Хилел, когато Хилел, небрежно облечен, се подготвял за съботната проповед, почукал на вратата и извикал: Хилел, Хилел, излез навън!

Хилел попитал: Какво има? О, Хилел, излез навън, имам да те питам нещо важно! Хилел наметнал връхната си дреха, излязъл навън и казал: Сине мой, какво имаш да ме питаш? Тогава този, който сключил облога, казал: Хилел, имам един важен въпрос към теб. Защо някои от вавилонците имат заострени глави? Хилел отговорил: Мили синко, знаеш ли, вавилонците имат лоши акушерки и затова се раждат при неблагоприятни условия. Ето защо сред тях има доста хора със заострени глави. Сега си върви, аз отговорих на твоя въпрос.

И Хилел влязъл в къщата си и продължил да се подготвя за съботата.

Обаче след кратко време същият човек отново почукал на вратата и извикал: Хилел, Хилел, излез навън! Хилел отговорил: Какво има? О, Хилел, имам важен въпрос към теб и ти трябва да ми отговориш веднага. Хилел от ново излязъл навън и попитал: Какъв е твоят въпрос? Човекът отвърнал: О, Хилел, кажи ми защо в Арабия има толкова много хора с присвити очи? Хилел отговорил: В Арабия пустинята е толкова обширна и човек може да я понася само ако приспособява очите си към нея. Ето защо там има много хора с присвити очи. Върви си сега, сине мой, защото аз отговорих на твоя важен въпрос. И Хилел отново се прибрал вкъщи.

Не минало много време и човекът за трети път извикал: Хилел, Хилел, излез навън! Какво има пак? Хилел, излез навън, понеже имам един важен въпрос и ти трябва да отговориш веднага! Хилел излязъл и човекът попитал: О, Хилел, отговори ми на въпроса: Защо някои хора в близост до Египет имат плоски ходила? И Хилел отговорил: Сине мой, те имат плоски ходила, понеже живеят в блатисти местности. Там те се нуждаят от такива плоски ходила, както и някои птици, обитаващи блатисти места; и техните

ходила трябва да се приспособяват към околната среда. А сега си върви, сине мой, защото аз отговорих на твоя въпрос. И той се прибрал вкъщи.

След няколко минути същият човек отново почукал на вратата, макар след всеки въпрос да изглеждал все по-неуверен, с думите: Хилел, излез навън! И когато Хилел излязъл, онзи казал: О, Хилел, аз се обзаложих, че ще успея да те разгневя. Опитах с трите въпроса, без да постигна нищо. Каж ми, Хилел, какво трябва да направя, за да не изгубя облога? Хилел отговорил: Сине мой, по-добре е да изгубиш твоя облог, отколкото Хилел да се разгневи. Върви сега и плати каквото дължиш!

Ето само един пример, който показва до каква степен на търпение се беше издигнал Хилел в очите на своите сънародници. Исус от Назарет също изпита качествата на Хилел. Обаче той не само ги изпита, но сам беше доловил в душата си великия глас на Батх-Кол, т.е. онзи глас от Небето, чрез който му бяха разкрити същите божествено-духовни тайни, които някога бяха звучали и в душите на древните пророци. Той знаеше, че в лицето на Хилел имаше само един съвсем слаб отзвук от всичко онова, за което някогашните евреи имаха достатъчно зрелост в душите си. Но сега потомците на древните евреи едва ли можеха да чуят слабия отзвук на всичко това в гласа на Хилел, да не говорим за великия глас на Батх-Кол.

Всичко това измъчваше душата му и той го сподели с майката. Той сподели с нея не само своята мъка, но и как с всяка измината седмица душата му се разкъсвала от това, че прадревното свещено учение на еврейството вече не достига до ушите на днешните хора и че те вече не могат да вникнат в думите на древните пророци. Сега неговата доведена майка го разбра и посрещна думите му с дълбоко съчувствие.

И тогава той разказа за онова събитие, което изживя, след като беше навършил осемнадесет години и беше за почнал да обикаля из юдейските и езически места. Едва сега той разказа на майката, как при едно от своите пътувания, той посетил един езически храм, който бил напуснат от своите жреци. Това станало, понеже всред местното население избухнала страшна болест, от която можели да се заразят всички. Когато той се приближил до храма, хората го видели и веднага плъзнал слух, че всред тях идва един особен човек. Това било така, защото още с появата си, Исус от Назарет правел извънредно силно впечатление. И така, онези хора, чиято най-голяма мъка била, че езическите жреци са напуснали техния храм, сега повярвали, че в лицето на Исус от Назарет Боговете отново им изпращат един жрец, който ще се грижи за техните жертвоприношения. Голяма част от тях се събрали около изоставения олтар. Обаче Исус от Назарет не искал да изпълни техните жертвоприношения. Но той вникнал в дълбоката причина за тяхното страдание. Той видял това, което би могло да се изрази по следния начин: На такива жертвени олтари някога наистина бяха

извършвани жертвоприношения, само че тогава те представляваха култов израз на древните мистерийни откровения, присъщи за съответните езически области. Да, мистерийните откровения намираха израз в определени култови действия. И когато тези култови действия в прадревните свещени времена Исус знаеше това от непосредствена опитност бяха насочвани от жреците с едно истинско разбиране за нещата, тогава в тях вземаха участие и самите божествено-духовни Същества. Обаче постепенно тези култови действия стигнаха до своя упадък и бяха напълно деформирани. Жреците вече нямаха необходимата душевна нагласа и се стигна дотам, че в тези езически храмове вместо добрите древни божествени Същества започнаха да властвуват демоните. Точно в тези демони се криеше причината за големите страдания на местните хора. Точно тези демони видя сега Исус от Назарет. Те веднага се изпречиха пред неговия ясновиждащ поглед и той падна на земята като мъртъв. И когато той падна, хората разбраха, че той съвсем не е дошъл за да възобнови техните жертвоприношения. Те побягнаха изплашени и в този миг Исус видя цялото пропадане на древните езически Богове в света на демоните и разбра, че тъкмо в това се крие причината за страданията на толкова много хора.

Исус беше откъснат от своето тяло и пренесен в онези езически времена, когато Небето изпращаше действителните си откровения към хората, под формата на свещените древни учения. Така той получи възможност да чуе това, което аз произнесох като космическата молитва „Отче наш“. Сега вече той знаеше колко далеч са съвременните хора, независимо дали са евреи или езичници, от древните откровения. Всичко което трябваше да узнае за еврейството, Исус научи от величествения глас на БатхКол, докато драмата на езичеството оживя пред него като едно ужасно видение. Въздействията от това видение което нямаше нищо общо с абстрактното знание преобрази душата му. Сега той знаеше, че вече няма човешки души по света, които да разбират думите, прозвучали навремето за еврейските пророци, нито пък такива човешки умове, които да вникнат в древните езически откровения.

Всичко това той разказа с голямо вълнение на своята доведена майка. После сподели с нея и връзката си с есеите, и особено онова изживяване, което ако майката не би проявявала живото си и сърдечно разбиране за всичко нито един човек не би могъл да проумее: а именно, че когато веднъж се прибрал след срещата си с тях, той ясно видял как Луцифер и Ариман побягнали от вратите, за които вече стана дума. Исус добре знаеше, че методите на есеите са неприложими за повечето хора. Наистина, с тяхна помощ можеше да се постигне известна връзка с божествено-духовния свят, обаче само за сметка на това, че есеите прогонваха от себе

си Луцифер и Ариман. Обаче в резултат на това, Луцифер и Ариман постигаха много по-голямо влияние върху другите хора, обременявайки ги с всевъзможни земни грижи, така че те се оказваха неспособни да търсят каквато и да е връзка с духовния свят. Следователно, чрез тази своя опитност, Исус от Назарет разбра: Есейският път за пречистване на душите е неприложим за цялото човечество; по него могат да вървят само отделни групи от хора. Към другите две мъчителни опитности се прибави и тази.

Начинът по който Исус разказваше всичко това, беше твърде необикновен. Защото неговите думи далеч не бяха отправяни външно и механично към майката, а просто политаха към нейното сърце като живи същества. Когато дълбокият смисъл на тези думи пропиту не само с мъка, но и с всеотдайна любов към хората проникваше в душата и, тя усещаше как се преобразява, как нейната сила нараства, и сякаш сърцето ѝ се изпълваше от живителната сила на неговите думи. Ето какво усещаше майката. Действително беше така, сякаш по време на този разговор целият душевен живот на Исус от Назарет беше преминал в душата на майката. Същото се отнасяше и за него. Защото тук по един тайнствен начин, погледът в Хрониката Акаша ни разкрива нещо изключително важно.

Исус от Назарет разказваше така, че заедно с неговите думи, към сърцето и душата на майката политаха и част от неговия собствен Аз. Бихме могли да се изразим и по друг начин: Върху крилата на неговите думи, към майката се устремяваше и неговият собствен Аз, но без да я изпълва докрай с присъщата си сила, а само така, че тя усещаше в себе си живителната сила на Исусовите думи. Забележителното в случая беше следното: В хода на разговора, душата на онази жена, която беше кръвна майка на Натановия Исус, постепенно слезе от духовния свят и се съедини с доведената майка на Исус от Назарет, така че след този разговор в душата на доведената майка заживя и душата на тази, която беше действителна майка на Исус от Назарет. Това, което стана, беше, така да се каже, мощен призив към един вид нова девственост. Това цялостно преобразяване, това навлизане на една душа от духовните светове в душата на доведената майка, създаваше едно покъртващо впечатление и ние виждаме как отсега нататък доведената майка се движи само като външна обвивка на онази друга майка, която от дванадесетата до тридесетата година на Исус се намираще в духовния свят.

А за самия Исус нещата изглеждаха така, като че ли той е предоставил своя Аз на майката, и като че ли в него живееха според космическите закони само физическото тяло, етерното тяло и астралното тяло. И сега в това тяло на Исус от Назарет, изградено от споменатите три части, възникна неудържимият порив да се отправи към онзи, когото беше срещнал в есейската общност, онзи, който не беше истински есеин, както и

самият Исус, или с други думи, да се отпрати към Йоан Кръстител. И точно тогава, при събитието, което добре познаваме от другите четири Евангелия, а именно Кръщението в реката Йордан, стана слизането на Христовото Същество в телата на Исус от Назарет, чийто Аз, преизпълнен с мъки, беше преминал в душата на доведената майка по време на споменатия разговор. Ето как трите тела на Исус от Назарет приеха в себе си онова Христово Същество, което толкова често съм описвал пред Вас.

Сега Петото Евангелие, което ние извличаме от Хрониката Акаша, също ни разказва за Изкушението, идващо по време веднага след раждането на Христовото Същество. Само че погледът в Хрониката Акаша ни показва Изкушението в малко по-различна светлина и аз отново ще се опитам, доколкото това е възможно, да разкажа как е протекла всъщност историята с Изкушението.

Най-напред Христос Исус вече с пълно основание можем да Го наречем така се изправи срещу Луцифер. И сега, благодарение на един вътрешен процес, който може да бъде напълно обхванат от духовния изследовател, и под формата, която също може да бъде разбрана от духовния изследовател, Луцифер фактически постави въпроса, който, естествено, може да бъде предаден и с външни думи, ако човек желае да разкаже за него, въпрос, който намери място и в другите Евангелия, онзи луциферически въпрос, който беше отправен към човешката гордост: Всички царства, които виждаш около себе си тук Луцифер имаше предвид необятните царства на астралния свят ще ти принадлежат, ако Ти ме признаеш за твой господар!

Отправен в подходящия момент към едно човешко същество, този въпрос съдържа в себе си извънредно силен заряд от изкушение, понеже в душата се освобождават всички сили на гордостта и себелюбието. Естествено, не бихме могли да си изградим добра представа за тези неща, ако се опитаме да обхванем астралния свят единствено с абстрактни понятия. Обаче ако застанем вътре в него, тогава силите на този астрален свят, в който сега проговаря Луцифер, просто се стоварват върху цялата свръхсетивна организация на човека, освобождават там всички демони на гордостта, на високомерието, със същата неизбежност, с която човек огладнява, ако примерно пет дни не е ял нищо. За тези неща не може да се говори по онзи безобиден начин, с който се изразяваме във физическия свят: Да, гордостта не бива да ни заслепява! В условията на физическия свят всичко това може да звучи добре и красиво, обаче не и когато целият астрален свят се стоварва върху свръхсетивната организация на човека. И все пак Христос Исус не се огъна пред Изкушението на Луцифер. Той победи гордостта. Той отблъсна Луцифер.

Тук бих желал да добавя още нещо. Общо взето, при изследването на Акаша е твърде лесно да бъдат допуснати грешки в последователността на

събитията. Но според мен, последователността на събитията в така нареченото Изкушение, е напълно достоверна. И все пак аз допускам, че тази последователност би могла да изглежда и по съвсем друг начин. Не съм убеден, но все пак допускам, че една по-късна проверка би могла да установи обратна последователност на разглежданите от нас събития. Ето защо отново подчертавам: когато извличам фактите от Хрониката Акаша аз не описвам нищо друго, освен това, което ясновиждащият поглед открива там. И в случаите, когато възниква известна несигурност, аз подчертавам, че след време биха могли да настъпят някои корекции.

И така, след като първата атака на Луцифер беше отблъсната, Луцифер и Ариман обединиха своите усилия. Сега вече те двамата предложиха на Христос Исус да се хвърли в пропастта. Този въпрос също се отнасяше към човешката гордост. Само че сега той беше поставен по един заобиколен път, целящ да засегне гордостта и чувството за превъзходство над страха. Христос Исус се справи и с втората атака. Той не се остави да бъде изкушен от едно предложение, което разчиташе на Неговата гордост и чувството Му за превъзходство над страха. Луцифер трябваше да отстъпи.

Обаче Ариман остана и постави третия въпрос, който в Петото Евангелие също съвпада с текстовете на другите четири Евангелия, а именно въпросът за превръщането на камъните в хляб. Ако Христос наистина разполага със сила, Той трябва да превърне камъните в хляб. Но ето че относно отговора на този въпрос остава една празнина. Христос Исус не можа напълно да отговори на този въпрос, поставен от Ариман и Ариман отстъпи без да е победен. Когато разглеждаме горните събития чрез Хрониката Акаша, ние установяваме точно това. И Христос Исус знаеше: Относно Ариман остава нещо, един вид остатък, който не може да бъде преодолян с помощта на вътрешен духовен процес, тук са необходими и други неща.

Ще се опитам да обясня това по един може би тривиален начин, но така ние по-лесно ще разберем за какво става дума тук. Всъщност Ариман е господар на онзи свят, който се управлява от материалните закони. Кога то мюнхенските лекции*40 от тази година бъдат публикувани, тогава целият свят на Ариман ще бъде видян много по-ясно. Ариман е господар на материалните закони, на онези закони, които всъщност ще бъдат одухотворени едва след приключване на цялото Земно развитие, на онези закони, които ще останат в сила дори и тогава. Ариман е легитимният господар на материалните закони. Ако той не би злоупотребявал с тази власт, ако не би я разпростирал и върху неприсъщи за него области, той щеше да бъде едно полезно и необходимо Същество на Земната еволюция. Но тук е валидно това, което стои в космическата молитва „Отче наш“: Стореният от други грях на себелюбие, изживян в насъщния хляб, в който

не властвува волята на Небето. Валидно е това, че в своя земен живот човекът е здраво свързан с материалните закони, и че ще постигне непосредственото одухотворяване на всичко онова, което произтича от материалните закони не по силата на един чисто вътрешен, душевен процес, а по силата на външни обстоятелства.

Всички разновидности на богатството и бедността са свързани с този факт. Всичко което ни влита в социалния ред и ни принуждава да живеем под бремето на закони, които ще одухотворим едва след приключване на цялото Земено развитие, спада към тази област. Към тази област спада още думата, която ще употребя е тривиална, но съдържанието ѝ съвсем не е тривиално, и обстоятелството, че в социалния ред прогресивно нахлува властта на онова, което наричаме пари, властта на парите, която изключва възможността за непосредствен живот в един свят, проникнат от законите на Духа. Мисля, че всеки от Вас разбира, какво означават тези думи. Обаче тъкмо поради невъзможността да бъдат превръщани „камъните в хляб“, поради невъзможността да предизвикаме непосредствени духовни действия в материалния свят, независимо от материята, тъкмо поради тази невъзможност, и поради нейния огледален образ, властта на парите, Ариман е господар на този свят. Защото, от социална гледна точка, в парите живее също и Ариман.

Въпросът на Ариман не получи отговор и с оглед на този неполучен отговор, в Христос Исус се роди един идеал, според който Той трябваше постепенно да се включи в планетарното развитие на Земята. Но това не можеше да бъде постигнато само по душевен път. Цялото следващо планетарно развитие на Земята трябваше да бъде проникнато от Христос. Христос трябваше да се включи в самото планетарно развитие на Земята. Ариман имаше тази сила: да наложи на Христос едно действително свързване със Земята! Ето за що по-късно Ариман завладя Юда и в лицето на Юда той видя средството, чрез което отведе Христос до смъртта. Но тъкмо чрез смъртта Христос се свърза със Земята. Това което извърши Юда, дава отговор на въпроса, поставен от Ариман. Изкушението на Луцифер можа да бъде преодоляно по душевен път. Ето защо всяка душа трябва да преодолява изкушението на Луцифер вътре в самата себе си. Обаче природата на Ариман е такава, че той може да бъде преодолян в хода на цялата следваща еволюция на човечеството, и то само ако хората все повече изпълнят душите си с Христос, ако все повече и повече се отъждествяват с Христос.

Когато от гледна точка на Хрониката Акаша обгръщаме с поглед този непълен отговор на третия Ариманов въпрос, ние всъщност се докосваме до една дълбока тайна от историческото развитие след Мистерията на Голгота. Тя вече включва в себе си всичко. И сега Христос знаеше, че

трябва напълно да се свърже с тялото на Земята, че трябва напълно да се превърне в един човек.

Оттук нататък това навлизане в обвивките на едно конкретно човешко тяло стана източник на страдания за цели три години. Защото проучването на Петото Евангелие в светлината на Хрониката Акаша, показва, че Христовото Същество не стана изведнъж едно пълно цяло с трите тела на Исус от Назарет. Когато виждаме Христос Исус да ходи по Земята, ние се досещаме, че макар и трите тела да са проникнати от Него, все пак Христос не е изцяло в тях, както нормално един друг човешки Аз прониква в принадлежащите му тела; в случая трите тела на Исус от Назарет бяха само слабо докоснати като от една могъща аура. Напълно възможно беше и то се случваше много пъти, а именно, че тялото на Христос Исус се намираще тук или там, в уединение или заедно с други хора, обаче действителният Христос като едно духовно Същество изобщо не присъствуваше на това място, а се движеше из страната. Не винаги, когато Христос се явяваше тук или там, на един или друг от апостолите, не винаги това духовно Същество се намираще във физическото тяло на Христос Исус. В тези случаи Той се явяваше в едно духовно тяло, което беше толкова силно, че другите винаги го усещаха като физическо присъствие, като осезаема физическа реалност. Според Петото Евангелие срещите и разговорите между учениците на Христос не винаги са протичали в условията на едно непосредствено, реално общуване; в много случаи Христос е присъствувал само духовно, но по такъв начин, че учениците са били сигурни в Неговото физическо присъствие.

Ето какво е удивителното: че първоначално връзката между Христос и телата на Исус от Назарет е била съвсем колеблива и слаба. Обаче тя ставаше все по-плътна. Христовото Същество все повече трябваше да потъва в телата на Исус от Назарет и да се свързва с тях. И едва в края на трите години се получи, така да се каже, едно пълно единство между Христовото Същество и телата на Исус от Назарет, една относителна свързаност, която настъпи едва при смъртта на Кръста, непосредствено преди смъртта на Кръста. Но това съединяване с човешкото тяло беше свързано с едно непрекъснато нарастващо страдание. Необхватният, космически Христос можа да се съедини с тялото на Исус от Назарет само с цената на неописуеми страдания. Тези страдания продължиха три години.

Впечатлението, което остава у човека след досега с тези събития, проследявани в духовния свят, изобщо не е свързано с някакви сантиментални чувства. Едва ли има човешко усещане което би могло да се сравни по сила на страданието с това потъване на Христос в телата на Исус от Назарет. И ние разбираме, колко много трябваше да изстрада един Бог,

за да се влеят нови, младенчески сили в остарялото човечество, за да може човекът да овладее напълно своя Аз.

Нещата се развиваха така, че когато някои от апостолите се събираха около Христос Исус, същинският Христос не винаги присъствуваше във физическото тяло на Исус от Назарет, и като духовно Същество, естествено, Той оставаше невидим за всички онези, които гледаха само с физическите си очи; обаче апостолите знаеха, че Той е всред тях само според степента на своето ясновидство.

Но сега изследването на Петото Евангелие в светлината на Акаша, отново ни показва нещо забележително. В самото начало на трите години Христос Исус говореше твърде малко. Той просто действуваше дори и само чрез Своето присъствие. По-късно аз отново ще се върна на тази тема. Поради особения начин, по който Христос беше свързан с телата на Исус от Назарет, той упражняваше такива въздействия върху другите хора, каквито досега не са съществували на Земята, и техният далечен и слаб отзвук беше наречен с неподходящата и днес зле разбира на дума „чудеса“. Тези въздействия настъпваха съвсем спонтанно. Но за тях ще говоря по-нататък. Сега бих искал да допълня още нещо.

Нека да си представим как някои от учениците имаха ясното съзнание: Ето, сега между нас се намира и физическото тяло на Исус от Назарет. Това се случваше най-вече тогава, когато Христос се уединяваше с тях. Но често пъти усещането е съвсем друго: физическата личност на Исус от Назарет е някъде далеч, учениците обаче съзнават, че те вървят към определено място и всред тях е самият Христос. Най-важното тук е, че Христовото Същество може да говори чрез всеки един от учениците, преминавайки неусетно ту в един, ту в друг. И когато единият или другият говори, хората от народа ясно виждат как цялата физиономия на говорещия се преобразява и става съвсем различна. Да, в определен момент един между тях е винаги като преобразен. Всред много хора цареше убеждението: Ето, тук има някой, който разтърсва народа и разпространява нещо, което еврейските първенци от онова време не смеят и да чуят! Обаче те не знаеха, кой точно е той. Веднъж Христос говореше с устата на един, друг път с устата на друг. Ето защо така е според Хрониката Акаша предателството на Юда беше крайно необходимо.

Самият аз трябва да призная: Въпросът, защо беше необходимо предателството на Юда, защо е крайно необходимо някой от кръга на учениците, в случая чрез целувката на Юда, да посочи като с пръст: „Ето, този е!“, този въпрос винаги ми е изглеждал твърде странен, докато от Хрониката Акаша разбрах, че хората извън кръга на учениците действително не са могли да знаят, в кого от тях се намира Христос, понеже Той можеше да говори чрез всеки от тях; така че дори когато Той

се намираше физически сред тях, те не бяха в състояние да Го разпознаят по тялото. Всеки от учениците можеше да бъде взет за Него, понеже Той можеше да говори чрез всеки един от тях! И едва когато някой от учениците, който добре знаеше в чие тяло се намира Христос Исус в дадения момент и можеше да каже на преследвачите: „Ето, този е!“ едва тогава те можеха да Го хванат.

Действително това събитие, което се разигра тогава в самия център на Земяното развитие, беше единствено по рода си. По различни поводи, и по-скоро теоретически, аз често съм описвал как човечеството минава през периоди на възход и падение, и как в определен момент Христовият Импулс заема централно място в общочовешката и планетарна еволюция на Земята. Ето как ние стигаме, така да се каже, до истинското значение на Христовия Импулс за планетарната еволюция на Земята. Аз не вярвам, че сега, когато представяме нещата фрагмент по фрагмент, чисто описателно, според данните на окултното изследване, впечатлението от тях би могло да бъде отслабено по един или друг начин. Аз не вярвам, че може да бъде отнето нещо от стойността на изнесените факти, относно решаващото значение на Христовия Импулс, ако се вгледаме в изживяванията на Исус от Назарет, докато Заратустра беше в неговото тяло, ако се вгледаме в неговите страдания и цялата му жертвоготовност, или ако си припомним как Заратустровият Аз, свързан с думите, отправени към майката, напусна тялото на Исус от Назарет.

Когато после узнаваме, как в този Исус освободен от самия себе си чрез разговорите с майката навлезе Христовото Същество, как това Христово Същество беше воювало с Луцифер и Ариман, и как от всички тези изпитания се стигна до следващите събития, когато се спираме на всички тези подробности, аз съм дълбоко убеден, че в общи линии те са пълно потвърждение на фактите, които духовно-научното изследване от крива в Хрониката Акаша. И колкото и да е трудно в наши дни да се говори открито за тези неща, ние сме длъжни да ги оповестим пред света, за да предложим на отделните човешки души всички онова, от което те все повече и повече се нуждаят занапред. Ето защо още веднъж моля тези неща да бъдат приети и съхранени с нужното преклонение пред духовния свят.

ЧЕТВЪРТА ЛЕКЦИЯ

Берлин, 6 Януари 1914

Разглеждайки живота на Христос Исус според това, което бих могъл да нарека Пето Евангелие, ние се натъкваме на едно важно събитие, разиграло се след онзи разговор на Исус от Назарет с майката, за който вече стана дума. Сега бих искал да насоча Вашето внимание надявам се, че това може

да бъде постигнато в интимния кръг на такава работна група, каквато е тукашната към това, което се случи непосредствено след разговора между Исус от Назарет и неговата доведена майка, или с други думи, към това, което се случи в интервала между този разговор и Йоановото Кръщение в реката Йордан.

Ние видяхме, че в периода между неговата дванадесета и двадесет и девета-тридесета година подробности от които вече описахме се състоя един разговор между него и неговата майка, която всъщност беше негова доведена майка или мащеха и кръвна майка на Соломоновия Исус; онзи разговор, в който, така да се каже, всичко онова, което се получи като последствие, като резултат от неговите изживявания, се вля толкова интензивно, толкова енергично в думите на Исус от Назарет, че заедно с неговите думи, в душата на доведената му майка премина една неизмерима сила. Тази огромна, неизмерима сила направи възможно, щото душата на телесната майка на Натановия Исус можа да слезе от духовния свят, където се намираше приблизително след дванадесетата година на Натановия Исус, и да изпълни и одухотвори душата на доведената майка или мащеха, така че отсега нататък тя продължи да живее, приютявайки в себе си душата на майката на Натановия Исус. Обаче за самия Исус се получи така, че заедно с неговите думи, го напусна и Азът на Заратустра. И сега този, който се отправи към реката Йордан, където кръщаваше Йордан, беше всъщност Натановият Исус, който успя да формира своите три тела по онзи начин, който често сме обсъждали, само че без участието на Заратустровия Аз, но все пак с помощта на въздействията, идващи от този Заратустров Аз, така че фактически всички негови въздействия бяха налице в трите тела на Натановия Исус.

Вие ще се съгласите, че това същество, което сега в лицето на Исус от Назарет, тласкан, ако мога така да се изразя, от един неясен космически стремеж неясен за него, но не и за Космоса се отправи към реката Йордан, не би могло да бъде смятано за човек като другите хора. Защото това, което го изпълваше като Аз след неговата дванадесета година, беше Азът на Заратустра. Сега този Заратустров Аз го напусна. Но Исус от Назарет продължаваше да живее в последствията на Заратустровия Аз.

Когато този Исус от Назарет се отправи към Йоан Кръстител, по пътя така е записано в Петото Евангелие най-напред той среща двама есеи.

Те бяха същите, с които той често беше разговарял в случаите, когато посещаваше есейската общност. Но понеже Азът на Заратустра беше излязъл от него, той не позна веднага двамата есеи. Обаче те го познаха, защото онзи забележителен физиономичен израз, получен от продължителното пребиваване на Заратустра, не беше променен за страничния наблюдател. Двамата есеи го заговориха с думите: Къде води

твоят път? Исус от Назарет отговори: Там, където души като вашите не искат да погледнат, където мъките на човечеството ще усетят лъчите на забравената светлина!

Двамата есеи не разбраха неговите думи. Когато забелязаха, че той не ги позна, те попитаха: Исусе от Назарет, не ни ли позна? Той отговори: Вие сте като загубени овце; но аз ще бъда пастирят, от когото сте побягнали. Когато ме опознаете добре, вие отново ще избягате от мен. Толкова отдавна беше, когато вие избягахте от мен! Есеите не знаеха какво да мислят за него, понеже те не допускаха, че е възможно подобни думи да излязат от една човешка душа. Те го гледаха с почуда, а той продължи: Що за души сте вие, къде е вашият свят? Защо се покривате с измамни обвивки? Защо в душите ви гори един огън, който не е запален в дома на моя Отец? Вие сте белязани със знака на Изкусителя; със своя огън той е направил вашата вълна блестяща и лъскава. Космите на тази вълна бодат погледа ми. Вие, заблудени овце, Изкусителят е изпълнил душите ви с високомерие; при вашето бягство вие срещнахте него.

Когато Исус от Назарет изрече тези думи, един от есеите попита: Не затворихме ли ние вратата пред Изкусителя? Той вече няма нищо общо с нас. Но Исус от Назарет каза: Наистина, вие затворихте вратата пред Изкусителя, но той побягна и отиде при другите хора. И сега той злобно ви се смее от всички страни, защото се намира в душите на другите хора! Вярвате ли, че бихте могли да се издигнете за сметка на това, че сте унизили другите? Те може и да стоят по-долу, но вие сте останали там, където сте били по-рано. На вас само ви се струва, че стоите над другите. Сега есеите се изплашиха. Обаче в този момент Исус от Назарет изчезна от техния поглед. Те повече не можеха да го виждат.

След като за известно време погледът им остана като помътнен, те усетиха желание да се вгледат в далечината. И в далечината те видяха нещо като фата Моргана. Те разпознаха лицето на този, който току-що беше стоял до тях, само че увеличено до огромни размери. И тогава, те чуха думите, идващи сякаш от фата Моргана, които всяха ужас в душите им: Суетни са вашите стремежи, защото сърцето ви е празно, защото сте изпълнени с Дух, който измамно скрива гордостта зад маската на смирението. За известно време те останаха като зашеметени от това лице и от тези думи, а после фата Моргана изчезна. Исус от Назарет също не се виждаше пред очите им. Те се огледаха наоколо. Но той беше вече отминал и те го зърнаха само отдалеч. После двамата есеи се прибраха у дома си и никому не казаха нищо за това, което бяха видели, а мълчаха през цялото време до своята смърт.

Аз искам да представя тези факти сами по себе си, според начина, по който те са записани в Хрониката Акаша и всеки може да мисли за тях

каквото си ще. Това е важно особено сега, понеже Петото Евангелие може би ще се разкрива все повече и повече на хората, и понеже всяка теоретическа интерпретация само би могла да обърка всичко онова, което то би могло да им даде.

Когато Исус от Назарет вървя известно време по пътя към Йордан, той среща една личност, за която може да се каже: душата на тази личност беше изпълнена с най-дълбоко отчаяние. Да, по пътя той среща един напълно отчаян човек. Исус от Назарет каза: Докъде те доведе твоята душа? аз те видях преди еони*41, и тогава ти беше съвсем друг. Тогава отчаяният рече: аз бях на високи почести; издигнах се високо в живота. Минах през много, много длъжности и това стана бързо. Когато виждах, как другите изоставаха в своето развитие, а аз ги изпреварвах, често си мислех: Колко забележителен човек си ти, и как твоите висши добродетели те извисяват високо над другите хора. аз живеех в щастие и му се наслаждавах докрай. Така рече отчаяният. После той продължи: След време, веднъж докато спях, ми се присъни следното. Присъни ми се, като че ли някой ми задава един въпрос, като в същото време аз ясно съзнавах, че се срамувам от този въпрос. Защото въпросът, който ми беше за даден, гласеше: Кой те направи велик? И в съня ми, пред мен застана едно Същество, което каза: аз те издигнах, и поради тази причина ти ми принадлежиш! И аз се засрамах, понеже смятах, че дължа издигането си само на моите собствени качества. А ето че сега аз усещах колко засрамен съм в съня си пред мен застана едно Същество, което твърдеше, че аз нямам никаква заслуга за моето издигане. И тогава, в съня си, аз трябваше да побягна от срам. Изоставих всички мои служби и достойнства, и сега скитам, търсейки нещо, без да знам какво точно е то. Ето как говореше отчаяният. И докато още говореше, пред него отново застана въпросното Същество, изправяйки се между него и Исус от Назарет, като с фигурата си закриваше фигурата на Исус от Назарет. Сега отчаяният имаше усещането, че това Същество има нещо общо с Луцифер. И докато Съществото все още стоеше пред него, Исус от Назарет изчезна, а после изчезна и Съществото. Тогава отчаяният видя, че Исус от Назарет се беше отдалечил на значително разстояние и той продължи да се лута по своя път.

После Исус от Назарет среща един прокажен. На въпроса на Исус от Назарет: Докъде те доведе твоята душа? аз те видях преди еони, и тогава ти беше съвсем друг, прокаженият отговори: Хората ме отблъснаха, отблъснаха ме поради моята болест! Нито един човек не искаше да има нещо общо с мен, и аз просто не знаех как да се грижа за живота си. Затворен в моето страдание, аз скитах по земята, докато веднъж стигнах до една гора. Там ме привлече нещо, което отдалеч ми заприлича на светецско дърво. И аз не можах да сторя нищо друго, освен да се подчиня на силата,

която ме тласкаше към това светещо дърво. А после, сякаш излезе от светещото дърво, пред мен застана нещо като мъртвешки скелет. И аз знаех: пред мен стоеше самата смърт. Смъртта рече: Аз съм ти! Сега ще ям от теб. Тогава аз се изплаших. Но смъртта каза: Защо се страхуваш? Нима не си ме обичал винаги? Аз обаче знаех, че никога не съм я обичал. И докато отправяше тези думи към мен: Защо се страхуваш? Нима не си ме обичал винаги тя се превърна в един красив Архангел. После смъртта изчезна, а аз потънах в дълбок сън. Пробудих се едва заранта и видях, че съм спал до дървото. Оттогава моята проказа все повече се влошаваше.

След като разказа всичко това, между него и Исус от Назарет застана едно Същество, за което той знаеше: Ето, сега пред мен стои Ариман или нещо ариманическо. И още докато го гледаше, Съществото изчезна, след което изчезна и Исус от Назарет. Исус беше отминал. А прокаженият трябваше да продължи своя път.

След тези три изживявания Исус от Назарет стигна до реката Йордан, където кръщаваше Йоан. Още веднъж бих искал да подчертая, че с Кръщението от Йоан настъпи онова, което е описано също и в другите Евангелия, а именно историята са Изкушението. Изкушението протече така, че Христос Исус се изправи не пред едно Същество; да, Изкушението протече през три етапа.

Най-напред Христос Исус застана пред едно Същество, което му беше познато, защото вече го беше срещнал при запознаването си с изпадналия в отчаяние човек, досещайки се, че сега стои пред Луцифер. Пред нас се разкрива една забележителна връзка. И тогава чрез Луцифер се прояви онова изкушение, което беше изразено с думите: Ще ти дам всички царства на света и тяхната слава, ако ме признаеш за твой господар! Но изкушението на Луцифер беше отблъснато.

Втората атака се състоеше в това, че Луцифер се върна отново, но този път заедно със Съществото, което беше застанало между Исус от Назарет и прокажения, така че последният се досети: Да, това е Ариман. И сега идва ред на онова изкушение, което в другите Евангелия е представено с думите: Ако си Син Божий, хвърли се долу, и няма да ти се случи нищо! Това изкушение също беше отблъснато, защото силите на Луцифер и Ариман бяха противопоставени една на друга.

Единствено третото изкушение, извършено само от Ариман, предизвикващ Христос Исус да превърне камъни те в хляб, единствено това изкушение не беше отблъснато докрай. И тъкмо този факт, че Ариман не беше напълно победен, се оказа решаващ за по-нататъшното протичане на събитията. Сега Ариман можеше да си послужи с Юда; тъкмо поради тази причина събитията протекоха според начина, който ще обсъдим по-нататък.

Вие виждате, че тук стигаме до една интуиция от Хрониката Акаша относно онзи момент, който следва да считаме за безкрайно важен както за цялото развитие на Христос Исус, така и за планетарното развитие на Земята. Събитията, разиграли се между разговора на Исус от Назарет с машехата и Йоановото Кръщение в реката Йордан, протекоха някак си така, че пред погледа на Исус от Назарет още веднъж трябваше да бъде потвърдена връзката между планетарното развитие на Земята от една страна, и луциферическия и ариманическият елемент от друга. Натановият Исус, в когото Азът на Заратустра действуваше в продължение на осемнадесет години, беше така подготвен чрез описаните процеси, че да приеме в себе си Христовото Същество. И сега ние се доближаваме до онзи миг, който е изключително важен за правилното разбиране на общочовешката еволюция. Ето защо аз се стремя да съпоставя различни факти според както те се откриват на окултния изследовател, които биха направили общочовешката еволюция разбираема тъкмо в този смисъл.

Може би някога и тук ще имам възможност да говоря за онези неща, които наскоро засегнах пред аудиторията в Лайпциг*42, където се опитах да прокарам една свързваща линия между Христовото Събитие и историята на Парсифал. Днес искам само да засегна някои подробности относно фактите на Петото Евангелие, за които бих желал да говоря при нашата следваща среща. Бих желал да обърна вниманието Ви върху това, как чрез отделните подробности от общочовешката еволюция – подробности, които са един вид отпечатани в самата нея, за да бъде разбрана тя поне отчасти, вникваме в истинския смисъл на тази еволюция, стига съответните подробности и факти да бъдат разглеждани в тяхната истинска светлина. Аз не бих желал да се впускам в това, което изложих в Лайпциг относно връзката между Христовото развитие и Парсифаловата идея; а само да посоча онази главна нишка, която минаваше през всички мои обяснения.

Впрочем, нека за целта да си припомним: Как застава пред нас Парсифал, който няколко столетия след Мистерията на Голгота, достигна, така да се каже, една важна степен от Христовото присъствие в човешката душа?

Парсифал е син на един рицар, отдаден на приключения, и на майка си Херцлайде. Още преди Парсифал да се роди, рицарят напусна Херцлайде. Майката живее в мъки и страдания. Тя иска да предпази своя син от всичко онова, което би го довело до контакт с рицарите и би пробудило у него рицарски добродетели, както и желание да по свети силите си в служба на рицарството. Тя го отглежда по такъв начин, че той не влиза в досег с всичко онова, което се проявява във външния свят, с всичко онова, което външният свят може да даде на човека. Парсифал трябва да израсне в пълно усамотение с природата и само с впечатленията, които идват от нея.

Той не бива да знае ни що за това, което става с рицарите и другите хора. Казва се още, че той не бива да знае нищо за религиозните представи на отделните народи. Единственото, което научава от майка си, е че има един Бог и че Бог стои зад всичко. Той иска да служи на Бога. И не знае нищо друго, освен това, че трябва да служи на Бога. Всичко друго е държано в страни от него. Обаче стремежът към рицарство е толкова силен, че един ден той напуска майка си и тръгва по широкия свят, за да опознае истинската природа на този свой стремеж. И накрая, след продължително странствуване, той стига до замъка на Свещения Граал.

Всичко, което той изживява там, е най-добре описано т.е. „най-добре“ с оглед на духовно-научното познание от Крестиян дьо Тройя*43, който е източник на сведения и за самия Волфрам фон Ешенбах*44. Ние научаваме, че веднъж при своето странствуване, Парсифал стигнал до една гориста област, където на морския бряг двама мъже ловели риба. И в отговор на въпроса, който им задал, те го насочили към замъка на царя на рибарите. След като стигнал до замъка и влязъл вътре, погледът му бил привлечен от един мъж, болен и слаб, който лежал на легло. После този болен мъж му подал един меч, меча на своята, племенница. След това Парсифал забелязал, че влиза оръженосец с едно копие, от което се стичала кръв, стигаща чак до ръцете му. После в замъка влязла една девица със златна чаша, от която се разливала такава светлина, че другите светлини в залата просто не се забелязвали. Накрая поднесли храна. При всяко влизане в залата занасяли чашата в съседната стая. И лежащият там баща на царя на рибарите, усещал прилив на сили, които идвали от златната чаша.

Всичко това се сторило много чудно на Парсифал, но при своите предишни странствувания, един рицар го посъветвал никога да не задава излишни въпроси. Ето защо и сега той не попитал нищо за сцените, които видял, а взел решение да зададе своите въпроси чак на следващата сутрин. Но когато се пробудил, целият замък бил празен. Той извикал, но никой не му отговорил. Решил, че рицарите са отишли на лов и поискал да ги последва. В двора на замъка видял оседлания си кон. Възседнал го и бързо препуснал по моста, дори конят трябвало да направи голям скок, понеже веднага след него мостът бил вдигнат. Но от рицарите нямало никаква следа.

Обаче ние добре знаем за какво става дума тук: за това, че Парсифал не зададе никакъв въпрос. Въпреки че пред удивената му душа се случиха поразителни неща, той пропусна да запита за техния смисъл. И сега той постоянно трябва да чува, че всичко онова, което принадлежи на неговата мисия, е свързано с обстоятелството, че той трябваше да запита, че така да се каже неговата мисия има връзка с незададените въпроси от носно

поразителните събития в замъка. Обаче той не запита нищо! И понеже не запита нищо, с това Парсифал предизвика един вид нещастие.

Как застава сега Парсифал пред нас? Той застава пред нас така, че ние си казваме: Да, в лицето на Парсифал ние виждаме една личност, която е възпитана извън условията на културата на външния свят, една личност, която трябваше да бъде доведена до чудесата на Свещения Граал и да запита за тяхната същност, но да запита с една непорочна, девствена душа, неповлияна от външната култура. И защо трябваше Парсифал да зададе своите въпроси?

Аз често съм изтъквал: онова, което се случи под влиянието на Христовия Импулс, е от такова естество, че хората не можеха веднага да го разберат. Така от една страна ние имаме това, което преди навлизането на Христос в Земната аура непрекъснато се възпроизвежда, въпреки човешките спорове и теологични догми. Защото Христовият Импулс продължи да действа и след Мистерията на Голгота! И цялостното формира не на Запада протече под влиянието на този Христов Импулс, който веднага проникна в скритите дълбини на човешките души, в скритите дълбини на общочовешката еволюция. Ако този Импулс би упражнявал свои те въздействия единствено чрез това, което хората разбираха и върху което те спореха, тогава последиците за човечеството щяха да са твърде незначителни. Сега, по времето на Парсифал, ние виждаме, че настъпва един важен момент, когато Христовият Импулс трябва да се издигне с една степен по-високо.

Ето защо Парсифал не трябваше да бъде един от онези, които са научили за жертвата на Голгота от апостолите, църковните учители и различните богословски течения. Той не трябваше да узнае, как рицарите поставят своите добродетели в служба на Христос. Той трябваше да стигне до връзката с Христовия Импулс единствено там, в дълбините на своята душа. И той би разрушил тази връзка, ако би приел по външен път всичко онова, което хората знаят или говорят за Христос. Не това, което хората вършат или казват, а само непосредствените изживявания на душата, когато тя е изцяло отдадена на свръхсетивните процеси, характерни за по-нататъшния ход на Христовия Импулс: ето кое трябваше да се роди у Парсифал. Външните учения винаги са малко или много свързани със сетивния свят. Обаче Христовият Импулс нахлу в душата на Парсифал по свръхсетивен начин. Неговата душа не трябваше да бъде тласкана към нищо друго, освен към това, да за даде необходимия въпрос тогава, когато се изправи пред дълбокия смисъл на Христовия Импулс, когато се изправи пред Свещения Граал. Той беше длъжен да запита не поради преклонението, което рицарите смятаха, че изпитват към Христос, нито поради преклонението, което теолозите смятаха, че изпитват към Христос; той беше длъжен да

запита единствено чрез силите на девствената душа, живееща напълно в духа на своето време, да запита какво би могъл да му открие Свещеният Граал и какво представлява всъщност Христовото Събитие. Той беше длъжен да запита! Нека добре да запомним тези думи.

Една друга личност обаче не трябваше да задава въпроси. Тя е достатъчно известна, достатъчно известен е този, който не трябваше да задава въпроси: младежът от Саис*45. Защото фаталното при него беше, че трябваше да запита, че направи това, което не биваше да върши, че поиска да му бъде разкрит образът на Изида*46. Всъщност Парсифал от епохата преди Мистерията на Голгота това е младежът от Саис. През онази епоха му беше казано: Пази се, ако твоята неподготвена душа поиска да види какво се намира под булото на Изида. Да, след Мистерията на Голгота, младежът от Саис, това е Парсифал. И той трябваше да остане неподготвен, и като такъв да бъде отведен до Свещения Граал. Той пропусна най-важното, понеже не стори това, което беше забранено на младежа от Саис: не запита, не се пребори за тайните, от които се нуждаеше душата му. Ето как се променят нещата в хода на еволюцията.

Ние добре знаем първоначално за тези неща ще загатнем само по един твърде абстрактен начин, но по-късно ще ги разгледаме съвсем конкретно, че тук става дума за това, да бъдат разкрити тайните на Изида. Лесно е да си представим образа на древната Изида и детето Хор, както и връзката между Изида и Хор, сина на Изида и Озирис. Обаче това е една абстрактна представа. Зад нея, естествено, са скрити дълбоки тайни. Младежът от Саис не беше достатъчно зрял, за да се устреми към тях. После, когато влезе в замъка, Парсифал пропусна да зададе въпроса за чудесата на Свещения Граал и първото, което среща, беше една жена, една годеница, която оплакваше своя току-що починал годеник, когото държеше в скута си: ето образа на скърбящата майка, държаща своя мъртъв син в ръцете си, един образ, с чиято помощ по-късно беше представяна тъгуващата Богородица с тялото Христово! Ето първото указание за онова, което Парсифал би узнал, ако беше запитал за чудесата на Свещения Граал. Той би разбрал в една нова светлина онази връзка, която съществува между Изида и Хор, между майката и Си на човешки. И той трябваше да запита!

Виждаме, следователно, как макар и едва загатнати, тези неща ясно показват колко голям напредък е настъпил в еволюцията на човечеството: това, което не трябваше да се случи преди Мистерията на Голгота, след Мистерията на Голгота трябваше да се случи, понеже междуременно човечеството беше напреднало в своето развитие. Душата на човечеството, ако мога така да се изразя, беше станала друга.

Както казах, върху всички тези неща ще говорим по-късно; тук аз искам само да загатна за тях. Но всички те придобиват за нас съответната

стойност, само ако ги направим плодотворни за нас, наистина плодотворни. И това, което можем да извлечем от образа на младежа от Саис, обогатен сега от Парсифаловата тайна, е че ние трябва да се научим да питаме, и то според новия дух на нашата епоха. Научавайки се да питаме, ние подготвяме възходящия ход на общочовешката еволюция.

И така, след Мистерията на Голгота, ние по необходимост имаме два потока на еволюцията: Единият носи в себе си Христовия Импулс и постепенно ни отвежда нагоре в духовния свят; другият, или низходящият поток ни сваля в материалния живот, в материализма. Днес тези два потока са така преплетени, че фактически почти цялата ни култура е завладяна от материализма; и все пак съвременният човек трябва да отправи съвсем непредубеден поглед към всичко онова, което Духовната Наука ни открива за Христовия Импулс, за да стане ясно: към външния свят, завладяван все повече и повече от материализма, душата копнее да прибави и своя собствен напредък в духовния свят. Обаче за тази цел ние трябва да се научим на това, което споменах: Да се научим да питаме!

Да, намирайки се в духовния поток, ние трябва да се научим да питаме. Но хората, поставени в материалистическия поток, са силно затруднени в това, да поставят въпроси. Нека да сравним двата потока и да вникнем в тяхната същност. В единия поток ще открием хората, които са привлечени от материализма. Те могат да бъдат и личности, които се придържат към една или друга духовна догма, които на думи или на теория признават духовния свят. Обаче тук важното е нещо съвсем друго, важното е да навлезем в духовния поток с цялата си душа.

За хората, поставени в материалистическия поток, може да се каже: те изобщо не са „питащи“ хора! Те действително не са никакви „питащи“, понеже вече знаят всичко. Тъкмо това е характерно за материалистическата култура, че тези хора знаят всичко, че те не искат вече да питат. Дори съвсем младите хора знаят днес всичко и не искат да питат. И когато човек може да изкаже своето собствено мнение, това се смята за свобода, за издигане на личния престиж. Само че никога не проследява как възникват личните мнения, личните преценки. Ние израстваме заедно със света. Още с първите думи от действието, ние приемаме това или онова. После, с течение на годините, ние без да забелязваме приемаме все повече неща от света. Чрез нашата Карма ние сме устроени по един или друг начин. Поради тази причина, едни неща ни харесват повече, други по-малко. Да, ние израстваме в нашите преценки и достигаем до напълно респектиращата според някои критици възраст от двадесет и пет години, и се чувстваме много зрели в съжденията си, понеже смятаме, че те идват от нашата собствена душа. Обаче който може да се вгледа в душите, той знае: там е разположено не друго, а онзи

концентриран в собствената душа външен живот, в който сме поставени всички ние. Ето защо лесно бихме могли да изпаднем в конфликтно положение, ако си въобразим, че внасяме там кой знае какво чрез нашите съждения. Въобразявайки си, че сме независими от нашия вътрешен свят, ние само ставаме още по-зависими от него. Ние разсъждаваме, обаче напълно се отучваме да задаваме въпроси.

Ние се научаваме да питаме, само когато развиваме у себе си едно душевно равновесие, според което пред свещените области на живота можем да застанем с преклонение и трепет, единствено в случаите, при които душата е опазена от стремежа да налага нашите съждения относно всичко онова, което трябва да се излее върху нас именно от тях, от свещените области на живота. Ние се научаваме да питаме, само когато можем да се пренасяме в една атмосфера на очакване, така че с помощта на едно или друго събитие да проникваме в една или друга област на живота, когато можем да чакаме, когато изпитваме известен страх да приложим нашите съждения спрямо онова, което ни пресреща от свещените области на битието, когато спираме да разсъждаваме и плахо отправяме нашите въпроси, и то не само към хората, които могат да ни кажат нещо, а най-вече към духовния свят, когото обгръщаме не са нашите съждения, а с въпросите, вложени в самото ни настроение, в самото ни светоусещане.

Опитайте се с помощта на медитация да си обясните каква голяма разлика има между изтъкването на личните съждения и отправянето на въпроси към духовните области на живота. Вътрешните опитности на човека винаги ще му напомнят за тази огромна разлика. Впрочем с тази разлика е свързано и нещо друго, което е характерно за цялата ни епоха и с което следва да се съобразяваме в нашето духовно движение. Защото това духовно движение ще устои във времето, само ако се научим да разбираме голямата разлика между личните съждения и въпросите към духовния свят. Естествено, ние следва да разсъждаваме върху външните условия на живота. Ето защо аз съвсем не казвам, че трябва да ограничаваме в една или друга степен нашите разсъдъчни способности; просто има такива дълбоки тайни, пред които можем да се изправим само в подобаващата атмосфера на трепетно очакване и преклонение. Нашето духовно движение ще напредва най-вече там, където по-голяма част от хората ще съумеят да породят в себе си тази атмосфера на „питащата душа“; и обратно то ще бъде възпирано навсякъде, където хората изпитват гордост от своето повърхностно мислене. И когато в действително тържествените мигове на нашия живот се опитаме да проумеем какво всъщност намира към нас от забележителната сцена, представяща Парсифал, отправен към замъка на Граал, тогава в лицето на този Парсифал, който трябва да постави своите

въпроси, ние откриваме един истински символ на нашето духовно движение. Сега вече очите ни се отварят и за нещо друго.

Когато още веднъж хвърлим поглед към еволюцията на човечеството от преди Мистерията на Голгота, ние трябва да кажем: През онази епоха човешката душа все още притежаваше едно древно наследство от времето, когато тя за пръв път трябваше да слезе от духовния свят и да се включи във веригата на земните реинкарнации. Тя за пази това наследство и го пренасяше от една инкарнация в друга. Ето защо през онези времена съществуваше така нареченото от нас древно ясновидство, което постепенно угасна, ставайки все по-слабо и по-слабо. Колкото по вече напредваха инкарнациите, толкова по-слабо ставаше древното ясновидство. Но с какво точно беше свързано древното ясновидство?

То беше свързано с това, с което са свързани и външните сетивни възприятия на ушите, очите и т.н. Типично за хората преди Мистерията на Голгота беше, че те израстваха като деца: те се научаваха да ходят, да говорят; естествено, доколкото все още бяха налице елементарните сили на древното ясновидство, те се научаваха и да ясно виждат. Те изграждаха тези способности в хода на естественото общуване между хората, също както например говорът става възможен чрез устройството на ларинкса. Но те не спираха до научаването на говора отиваха още по-нататък до елементарното ясновидство. Това елементарно ясновидство беше свързано с нормалния човешки организъм и с неговите физически характеристики, така че по необходимост ясновидството трябваше да приеме характера на човешкия организъм. Един човек, водещ разпуснат живот, не можеше да внесе в своето ясновидство една чиста природа; един чист човек обаче можеше да внесе своята чиста природа и в своето ясновидство. Това е напълно естествено, понеже ясновидството беше непосредствено свързано с човешкия физически организъм.

Една необходима последица от всичко това беше, че определени тайни тайните за връзката между духовния свят и физическия земен свят, които съществуваха преди сливането на Христос Исус, не трябваше да бъдат откривани на обикновеното човешко устройство, на обикновената човешка организация. Преди това човешката организация трябваше да бъде променена, трябваше да узрее. Младежът от Саис не биваше току-така, идвайки отвън, да види образа на Изида.

С настъпването на Четвъртата следатлантска епоха, когато се разигра и Мистерията на Голгота, древното ясновидство постепенно изчезна. На преден план излезе една нова душевна нагласа, едно ново душевно устройство, което трябваше да остане напълно изолирано от духовния свят, една нова душевна организация, лишена от подтика да задава въпроси. Сега вече, когато пита за тайната на Свещения Граал, душата не е

изложена на онези вредни сили, които я заплашваха в миналото. Защото в тази тайна се крие това, което след Мистерията на Голгота се вля като една жива сила в аурата на Земята. Всичко онова, което по-рано остана извън аурата на Земята, и което сега се вля там като тайна на Граал, би останало затворено за онзи човек, който не се осмелява да пита. Човекът трябва да пита, което означава не друго, а следното: той трябва да има смелостта и действително да развие това, което и бездруго живее в душата.

Преди Мистерията на Голгота всичко това не съществуваше в душата, понеже Христос още не беше навлязъл в Земната аура. Ако преди Мистерията на Голгота някой би отправил точен поглед в образа на Изида и би разкрил нейната тайна, тогава чрез все още наличните у него сили на древното ясновидство той би вложил там цялата си човешка природа и би осъществил известна форма на познание.

Обаче след Мистерията на Голгота, душите, които питат, идват по друг начин до новата Мистерия на Изида. Ето защо нещата са поставени така, че днес важното е да се задават правилните въпроси, или с други думи, човекът да посреща по подобаващ начин онова, което идва от висшите светове като един или друг духовен миросглед. Ако някой пристъпва към тези неща с настроението, идващо от усилията на разума, тогава той може да прочете всички книги и всички цикли обаче няма да проумее нищо, понеже ще му липсва Парсифаловото настроение. Но ако се появи друг човек и освободи своята питаща душа, тогава той ще разбере много повече от това, което е скрито между думите. Той просто ще оплоди думите с жизнените сили, бликащи от неговата собствена душа. Същественото тук е да превърнем духовните послания в непосредствено вътрешно изживяване.

Тази съществена подробност е валидна и тогава, когато се докосваме до такива забележителни събития, каквито са разговорът между Исус от Назарет и майката, както и Йоановото Кръщение в реката Йордан. За щото за нас тези неща стават съдържателни, само когато питаме за тях, когато усещаме живата необходимост да вникнем в онзи преломен момент, който отделя епохата преди и след Мистерията на Голгота. И най-добре е, когато човекът се остави изцяло под въздействието на тези неща.

Общо взето онова, което те искат да кажат на нашата душа, се съдържа в самата легенда и нашите тълкувания не са чак толкова необходими.

Тъкмо във връзка с тази част от Петото Евангелие аз исках да отбележа, как за нашата епоха в известен смисъл отново се превръща в нещо важно да разберем Парсифаловото настроение. Ние наистина трябва да го разберем. То просветва и у Рихард Вагнер*47, който се опита да го въплъти в едноименната музикална драма. Съвсем не искам да се впускам в големия спор, който днес се разгаря във външния свят относно „Парсифал“. Духовната Наука не е тук, за да вземе една или друга страна.

Ето защо тя е твърде далеч от това, да се намесва в спора между онези, които в Байройт се опитват да съхранят Вагнеровия „Парсифал“ впрочем засега най-забележителният документ за днешния свят относно Парсифаловото настроение, и хората, които смятат, че трябва да го отнесат към царството на Клингзор. А последното, в общи линии, вече е налице. Тук бих искал да посоча и нещо друго: че в продължаващото действие на Христовия Импулс, там, където нито разсъдъчната способност, нито „горното“ съзнание са достатъчно укрепнали, но където „горното“ съзнание все повече и повече ще се отваря за духовния светоглед, там Парсифаловото настроение също трябва да е винаги будно, както и още нещо, за което ще стане дума в хода на тази зима.

ПЕТА ЛЕКЦИЯ

Берлин, 13 Януари 1914

Струва ми се, че с разглеждането на това, което си позволих да нарека „Петото Евангелие“, ние бихме могли да стигнем до едно още по-точно диференциране на често изнасяните от нас факти, свързани с еволюцията на човечеството и Земята, както и с въздействията, упражнявани върху тях от Мистерията на Голгота. Ако по-рано се опитвахме да обединим различни гледни точки в търсене на една или друга идея за същността на Кръщението, извършено от Йоан в реката Йордан, ние не пропуснахме също да посочим и друго: как Христовото Същество се свърза с онова същество, което наричаме Исус от Назарет, като по този начин се опитахме да изтъкнем решаващото значение на Голготското Събитие за еволюцията на човечеството.

Сега обаче ние се обръщаме към младежките години на Исус от Назарет, такива каквито те се откриват пред духовно-научното изследване, за да видим, как онова същество, което наричаме Исус от Назарет, се появи пред Йоан Кръстител, когато наближи времето, Христос да се възплъти в него. Обаче наред с тези конкретни описания, извлечени от Петото Евангелие, ние се стремим и към едно по-добро разбиране на всичко онова, което е свързано с Мистерията на Голгота. Нека днес преди всичко да насочим душевния си поглед върху онзи, когото обикновено наричаме Предтеча: върху Йоан Кръстител, както и върху някои важни подробности, свързани с мисията на Йоан Кръстител.

Ако искаме да разберем Йоан Кръстител и отношението на Христос Исус към Йоан Кръстител, както то е загатнато в Евангелието на Йоан, необходимо е да хвърлим поглед към духовния свят, откъдето идва Йоан Кръстител. Напълно естествено е, че това е духовният свят на древното еврейство. Нека сега да се замислим за характерните особености на древното еврейство.

Впрочем древното еврейство имаше една съвсем специална мисия в хода на общочовешката еволюция. Нека да си припомним, че от гледна точка на нашата Духовна Наука, планетарното развитие на Земята се предхожда от епохите на Стария Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна *48, като към всичко онова, което възникна през тези епохи като физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло, в хода Земното развитие се прибави и човешкият Аз. Този Аз не може да се появи изведнъж от нищото; за целта е необходима цялата планетарна еволюция на Земята, която ще позволи изграждането на Аза такъв, какъвто трябва да бъде.

Ако вземем предвид всичко това, фактически следва да разгледаме Земята като онази арена всред Космоса, на която човекът трябва да развие своя Аз. Според древното еврейство, Яхве или Йехова беше онова Същество от висшите Йерархии, което определяше до голяма степен неговото собствено развитие. Ако живо си представим библийската история на Сътворението в цикъла „Тайните на библийската история на Сътворението“*49, изнесен през 1910 г. в Мюнхен, аз се опитах да посоча най-важните подробности там ще намерим съвсем ясно описано, как от седемте Същества на висшите Йерархии от седемте Елохими се отделя един Елохим: Яхве или Йехова. Бихме могли да кажем: както целият човешки организъм се формира според главата, така и седемте Елохими бяха свързани по такъв начин, че един от тях, Яхве или Йехова, претърпя такова развитие, че се превърна в главното Същество за планетарната еволюция на Земята. Древното еврейство не се съмняваше в това. Ето защо то вижда в Яхве или Йехова онова Същество от редицата на висшите Йерархии, с което човекът трябва да влезе в твърде специални отношения, за да развие своя Аз. Историята на древното еврейство действително представлява един важен етап от развитието на Аза на човечеството; през онези времена влиянието на Яхве или Йехова беше усещано така, че според начина, по който хората се свързваха с него, се пробуждаха и техните Азове.

Следователно, какво представлява всъщност Яхве или Йехова? Той е онова Същество, което трябва да си представим, че се намира в най-дълбока връзка със Земното развитие. Така да се каже, той е Господарят, Регентът на Земното развитие, или по-добре казано, образът, в чието лице древното еврейство вижда Господаря, Регента на Земното развитие. Ето защо ние виждаме: цялото древно еврейство е готово да приеме Яхве или Йехова за Бог на Земята, готово е да си представи, че Земята е протъкана от неговото божествено-духовно ръководство, и че човекът, който иска да осъзнае истинското си отношение към Космоса с помощта на Земята, следва преди всичко да се придържа към Земяния Бог Яхве или Йехова. Тази беше основната черта на древното еврейство.

Още в самото начало, Старият Завет ни казва, че Яхве създаде човека от пръст, от субстанцията на Земята. Адам означава: направеният от земя, земният. И докато религиозните системи, съществуващи извън древния еврейски народ това може детайлно да се проследи във всеки отделен случай навсякъде се стремяха да виждат елементите, в които почитаха своите Богове, не другаде, а в това, което не произлиза от Земята, древното еврейство виждаше във всичко това, което ставаше на Земята чрез самата нея, елементите, в които трябваше да бъде почитан Богът Яхве или Йехова. Част от съседните народи отправяха поглед към звездното небе, към звездите и техните орбити. Те имаха това, което се нарича астрална, звездна религия. Други народи отправяха поглед към светкавиците и гръмотевиците, към проявлението на елементите в тях, и после се питаха: Как ни говорят божествено-духовните Същества с езика на светкавиците и гръмотевиците, с езика на облаците и другите природни стихии?

Да, съседните на еврейския народ племена търсеха своите религиозни символи в извън-Земния свят. Обаче днес не се обръща достатъчно внимание на факта, че за древното еврейство беше присъщо да се счита свързано със Земята, с това, което идва от вътрешността на Земята. За тази дълбока свързаност на древните евреи с това, което произлиза от Земята, Библията ни говори с големи подробности. Казва се, че в похода им към обетованата земя, те следваха един облак или един огнен стълб.

Обаче те следваха „огнения стълб" само в онзи смисъл, че такъв огнен стълб можеше да бъде причинен именно от силите на Земята.

Ако в определени области на Италия, които имат вулканическа почва, запалим лист хартия и тръгнем с нея покрай някои пукнатини на почвата, скоро от земята започват да излизат облаци дим, понеже силите на Земята се устремяват към затопления въздух. Така и трябва да си представяме „огнения стълб" като едно явление, предизвикано от силите на Земята. По сходен начин следва да си представяме и „водния стълб" като нещо, предизвикано не от атмосферните сили, а от почвата, от земята. За древното еврейство знаците на Яхве или Йехова са винаги свързани с процесите на Земята. Дори и причините на „големия потоп" трябва да бъдат търсени не във външните космически съотношения, а в силите на Земята, които пулсират в са мата нея.

Ето какво отблъскваше съседните народи от древния еврейски народ: той искаше да признава Бога на Земята. А всичко онова, което идваше от горе, което заливаше Земята отвън, беше усещано като нещо, което все още не е израснало дотам, че да се намеси в развитието на Земята, като нещо, което е изостанало на предишната еволюционна степен Старата Луна. То беше включвано в понятието за това, което „Змията" внася в живота на Земята, което изостаналият на Лунната степен Луцифер внася в живота на

Земята. Бихме могли да охарактеризираме този протест на древното еврейство срещу религиозните системи на съседните народи, като кажем, че всред другите религиозни системи живееше усещането: Искане ли да се издигнем до божествения свят, трябва да се откъснем от Земята, да навлезем в пределите на Космоса. Това, което се разиграва в Космоса, или което нахлува от Космоса в атмосферата на Земята ето пред какво трябва да се прекланяме! Обаче древното еврейство виждаше нещата по друг начин: Ние не бива да се молим на това, което идва от горе и се причинява от извън-Земните сили; истинският Бог е свързан със Земята!

Днес на тези неща не се обръща достатъчно внимание, защото когато произнасят думи като „Бог“ или „Дух“, хората поглеждат назад във времето и винаги имат усещането: Да, под тези думи следва да разбираме едно и също нещо! Но понеже в резултат на близо две хиляди годишното християнско развитие, западното човечество отново поглежда нагоре, и то с пълно право, днешните хора си въобразяват, че древното еврейство също е гледало нагоре. Напротив! Древното еврейство казваше: Мисията, която Яхве има спрямо Земята, е застрашена от Бога, кой то идва „от горе“ и който е представен в образа на „Змията“ от Рая.

Но все пак евреите взеха много неща от съседните народи и ние лесно можем да се убедим, че това е точно така. В известно отношение, те имаха най-двусмислената, най-рискованата религия в цялата древност, нещо, в което днешните хора почти не могат да повярват: че Яхве или Йехова е едно Земно Божество в смисъла, посочен току-що от мен. Естествено, не се отрича истината, че макар и да е Земно Божество, Яхве както вече обясних в „Тайната Наука“ действа чрез Лунните сили, съдържащи се в Земята, следователно, от една друга гледна точка, той е Лунно Божество.

Да, религията на древните евреи беше в много по-голяма степен изложена на опасности, отколкото религиите на съседните народи. И както днешните хора не могат да повярват, че когато се говори за Бога, към когото хората се обръщат като към най-висшата същност, е възможно да се гледа не нагоре, а към центъра на Земята, така и евреите усещаха този стремеж да се гледа нагоре; и те го усещаха особено ясно, когато виждаха как съседните народи се прекланяха пред това, което води своя произход от сферите, разположени извън Земята.

Ето голямата разлика между еврейското тайно учение и религиозните системи извън него то учеше хората на следното: Силите, към които трябва да се придържаме, идват от Земята и се издигат нагоре до Луната; изкушение е да разчитаме на други сили; защото другите сили са концентрирани в това, което изразява символа на Змията. Следователно, в своите учения, древноеврейският народ е усещал една малка част от онова, което днес ние отново срещаме в нашия духовно-научен светоглед.

Но тъкмо поради посочените причини, древноеврейският народ започна да се отклонява все повече и повече от тези възгледи, особено с наближаването на Мистерията на Голгота. И тогава се появи една личност, която долови у себе си мисията да насочи общото внимание към това, което следва да бъде типично за евреите. Тази личност беше Йоан Кръстител. Преди всичко, той се почувствува призван да насочи своите съвременници към онова, в което се състоеше силата на евреите и което ние току-що охарактеризирахме. Виждайки накъде се насочва развитието на еврейската религия, той предупреждаваше: Вие наричате себе си „чеда Авраамови“. Но ако бяхте чеда Авраамови, вие би трябвало да знаете, че вашият Бог, който беше Бог на Авраам, Исаак и Яков, е свързан със Земята, нещо, което той потвърди с това, че създаде първия човек от пръст. Обаче в душите си вие вече не сте чеда Авраамови. Вие сте от рода на онези, които гледат нагоре, към горните сили. Вие сте попаднали под властта на това, което има своя символ в образа на „Змията“. Вие сте изчадия на „Змията“!

От огромно значение е аз вече съм се спирал на тази подробност, макар от друга гледна точка, че Йоан Кръстител употребяваше тъкмо тези думи. Какво всъщност означава тези думи, такива, каквито обикновено ги срещаме в Библията? Да можеха поне малко да признаят, колко лошо четат хората днес! Защото какво разбират в повечето случаи хората, когато срещнат в Евангелието израза „вие, рожби ехиднини“. Те не се сещат за нищо друго, освен че Йоан Кръстител грубо ругае хората около себе си, наричайки ги „рожби ехиднини“. Естествено, това съвсем не би било вежливо. От друга страна, ясно е, че човек не би стигнал доникъде, ако иска да се обърне към душите на хората, а в същото време си служи с обидни думи. Ние изобщо не стигаме до образа на Йоан Кръстител, ако заявим, че тук сме изправени пред неговия „божествен гняв“! Тук бих добавил: Естествено, да ругаят могат и другите хора. Но работата не се свежда до това. Обаче тъкмо в тези думи, които мнозина биха приели само като нещо обидно, е вложено цялото значение на това, върху което Йоан искаше да обърне вниманието на своите съвременници: Вие вече не знаете в какво се състои мисията на Бога Яхве; защото щом апелирате не към силите на Земята, а към силите извън Земята, вие не сте чеда на Авраам, понеже се кланяте пред това, което идва от Змията. Ето защо вие сте от рода на съседните племена, почитащи своите Богове под най-различни имена, макар и те да не означават нищо друго, освен че то идва от „Змията“!

Нека сега да се потопим още по-дълбоко в душевните дълбини на Йоан Кръстител. Може би той имаше своите основания да се обърне към хората именно по този начин. Аз вмъквам това не от гледна точка на Петото

Евангелие защото черпейки от Петото Евангелие, ние все още не сме стигнали до образа на Йоан Кръстител, а понеже то може да бъде установено и с помощта на външни средства. Следователно, Йоан Кръстител имаше пълното основание да говори на онези, които го следваха по реката Йордан, така, сякаш беше забелязал у тях определени навици, взети от езичниците. Дори в името, с което тези хора се обръщаха към него, имаше нещо, което той не би желал да чува.

В областите, където Йоан Кръстител проповядваше, имаше следи от древни учения, чиято същност се свеждаше приблизително до следното: Да, в началото на общочовешката еволюция, човекът и висшите животни получиха своето дишане чрез Бога Яхве; обаче след намесата на Луцифер, дишането беше нарушено. Дори останаха само онези животни, които запазиха, Така да се каже, първоначалния стадий от развитието, с други думи, животните, които нямаха дишане: рибите. Възможно е, следователно, по бреговете на Йордан да са дошли хора подобни обичаи имат и днешните евреи, и в определено време от годината да са заставали покрай реката, и изгърсвайки своите дрехи, да са вярвали, че по този начин прехвърлят греховете си на невинните риби, които би следвало да ги носят по-нататък. Точно такива, а и някои други обичаи, взети от съседните езически племена, виждаше Йоан Кръстител у онези, към които се обръщаше с думите: От Змията вие сте взели повече, отколкото от Яхве. Ето защо нямате право да се наричате чеда на своите предци, чеда на Авраам. Казвам ви: Богът на Авраам, Исаак и Яков би могъл отново да се заеме със своята първоначална мисия и от тези камъни, т.е. от Земята, отново да създаде един човешки род, който да го разбира по-добре!

Когато четем евангелския израз „Бог може да събуди чеда Авраамови от тези камъни“, нека да не забравяме, че много от думите в тогавашния език са имали двойствен смисъл и са съдържали всевъзможни намеци. И тези думи са нарочно употребени по такъв начин, че да насочат вниманието към скрития смисъл на нещата. А тези неща ще бъдат напълно разбрани само тогава, когато току-що изнесените от мен факти бъдат съпоставени с мисията на апостол Павел*50.

Аз често съм говорил за мисията на Павел, а днес искам да изтъкна само онази гледна точка, която може да се окаже твърде важна с оглед на нашата основна тема. Как стана така, че Павел ние често сме задава ли този въпрос, не можа да бъде пробуден от опитностите си в Йерусалим, така че да приеме Мистерията на Голгота, а едва събитието пред Дамаск отвори очите му за това, което той нарече „Възкресение Христово“? Впрочем тук се налага да вникнем поне отчасти в начина, по който Павел беше подготвен за въпросното събитие пред Дамаск.

Павел беше минал през школата на еврейските пророци от своето време. Той знаеше съвсем точно: Благополучието на човешката еволюция зависи само до определен момент от привързаността към Бога на Земята, от убеждението, че мисията на Яхве е свързана със Земята. Но ще дойде време Павел знаеше това, когато предимство отново ще получи „горното“, онова, което Земята получава от Космоса. И сега, особено важно е, хората да разберат: преди да продължи своята мисия за Земята чрез Мистерията на Голгота, Христос имаше и друга мисия в космическите сфери, че Христос живееше в области извън Земята. По-големи подробности по този въпрос аз съобщих в цикъла, който, неотдавна държах в Лайпциг.

Ние можем да проследим извън-Земните степени в пътя на Христос и тогава ще установим, как Той така да се каже се приближава все по-близо и по-близо до Земята, докато накрая чрез тялото на Исус от Назарет прониква в аурата на Земята. Обстоятелството, че този момент все някога ще настъпи, беше добре известно на Павел, само че преди събитието от Дамаск, неговият поглед не можеше да възприема аурата на Земята; той не можеше да каже на хората: „Христос е вече тук!“ Обаче той беше подготвен за настъпването на този момент и съвсем не го криеше. Прочетете например дванадесета глава от Второто послание към коринтяните:

1. Принуден съм да се хваля, макар че нямам никаква полза; но сега ще дойда до видения и откровения от Господа.

2. Познавам един човек в Христа (тук Павел има предвид самия себе си), който преди четиринадесет години (в тялото ли, не зная, вън от тялото ли, не зная; Бог знае) бе възнесен до третото небе.

3. И такъв човек познавам (в тялото ли, не зная, вън от тялото ли, не зная; Бог знае),

4. който беше възнесен в Рая, и чу думи неизречени, които на човек не е позволено да говори.

5. С такъв човек ще се похваля; а със себе си няма да се похваля, освен с немощите си.

Какво казва Павел с тези думи? Той не казва нищо друго, освен че още преди четиринадесет години с оглед на хронологията би трябвало да приемем, че това изживяване е станало около шест години след Мистерията на Голгота той е бил в състояние да се издига в духовните светове по ясновиждащ път. С други думи, той ни уверява: В него живее един друг човек и тъкмо с него той иска да се похвали, а не с телесния човек, който може да се издига в духовните светове. И по време на тази опитност, за него стана напълно ясно: Какво виждаше ти по-рано в духовните светове, когато вдигаше поглед към небето? Ти виждаше Христос, докато той все още се намираше в небесните пространства! Но

сега, след събитието пред Дамаск, Павел се убеди: сега вече Христос е навлязъл в Земната аура, сега вече Христос живее в аурата на Земята.

Ето причината, поради която някои духове от времето около основаването на християнството, произнесоха следните думи, колкото и странно да звучат те днес: „Истинският Луцифер е Христос“. Какво имаха предвид те? Ето какво: Ако по-рано хората се замисляха за свръхсетивните отношения, наложително беше в случай че добре разбираха еволюцията на човечеството да се придържат към „Змията“. Обаче след Мистерията на Голгота победителят на Змията слезе долу и сега е господар на Земята. Но всичко това е дълбоко свързано с цялата еволюция на човечеството.

Защото какъв смисъл имаше, така да се каже, протестът на древното еврейство срещу астралните религии на съседните народи, които виждаха символите на божествения свят в облаците, светкавиците и гръмотевиците? Смисълът беше този: Човешката душа трябваше да се подготви и да усеща Аза като такъв Аз, който приема откровенията на Духа чрез самия Дух, а не чрез звездите, светкавиците и гръмотевиците. Ако по-рано човекът действително искаше да погледне нагоре към Христос, той можеше да стори това само в смисъла на Заратустра, доколкото отправяше поглед към това, което бихме нарекли физическата обвивка на Христос, на Аура Маздао. Да, човекът можеше да отправя поглед към физическото Слънце, към неговите действия и знаеше: Там, вътре в Слънцето, живее Христос.

Обаче веднага след Мистерията на Голгота, Христос се освободи от физическите Слънчеви действия и нахлу в Земната аура като чисто духовно Слънце. Да, ето кой Христос навлезе в Земната аура след като последователите на Яхве или Йехова подготвиха този момент. Най-важните думи на Йоан Кръстител следва да разбираме тъкмо в този смисъл.

И така, Мистерията на Голгота приближава своята върхова точка. А докато бива подготвяна тук ще представя нещата по-скоро абстрактно, защото по-късно ще имаме възможност да ги разгледаме конкретно, един срещу друг застават Христос Исус и Йоан Кръстител. И когато потопим душата си в това, което току-що казахме за Йоан Кръстител, то ще ни подсказва по какъв начин Христос Исус застава пред Йоан Кръстител: като пред онзи, който най-добре разбира какво именно означава да се почита Духът на Земята.

Но откъде се появиха тези способности, тъкмо всред еврейството, но също и в други кръгове защото имаше и други хора, които малко или много изграждаха тези способности под ръководството на Мистерииите позволяващи едно истинско преклонение пред Духа на Земята? Откъде се появиха тези способности? Работата е там, че преди Мистерията на Голгота те бяха свързани с физическата наследственост при човека, с онази

физическа наследственост, която също е един земен закон. Това което сега ще кажа, е несъмнено пълна глупост, пълно безумие за днешната естествена наука; но то би могло да се окаже като онова „безумие пред хората, което е мъдрост пред Бога“. Общо взето, онова което наричаме „познавателни способности“, преди Мистерията на Голгота беше в известен смисъл свързано с наследствените отношения, и човешкият прогрес фактически се състоеше в това, познанието, опиращо се на представи, да стане независимо от естествените наследствени отношения.

Ето защо в древните Мистерии често са постъпвали много правилно, като са изисквали свещеноедействията да се предават от баща на син и така нататък. Забележителната особеност за земното човечество в епохата на Мистерията на Голгота беше тази, че познанието престана да бъде зависимо от чисто физическите отношения. В хода на еволюцията, познанието се превърна в чисто душевна дейност, която вече не зависеше от наследствените отношения.

Но благодарение на какво стана възможно човекът да запази ненакърнен своя вътрешен душевен свят? Замислете се само върху цялото значение на факта, че най-дълбокият стремеж на човешката душа, познавателният стремеж, се превърна в една чисто душевна дейност, и че казано с други думи човекът вече не можеше да наследява абсолютно нищо от своите предшественици, що се отнася до личните качества и способности. Несъмнено, днес много хора биха желали да наследяват личните си познавателни способности от своите предшественици, обаче нещата вече не стоят така и това става все по-ясно за всички. Големите способности на Гьоте не се предадоха по наследство на неговите потомци; при други велики личности положението е същото.

Но какво би станало с тези способности, ако те не бяха поддържани в духовен смисъл, ако не бяха получили една чисто духовна подкрепа? Ставайки все по-душевни, човешките познавателни способности биха закърнели. Човекът би бил поставен в Земята условия по такъв начин, че би трябвало да очаква единствено това, което Земята би могла да му даде от обкръжаващата среда според неговата Карма и единствено то би просветнало в негови те сетива. Обаче в този случай той не би могъл да оцени всичко това, а би се радвал, ако можеше час по-скоро да напусне Земята, понеже тук, на Земята, той не би могъл да развие никакви особени качества. Тази важна подробност беше специално подчертана от Буда; ето защо неговото учение се стремеше да отклони хората от всякак ви сетивни възприятия.

Сега в Исус от Назарет, Христос беше изживян като нещо, за което при Йоановото Кръщение в реката Йордан, Христос Исус можа да каже: Ето, от

свр̀хсетивния свят в мен навлезе нещо, което може да действа оплодотворяващо в Аза!

Да, занаяд в човешката душа ще живеят образи, които идват от свр̀хсетивните области, без да са наследени по един или друг начин. Всичко, което по-рано човекът срещаше в своето познание, беше белязано от наследствените отношения и се предаваше от поколение на поколение. И последният, който все още можеше да се издига до висшите познания с помощта на наследствените отношения, беше именно Йоан Кръстител. Ето защо Христос Исус казва за него: „Един от най-големите, които са родени от жена“. С това Той искаше да подсказе, че старото време вече си отива, и то с пълно право можеше да заяви: Хората от миналото, търсещи в душите си пътя към висшите светове, трябваше да си спомнят за Авраам, Исаак и Яков; защото способностите, чрез които можеха да се издигат до висшите светове, се предаваха по наследствена линия тъкмо от тях, от Авраам, Исаак и Яков. Сега обаче тези способности трябваше да идват от свр̀хсетивните, от извън-Земните области. Сега човекът трябваше не просто да се взира в Земята и да търси в Христос Бога на Земята, а ясно да осъзнае навлизането на небесния Христос в човешката душа ето за какво загатва Христос Исус, когато нарича Йоан Кръстител най-големият от тези, „които са родени от жена“, или с други думи, най-големият от тези, които носят в себе си познавателните способности, дължащи се на физическата наследственост.

Обаче с всичко това ние получаваме и отговор на един въпрос, който би могъл да се окаже твърде важен за нашата епоха. В момента, когато така да се каже Третата следатлантска епоха отново започна да се проявява в нашата Пета културна епоха по начин, който често съм описвал пред Вас, хората отново започнаха да отправят поглед към небето, което за земния човек можеше да се яви като нещо свр̀хсетивно. Но те далеч не можеха да почувствуват възродената астрална религия както древните египтяни или халдейци; те бяха длъжни да я почувствуват както би я почувствувал онзи, който действително има правото да говори за тези неща.

През 1607 година бяха казани следните думи, които бих желал да повторя и тук: „В цялото мироздание откриваме една чудна и величествена хармония както в сетивния, така и в свр̀хсетивния свят, както в идеи те, така и във фактите, както в царствата на природата, така и в света на благодатта. Тази хармония се проявява както в самите неща, така и в техните взаимни връзки. Най-висшата хармония представлява Бог и той е вложил като свой образ една вътрешна хармония във всички души. Числата, образите, звездите и изобщо природата са в хармония с определени тайни от християнската религия. Както например във Вселената има три постоянни величини: Слънцето, неподвижните звезди и

интермедиумът, а всичко останало се движи, така е и в единния Бог: Отец, Син и Дух. Сферата представлява триединството Отец е центърът, Синът окръжността, Духът еднаквото разстояние между център и окръжност, радиусът а има и още безброй други тайни. Без Духове и души не би могла да съществува никаква хармония. Хармонични предразположения от най-разнообразно естество изпълват човешката душа. Цялата Земя е одушевена и оттук идва величествената хармония както на Земята, така и на Космоса. Тази душа действа чрез цялото тяло на Земята, но на определено място тя разполага и със своя център, също както и човешката душа има своя център в сърцето; и оттам, както от фокус или извор, се отправят нейните въздействия към океаните и атмосферата на Земята. Ето на какво се дължи симпатията между Земята и звездите, ето на какво се дължат закономерните природни явления. Че Земята действително има душа, това най-ясно се вижда при наблюдаването на времето. При определени аспекти и констелации въздухът винаги става неспокоен; ако те липсват или са слабо изразени, въздухът остава спокоен".

Кеплер застъпва подобни мисли и в своята книга „*Harmonices Mundi*". Тук ще си послужи с няколко цитата: „Земното кълбо ще се превърне в едно тяло, подобно на животинското тяло, и това, което за животните е душата, за Земята ще бъде *Natura sublunafis*, която днес при наличието на съответните аспекти предизвиква промените във времето. Това не може да се обори с твърдението, че промените във времето не винаги съвпадат с аспектите; понякога Земята изглежда ленива, друг път – напрегната, така че нейните въздействия са на лице и без аспектите. Тя съвсем не прилича на едно послушно животно, на нещо като говедото или слона: тя бавно стига до разгневяване, но веднъж раздразнена, гневът ѝ може да вземе опустошителни размери."

„Тези и много други явления, които стават във и върху Земята, са толкова отмерени и закономерни, че не могат да бъдат приписвани на някаква сляпа причина. Земята е едно животно и тя има своята душа."

По-нататък Кеплер казва: „След като Земята е едно животно, у нея естествено ще намерим всичко онова, което е аналогично на отделните части на животинското тяло. Растенията и дърветата са нейните коси, метали те са нейните артерии, морската вода нейните сокове. Земята притежава една формообразуваща сила, един вид имагинация, движение, определени болести, а приливите и отливите са нейните дихателни движения. Душата на Земята изглежда като един вид пламък; ето защо има и подземна топлина, а от друга страна, както знаем, без топлина не съществува никакво размножение. Бог е вложил в Земната душа образа на Зодиака и на цялата небесна твърд."

„Ето връзката между небесния и земния свят; ето причината за симпатията между Небето и Земята: Първообразите на всички нейни движения и действия са вложени в Земята от Бога Творец.“

„Душата се намира в центъра на Земята, и изпраща форми и отпечатащи от себе си по всички посоки, като по този начин усеща хармоничните промени, настъпващи в нейното обкръжение. Както е с душата на Земята, така е и с душата на човека. Например душата поражда в самата себе си всички математически идеи и доказателства, иначе тя не би могла да има тази висока степен на сигурност.“

„Планетите и техните аспекти имат определено влияние върху душевните сили на човека. Те пораждат душевни вълнения и страсти от всякакъв род, често водещи до най-ужасяващи събития. Те оказват влияние върху зачатиято, раждането, темперамента и характера на човека, а върху всичко това се опира голяма част от астрологията. Вероятно от Слънцето се излъчва не само светлина и топлина из цялата Вселена, а то представлява и седалище на чистия разум, и извор на хармонията в цялата Вселена и всички планети са одушевени.“*51

Така този дух, живял през 17 век както казахме, думите са произнесени през 1607 година отправя своя поглед нагоре. Обаче в тези думи ясно се долавя: отправеният нагоре поглед е вече проникнат от Христос. Несъмнено Духът, който изговори тези думи, беше един велик дух, отворен за дълбоките връзки между човешката душа и божествените принципи на мирозданието. От същия този дух, чиито описания на „Земната душа“ току-що чухме, са и следните прекрасни стихове:

Химн на Бога

Творецо на света, ти Сила вечна! По всички посоки
кънти твоята слава; тя изпълва Небе и Земя.

Дори детето невръстно звука подражава и кара
Хулителят да замлъкне пред твоята огромна възхвала.

Художник велик на света, удивен аз делата гледам

На твоите ръце, изваяни в художествени форми,

А Слънцето в средата, раздаващо живот и светлина,

То Земята укротява и насочва я според закона ти свещен

В пътища различни. Усилията виждам на Луната

И там звезди разпиляни в безкраен поток...

Господарю на света! Ти Сила вечна! Твоят неизмерим блясък

Се носи през световите върху крила от светлина.

И ние навлизаме още по-дълбоко в неговата душа, когато се замислим върху думи като тези:

Сега когато отразени образите на нещата
Да видиш може.ш, все някога ще трябва да познаеш
Самата Същност и нима ще се забавиш
Илюзията да замениш с истинското битие.
Щом знание частично така щастлив те прави
Колко блажен ще бъдеш, ако цялото обхванеш!
О ти, душа, пожертвай смело всички наши страсти
За да постигнеш бързо великата вечност.
Ако тук животът е смърт ежедневна
Да, щом смъртта е извор на живота,
О син човешки, защо умирайки се бавиш
Като новороден светлината с поздрав ти да срещнеш.

Кой произнесе тези думи, както и думите за „Земната душа" в началото на 17 век? Произнесе ги онзи, който положи основите на цялата съвременна астрономия, Йохан Кеплер, без когото съвременната астрономия не би съществувала. Има ли монист, който да не възхвалява Йохан Кеплер? Дано само последователите на монизма обърнат достатъчно внимание на току-що припомнените Кеплерови думи, защото в противен случай всяко споменаване на Йохан Кеплер си остава нещо, което изобщо не бих желал да назовавам.

В тези думи ще открием онзи устрем, който в наши дни отново трябва да ни отведе към звездите: това е новото четене на звездната писменост, каквото се опитваме да постигнем в нашето духовно-научно движение. Ето и отговора на онзи въпрос, с който започнахме днешната лекция: Как да се приближим до Христовия Импулс? Как да разберем Христос?. Как да стигнем до истинската връзка с Него, която ще ни позволи да кажем: Да, ние действително сме приели Христовия Импулс!

Научим ли се да гледаме към онова, което идва от духовните висини и ни оплодява духовно, да гледаме към Христос със същия копнеж, със същата дълбочина на чувствата, каквито някога изпитваха древните евреи, казвайки: Ето, аз гледам нагоре към Авраам, моя отец т.е. към физическата наследствена линия, към праотеца Авраам като най-ценното в душата; когато приписваме всяка от нашите способности и изобщо всичко, което можем и което ни прави истински човеци, когато приписваме всичко това на някаква земна сила, а на Христос, едва тогава ние постигаме живата връзка с Христос. „Ако се радваш на някакъв дар, макар и съвсем обикновен, който прави от тебе човек, откъде си го получил ти?" От Христос.

Както древният евреин, умирайки, казваше, че се завръща обратно в лоното на Авраам а това има своето дълбоко значение, така и ние ще съумеем да вникнем в смисъла на нашето време, във времето след Мистерията на Голгота, едва когато към старите думи „От Бога родени“, прибавим новите думи, съответстващи на старото завръщане в „лоното на Авраам“: „В Христа умираме.“

Научим ли се да разбираме Мистерията на Голгота, ние ще постигнем и онази жива връзка с Христос, от която се нуждаем, онази жива връзка с Бога, каквато съществуваше у древните евреи, връзката с Бога на Авраам, Исаак и Яков, изразяваща се в това, че всеки от тях беше убеден: След смъртта си аз се завръщам при праотеца Авраам. Но за хората, които живеят след Мистерията на Голгота, тази убеденост трябваше да намери своя нов израз в дълбоко осъзнатите думи: В Христа умираме!

ШЕСТА ЛЕКЦИЯ

Берлин, 10 февруари 1914

Данните, които извлякох от Петото Евангелие отново ни показват така да се каже какви приготовления бяха необходими от страна на целия Космос, за да настъпи събитието, което наричаме Мистерията на Голгота. А за духовно-научното изследване, Мистерията на Голгота е като един вид неокончателен завършек на други процеси, с които тя е свързана във веригата от сложни космически факти.

Ние вече говорихме за това, че Мистерията на Голгота трябваше да бъде подготвена от двете момчета, носещи името Исус. Ние видяхме, как едното от двете момчета Исус, така нареченият Соломонов Исус, носеше в себе си Аза на Заратустра. Видяхме още, че след като двете момчета Исус, които бяха на приблизително еднаква възраст, станаха на дванадесет години, Заратустровият Аз премина в тялото на другото момче Исус, на Исус от Натановата линия на Давидовия дом. Черпейки от Петото Евангелие, ние можахме подробно да изложим каква беше съдбата на онзи Исус от Назарет, който носеше трите телесни обвивки, родени с Натановото момче Исус и който пазеше в себе си Заратустровия Аз до своята тридесета година, т.е. до разговора с майката, такъв, какъвто го знаем от предишните ми лекции. Тогава, при този разговор, чрез силата на изречените думи, в които той вложи самия свой Аз, стана така, че Азът на Заратустра, така да се каже, напусна телесните обвивки на този Исус от Назарет. И ние знаем, как после чрез Кръщението, извършено от Йоан в реката Йордан, Христовото Същество навлезе в трите обвивки на Исус от Назарет.

Сега, когато сме в състояние да обгърнем събитията по този начин, ние се издигаме до едно много по-всеобхватно познание за значението на

Христос Исус, отколкото онези, които просто следват досегашната традиция и се позовават на текстовете от Евангелията.

Но цялото това събитие, което наред с Разпятието и Възкресението наричаме Мистерията на Голгота, се включва към други три минали събития. То е, така да се каже, техен завършек. Едното от тези три други събития настъпи още през древната Лемурийска епоха, а от останалите две едното настъпи в началото, докато другото към края на Атлантската епоха. Само че тези три събития се разиграха не в условията на физическия свят, а в духовните светове. Следователно, ние трябва да насочим душевния си поглед към четири събития, последното от които онова, с което се занимавахме досега и което наричаме Мистерията на Голгота се разигра на физическото поле, докато другите три се разиграха като подготвителни събития в духовните светове.

За онова същество, което ние наричаме Натанов Исус, аз Ви споменах: то показва особената си природа, когато веднага след раждането си можа да изговори няколко думи, думи, изговорени на такъв странен език, че този език остана неразбран, и само майката стигна до предчувствието за всичко онова, което тези думи трябваше да означават. За този Натанов Исус ние трябва да сме наясно: той съвсем не е едно обикновено човешко същество като другите човешки същества, и че той далеч нямаше зад себе си каквото е случаят със Соломолия Исус, който носеше в себе си Аза на Заратустра, а и с повечето хора поредица от прераждания, защото досегашното му съществуване беше протекло изцяло в духовните светове.

Тази изключително важна подробност беше изтъкната от мен и по други поводи, когато казах: Част от това, което под формата на човешки души навлезе в човешките инкарнации след Лемурийската епоха, беше задържана в духовните светове, без да стига до физическо въплъщение, за да осъществи първото си човешко въплъщение именно с раждането на Натановия Исус. А това, което навремето остана в духовните светове и следователно не може да бъде наречено в общоприетия смисъл на думата „човешки Аз“ понеже човешкият Аз минава от една инкарнация в друга то понесе съдбата си там, в духовните светове. И само последователите на древните Мистерии, които бяха в състояние да наблюдават процесите в духовните светове, можеха да знаят, че онова същество, което някога трябваше да се роди като Натанов Исус и после да приеме в себе си Христос, имаше да извърви преди това определени пътища и съдби в духовните светове. За да разберем тези съдби, трябва да обгърнем с поглед следното.

Повечето от Вас вероятно ще си спомнят онези лекции, които бяха изнесени тук преди няколко години върху Антропософията и в които аз говорих за човешките сетива*52. Тогава аз специално подчертах, че

обикновено изброяваните пет сетива са само една част от всичките сетива и че фактически човекът има дванадесет сетива*53. Сега не се налага да се впускам в подробности. Обаче основното тук, което трябва да запомним, е следното: Човешките сетива, това което беше вложено в нашето физическо тяло като сетива, би било осъдено на огромно нещастие, ако през древната Лемурийска епоха в духовните светове не беше станало първото Христово Събитие, един вид първият предвестник на онова, което наричаме Мистерия на Голгота. През Лемурийската епоха човекът напредваше от едно въплъщение в друго по такъв начин, че по същество вече разполагаше с основните наченки на своите сетива. Обаче от друга страна ние знаем, че през Лемурийската епоха човешката еволюция беше обхваната от луциферическите сили. Влиянието на луциферическите сили засегна цялата организация на човека. Ако сега, през Лемурийската епоха, не беше станало нещо друго, освен повтарящите се въплъщения и последвалото луциферическо влияние, нашите сетива биха изглеждали съвсем различно от това, което са те днес. Ако можем така да се изразим, сетивата биха станали свръхчувствителни, свръхинтензивни. Те биха станали такива, че ние изобщо нямаше да постигаме каквато и да е умереност в отношенията си със сетивния свят; например червеният цвят би оставил такова впечатление за човешкото око, че още с изживяването на червения цвят то веднага би изпитало една съвсем определена болка. Чрез други сетивни впечатления, останалите сетива също биха били болезнено засегнати. Например окото би се чувствувало като всмукано от синия цвят. Човекът би трябвало да се движи из света, докато в същото време сетивата непрекъснато щяха да бъдат напрегнати до крайност, до болка, или подлагани на чрезмерни, фатални удоволствия. Всички външни влияния биха упражнявали върху сетивата много по-силни дразнения, отколкото е допустимо за тях. Ето до какво би довело луциферическото влияние.

Но всичко това беше спестено на човечеството, и то не чрез едно събитие, протекло във физическата област на Земята, а благодарение на онзи процес, който в известен смисъл е първият подготвителен процес спрямо Мистерията на Голгота. Още през Лемурийската епоха същото Христово Същество, което по-късно чрез Йоановото Кръщение в реката Йордан се съедини с тялото на Исус от Назарет, се съедини с едно друго Същество, което тогава все още беше в духовните светове, за да се роди по-късно като Натановото момче Исус. Ако за събитието от Палестина можем да кажем, че Христовото Същество се въплъти в Исус от Назарет, относно първото Христово събитие би трябвало да заявим, че през Лемурийската епоха намирайки се в духовните светове то изпълни с душевна сила онова Същество, което по-късно слезе на Земята като Натанов Исус. И така, в духовните светове живееше едно духовно-душевно

Същество, което чрез акта на свързване с Христовото Същество, т.е. свързването на Христовото Същество с душата на по-късния Исус от Назарет, и чрез всичко, което произлезе от този акт, то просто от не всяка възможна опасност от еволюцията на човешките сетива; от духовните светове то озари човечеството и предотврати нещастieto, което би сполетяло човешките сетива, ако чрез луциферическите влияния те биха били изложени на прекомерни болки и удоволствия. Първото подготвително събитие по пътя на Мистерията на Голгота стана за спасение на човешките сетива. Обстоятелството, че можем да си служим със сетивата в днешния им вид, е последица от това първо Христово събитие.

В началото на Атлантската епоха стана едно второ събитие. То отново се сведе до това, че Съществото, което по-късно се роди като Натанов Исус, беше изпълнено с душевната сила на Христовото Същество. По този начин беше предотвратено едно друго нещастие, което можеше да сполети човешката природа. Дори ако чрез първото Христово събитие сетивата биха били „спасени“, по-нататък луциферическите, а по-късно и ариманическите влияния щяха да променят човешката природа до такава степен, че така наречените седем жизнени органи*54 в моите антропософски лекции аз многократно съм засягал този въпрос; по същество те произлизат от един вид кухини, но общо взето, в основата им лежи съответната организация на етерното тяло щяха да ни поставят примерно в следното положение: ние не бихме могли да се движим като нормални хора, изпитвайки както сега различни степени на симпатия и антипатия, защото в този случай човекът би се люшкал между опустошително желание и ужасно отвращение спрямо всичко онова, до което като един вид храна той се докосва чрез своите жизнени органи. Дори неговите дихателни органи биха изпитвали същото спрямо своята естествена среда или дива, опустошително алчност, или най-дълбоко отвращение. Следователно, поради влиянието на Луцифер и Ариман, и седемте жизнени органи биха станали прекалено действени. Сега обаче настъпи второто Христово събитие, което също се разигра в духовните светове. Благодарение на него човешките жизнени органи станаха в известен смисъл умерени, започнаха да функционират с мярка. Както нашите сетива никога не биха могли да проявяват, така да се каже, мъдрост в отношенията си със света, ако не би настъпило първото Христово събитие през Лемурийската епоха, така и нашите жизнени органи никога не биха постигнали умереност, ако не би настъпило второто Христово събитие в началото на Атлантската епоха.

Но човекът беше застрашен и от едно трето нещастие, едно нещастие, което би засегнало неговото астрално тяло, респективно правилно взаимодействие между мислене, чувства и воля. Днес човешките мисли,

чувства и воля се намират в известна хармония, и когато тя бъде нарушена, веднага се нарушава и здравето на човека. Когато мислене, чувства и воля не работят заедно, човекът потъва или в прекалена хипохондрия, или в състояния на лудост. Следователно, хората биха стигнали до пълно объркване по отношение на мисленето, чувствата и волята, до пълна лудост, ако към края на Атлантската епоха не би настъпило третото Христово събитие: Христовото Същество отново изпълни с душевната си сила намиращия се в духовните светове Натанов Исус, така че душевните сили на човека, неговите мисли, чувства и воля можеха да живеят в пълна хармония.

Тези три събития, които изброих, се разиграха в духовните светове; те не протекоха в условията на физическия свят. Обаче в митологичните представи на човечеството остана един отчетлив спомен най-вече за третото събитие. И както в много случаи духовното познание ни позволява да разбираме правилно образите и знаменията, които се съдържат в митовете и легендите, същото се отнася и за третото Христово събитие. Всички ние познаваме това изображение било то Архангел Михаил или Св. Георги представляващо едно свръхсетивно същество, което побеждава Дракона. Това е образното представяне на третото Христово събитие: Архангел Михаил или Св. Георги, по-късният Натанов Исус, душевно пробуден от Христос. Ето откъде идва архангелският образ в духовните светове. Победата над Дракона означава преодоляването на онези сили в човешкото мислене, чувства и воля т.е. самата страстна природа на човека, които биха могли да застрашат единството в мисленето, чувствата и волята. Искане се дълбок усет, за да проумеем: Ето, тези величествени образи, макар и непонятни за разума, са все пак достъпни за чувствата, и благодарение на тях, човешката душа се докосва до дълбоки, шеметно дълбоки тайни.

И друг път сме имали възможност да припомним, как в лицето на своите Богове и Духове, древните гърци имаха един вид смътни образи на всичко онова, което през Атлантската епоха съществуваше като действителни божествено-духовни Същества там, в света, разположен непосредствено над човека. Впрочем гърците имаха ясно съзнание за третото Христово събитие, за онова Христово събитие, което иначе стои пред човешката душа само като образа на Св. Георги или Архангел Михаил, побеждаващ Дракон. Гърците изобразяваха Христос, вливащ душевните си сили в по-късния Натанов Исус, в лицето на техния Аполон. Св. Георги с Дракона е вложен много дълбоко в душите на древните гърци, вложен е, така да се каже, в самия Космос на древна Гърция. Гърците имаха онзи касталийски извор в Парнас, където от една дълбока пропаст, като от едно гърло, се издигаха въздушни изпарения. Тези змиевидни изпарения обгръщаха

планината и в тяхно, лице хората виждаха образа на диво бушуващите човешки страсти, които внасяха пълен хаос в човешките мисли, чувства и воля. Над това земно гърло, на мястото, откъдето излизаха тези змиевидни изпарения, в които живееше Питон, беше издигнат оракулният център, посветен на Пития. Пития стоеше до своя триножник над дълбоката пропаст и чрез подвижните изпарения получаваше своите визии, и това, което тя изговаряше в тези състояния, се приемаше като предсказание, идващо от самия Аполон. Ето защо онези, които се нуждаеха от съвет и помощ, отиваха при Пития и чрез нейната уста получаваша помощ от самия Аполон.

Следователно, гърците бяха убедени, че Аполон е едно действително Същество. Сега ние също познаваме това Същество. То е не друго, а Съществото, приело душевните сили на Христос, и родено по-късно като Натанов Исус, наричан от гърците Аполон. Той отне луциферическото влияние от всичко онова, което проникваше в душата на Пития от Земните недра. И понеже изпаренията издигат към небето жертвоприношението на Аполон, те не пораждат вече объркване и хаос, а истински ред в мисленето, чувствата и волята на древните гърци. И така, ние виждаме, как идеята на гърците за Аполон съдържа факта, че в мисленето, чувствата и волята е проникнал онзи Бог, който по-късно ние ще наречем Христос, Богът, който през далечното минало се беше пожертвувал, вливайки душевните си сили в бъдещия Натанов Исус и внасяйки хармония и ред във всичко онова, което поради влиянието на Луцифер и Ариман би трябвало да предизвика объркване и хаос в човешките мисли, чувства и воля.

Да, всъщност ние сме изправени пред три Христови събития в свръхсетивните светове, които са три подготвителни степени за същинското Събитие на Голгота. И ако сега се запитаме за значението на това същинско Събитие на Голгота, и по-точно: Какво фактически породило, къде биха настъпили безредие и хаос, ако не беше станало Събитието на Голгота? ние следва да сме наясно: Едва през Четвъртата следатлантска културна епоха, през Гръцко-латинската епоха, човечеството стана достатъчно зряло, за да развие Аза. Най-напред за развитието на Аза узря онази част от Западния свят, която се простира между Западна Азия, Южна и Средна Европа. Азът трябваше да бъде развит именно в сблъсъка на романските и германските народи, и то там в териториите на Средна и Южна Европа. Следователно, Азът трябваше да бъде развит през Четвъртата следатлантска епоха. Обаче той би бил развит в пълно безредие. Защото както сетивата биха се формирали в пълно безредие през Лемурийската епоха, ако не беше настъпило първото Христово събитие, както и седемте жизнени органи биха се развили по неправилен начин, ако в началото на Атлантската епоха не беше настъпило второто Христово

събитие, както трите душевни способности на човека мислене, чувства и воля биха изпаднали в безпорядък и хаос, ако към края на Атлантската епоха не беше настъпило третото Христово събитие, така и човешкият Аз би израснал в безпорядък и хаос, ако през Гръцко-латинската епоха не беше настъпило четвъртото Христово събитие, а именно Мистерията на Голгота. Защото както често пъти сме изтъквали до Аза, до съзнанието за Аза, хората се издигнаха едва през Четвъртата следатлантска епоха.

На онези човешки същества, които не можаха да сторят това, първоначално им беше дадено един друг вид откровение. Защото характерната разлика между откровението на Буда и откровението на Христос е следната: откровението на Буда беше предвидено за хора, които всъщност не идваха до съзнанието за своите Азове, напредващи от една инкарнация в друга. Ако човек пропуска тази важна подробност, той изобщо не разбира будизма. Аз и друг път съм обръщал вниманието Ви на една легенда, която е добре известна в по-късния будизъм: там се казва, че истинският будист гледа на това, което преминава от една инкарнация в друга, като го сравнява с плода на дървото манго когато този плод попада в земята, израства ново дърво, което дава нов плод. Общото между стария и новия плод се свежда само до името и формата. Характерното за будизма е, че при него не се говори за един действителен Аз, който преминава от една инкарнация в друга. И това е така, понеже народите на Изтока не бяха стигнали до пълното съзнание за Аза. Дори и днес все още може да се види: Когато хора, изповядващи ученията на Изтока, поискат да разберат светогледите на Запада, те не могат да проникнат до точката, от която започва Азът.

Азът трябваше да бъде роден всред народите от Четвъртата следатлантска епоха. Но там той би се родил в безпорядък и в хаос. Че би се родил в безпорядък това ни показва едно явление, което е твърде забележително за Четвъртата следатлантска епоха. Да, един от най-забележителните признаци за раждането на Аза, това е гръцката философия. Но като едно съпровождащо явление, от другата страна на гръцката философия, ние виждаме сибилите. Сибили са всички онези същества, чиито души не бяха хармонизирани от Аполон, както например Пития; напротив, техните откровения се изливаха напълно хаотично в мислите, чувствата и волята им. Чрез тези сибилински откровения, които възникнаха около 8 предхристиянски век и продължиха до Средновековието, често пъти прозвучаваха най-висши истини, обаче в объркан, хаотичен вид. В сибилинските откровения проличава особено ясно, как раждането на Азовото съзнание, на себесъзнанието, би протекло в пълен безпорядък, как Азът поради луциферическите и ариманически влияния би израснал в пълен хаос, също както дванадесетте сетива през

Лемурийската епоха, жизнените органи през ранната Атлантска епоха и трите душевни способности в края на Атлантската епоха, биха се развили в безпорядък, ако не бяха настъпили трите Христови събития. Да, през Четвъртата след атлантска епоха Азът също би се развил в безпорядък, ако не беше настъпила Мистерията на Голгота.

И така, ние виждаме, как Мистерията на Голгота постепенно слиза от духовните светове, където се разигра под формата на първото Христово събитие през Лемурийската епоха, достигайки до физическото поле, вече под формата на нашата земна Мистерия на Голгота. Всичко това отново ни кара да се замислим за огромното значение на това единствено по рода си събитие, засягащо цялото планетарно развитие на Земята, едно събитие, което беше внимателно подготвено от духовния свят. Връзката с висшето Слънчево Същество, която често сме изтъквали относно Христовото Същество, се проявява също и в древногръцката идея за Аполон, понеже там Аполон, както знаем, е Бог на Слънцето.

Аз само загатнах какво може да се добави с оглед на едно по-добро разбиране на значението, което има за всички нас Мистерията на Голгота. Всички тези неща биха могли да бъдат разгледани най-подробно и тогава биха показали необозримото космическо величие на Голготската Мистерия. Да, напълно възможно е да се приближим до Мистерията на Голгота от гледна точка на Космоса. Обаче ние можем да погледнем към Мистерията на Голгота и от една друга гледна точка. Това може да стане приблизително по следния начин.

Да предположим, че даден човек навлиза в духовния свят, през Портата на смъртта или чрез посвещението. Ако приемем, че той навлиза в духовния свят през Портата на смъртта, тогава първото нещо, което става, е че той веднага отхвърля своето физическо тяло като най-външната обвивка. Това физическо тяло се разпада и минава под властта на Земните елементи. Нека да приемем, че след като е минал през Портата на смъртта, човек би от правил поглед назад, към съдбата на своето физическо тяло, както, изгорено или разложено, е предадено на физическите елементи на Земята. Всичко онова, което човек вижда в тези процеси, когато от духовния свят поглежда назад към съдбата на физическото тяло, би могло да бъде наречено природно явление, при което моралните категории са толкова неприложими, както и по отношение на други природни явления като облаци, светкавици и т.н. Както наблюдаваме тези природни явления, така ние би трябвало да сме в състояние да наблюдаваме и разпадането на физическото тяло. Обаче ние знаем и друго: че след смъртта, в продължение на няколко дни, човекът остава свързан със своето етерно тяло, за да настъпи по-нататък един вид второ отделяне на етерното тяло от астралното тяло и от Аза.

А когато после човек поглежда към освободеното, разпадащо се етерно тяло, той установява, че етерните процеси са твърде различни от тези на разпадащото се физическо тяло. Преди всичко, след смъртта намирайки се в духовния свят ние не можем да погледнем към етерното тяло и да го окачествим самото него, както и това, в което то се превръща като едно природно явление. Напротив, чрез своите специфични особености, това етерно тяло ни показва, как в него са втъкани онези душевни качества, които ние сме имали до смъртта си. Ако сме имали добри мисли, чувства и постъпки, това вече е проявено и в етерното тяло; ако сме имали лоши, недостойни мисли, чувства и постъпки това също се проявява в етерното тяло. Да, бихме могли да кажем, че в облика на етерното тяло ние виждаме цялата гама от добри и лоши душевни качества. Всички те са отпечатани в него. Ние влагаме цялата си душевна нагласа, каквато и да е тя, там, в етерното тяло. След смъртта това ясно може да се види в структурата на етерното тяло, което се разпада по един твърде сложен начин, за да бъде всмукано от етерния свят на Космоса. Ето защо, когато обръщаме поглед назад към съдбата на нашето етерно тяло, всъщност виждаме един отпечатък, едно копие на това, което самите ние сме представлявали на Земята.

Към това, което виждаме там, ние бихме могли да прибавим една важна подробност: Ако ти си имал добри чувства, ако си проявявал преданост към духовния свят, тогава ти си пренесъл във всеобщия етерен Космос нещо, което продължава да действа там като една добра сила. Ако си имал лоши мисли и чувства и не си пожелал да се занимаваш с описанията на духовните светове, тогава ти си пренесъл в етерния Космос нещо, което предизвиква беди и разрушения в етерния свят.

Към съдбата на нашата душа, следователно към съдбата на нашето астрално тяло и нашия Аз, принадлежи наред с много други неща и следното: намирайки се в духовните светове, душата трябва да види и да проследи това, което сама е причинила в съдбата на своето етерно тяло, без то да може да бъде вече променено, след като се е отделило от физическото тяло. Това е дори най-важната гледка, която човек има след смъртта. Както по-рано, намирайки се в сетивния свят, сме били изправени пред гледката на облаците, планините и т.н., така и сега след смъртта, ние сме изправени пред гледката на всичко онова, което чрез нашите душевни качества са ми сме вложили в нашето етерно тяло. Тази гледка става все по-голяма и по-голяма, колкото повече напредва раз падането на етерното тяло, превръщайки се накрая в един небосвод, където са представени всички добри и лоши страни на душата от нейната последна инкарнация. Съдбата на човека след смъртта включва и тази важна подробност: той може да вижда, да проследява съдбата на своето етерно тяло.

Но има и още нещо. Етерното тяло, което се разлага в етерния свят, има така да се каже две основни свойства. Едното свойство е свързано с това, което общо взето след смъртта винаги прави едно подтискащо, тягостно впечатление. За да го разберем, нека да се спрем върху съдбата на физическата Земя.

Днес дори физиците признават, че физическата Земя има своя собствена съдба. Според тях има основание да се смята, че като физическо тяло, нашата Земя бавно се приближава да така наречената топлинна смърт. Отношението на топлината към другите физически сили на Земята е такова, че в далечно бъдеще непременно ще настъпи един момент така гласи един от постулатите на днешната физика, когато всички земни субстанции ще имат еднаква топлина. И тогава не би бил възможен нито един от физическите процеси на нашата планета. Цялата Земя ще навлезе в така наречената топлинна смърт.

Естествено, онези които са материалисти, трябва да приемат като нещо самопонятно в противен случай те ще се окажат непоследователни, че тази смърт би трябвало да означава край на цялата човешка култура, на всички човешки стремежи и постижения, защото целият човешки живот напълно логично би следвало да угасне в условията на топлинната смърт. Всеки, който навлиза в тези отношения с помощта на духовно-научното изследване, знае: тази топлинна смърт означава, че физическата Земя като един вид труп ще отпадне от своята духовна родина, също както физическият труп отпада от това, което човекът пренася през Портата на смъртта. И както след смъртта човешкият труп се отделя от духовно-душевната същност на човека, която продължава пътя си между смъртта и новото раждане, така и духовната същност на Земята след като топлинната смърт сложи край на планетарното съществуване ще премине в Юпитеровото състояние*55. Това Юпитерово състояние ще представлява по-нататъшното възплъщение на всичко онова, което е духовно свързано със Земята.

И така, когато след смъртта сме в състояние да обърнем поглед назад към етерното тяло, ние действително имаме усещането, че една част от свойствата на етерното тяло е свързана с всичко онова, което подлежи на топлинната смърт. Да, в нашето етерно тяло пулсират извънредно активни сили и една от задачите им е да подготвят Земята за топлинната смърт. Обаче в етерното тяло има и друг вид сили.

Вторият вид етерни сили ни се откриват в момента, когато наблюдаваме един растителен зародиш и виждаме как той е обграден от онази растителна субстанция, от която ще възникне новото растение. Нещо сходно откриваме и в етерното тяло: там са налице сили, които са валидни само докато Земята не е навлязла в своята топлинна смърт. Но етерното

тяло разполага и с други, младенчески сили, близки до всичко онова, което Земята носи в себе си като зародиш, като космически кълн, който ще бъде пренесен в следващата планетарна инкарнация на Земята. Обаче тази, така да се каже, потенциално-зародишна част на етерното тяло може да бъде видяна само тогава тук ние отново се докосваме до една от големите тайни на духовно-научното познание, когато сме изградили определено отношение към Христовото Същество, към Христовия Импулс. Защото тази част на етерното тяло е протъкана именно от Христовите сили, които чрез Мистерията на Голгота са навлезли в духовната сфера на Земята. Те са точно там, тъкмо в тази част на етерното тяло. И тези Христови сили всъщност представляват онази зародишна част от етерното тяло, която човекът ще пренесе на Бъдещия Юпитер. Следователно, тъкмо нашата връзка с Христовия Импулс ни позволява да видим бъдещия свят там, в очертаванията на наше то етерно тяло.

И след като сме успели да го видим, ние сме вече сигурни, че от Мистерията на Голгота, в сферата на Земята действително се е вляло нещо, за което често сме говорили, и че то има връзка с новораждането на цялата духов на субстанция, присъща на Земята, в която сме поставени като човешки същества и самите ние. И едно от най-важните изживявания, което човешкото същество като представител на западния свят трябва да изпита, ако то действително има съзнание за своя Аз, едно от тези изживявания е, че след смъртта, насочвайки поглед към своето етерно тяло, човекът няма да вижда това етерно тяло, ако сам не е приел Христовия Импулс в себе си. Да знаете само, колко трагичен е животът след смъртта за онзи човек, който насочва погледа си към етерното тяло и в този момент се оказва лишен от проникващото действие на Христовия Импулс в организма на етерното тяло. Ето защо аз винаги съм изтъквал: Идването на Христос е един неоспорим факт и онези, които днес в своето повърхностно съзнание все още се противопоставят на Христовия Импулс, рано или късно ще намерят достъп до Христовия Импулс, макар и това да стане с една или две инкарнации по-късно, отколкото е възможно за народите от Запада.

Истинско блаженство за човека е, когато след смъртта той вижда своето етерно тяло и се изпълва с вътрешната сигурност, идваща от онзи Христов Импулс, който приживе е приел в себе си. Истинско нещастие за човека е, когато след смъртта той забелязва само онази част на етерното тяло, която е обречена да изчезне с настъпването на Земната смърт. Да, за хората, които в условията на западната култура са стигнали до едно Азово съзнание източните хора все още не притежават ясно Азово съзнание, за хората, родени с ясно Азово съзнание, какъвто е случаят със западните народи, представлява истинско нещастие, когато след смъртта те се взират

в своите етерни тела и виждат там само разрушителните си ли, насочени срещу Земната еволюция, но не и субстанциалното присъствие на Христовия Импулс. Нещата изглеждат така, сякаш след като не виждат младенческите зародишни сили на Христовия Импулс в етерното тяло, след смъртта си такива хора непрекъснато са принудени да живеят, бих казал, под впечатлението на започващо земетресение или избухващ вулкан.

Но какво представляват всъщност тези младенчески зародишни сили на Христовия Импулс? Една част от тяхната природа аз вече съм обсъждал с Вас преди доста години, макар и по друг повод. Ние често сме говорили за това, каква роля играе кръвта във физическото тяло на Христос Исус. Кръвта принадлежи към физическите субстанции на тялото и е напълно нормално, след настъпването на смъртта, тя също да се разпадне физически на своите съставни части и елементи. Обаче това правило не беше в сила, поне за онази част от кръвта на Христос Исус, която изтече от раните Му и напои Земята. Тази част от кръвта се етеризира и като етеризирана кръв, тя беше погълната от етерните сили на Земята, така че кръвта, която изтече на Голгота от Христовите рани, се превърна в етерна субстанция*56. И сега тази етерна субстанция започна да просветва, да проблясва в етерното тяло и такава е усещането след смъртта да се проявява по такъв начин, че хората вече знаеха: Ето го младенческия, покълващ живот и само той може да гарантира истинската жизнеспособност на човека в бъдещия свят!

Обаче съставните части на етерното тяло се проявяват отчасти и откъм една друга страна, която също насочва вниманието ни към неговите свежи, жизнени сили. Тъкмо изследванията, опиращи се на Петото Евангелие, сочат величествено е усещането, когато проследяваме събитията от гледна точка на Петото Евангелие, че след като трупът на Христос Исус беше положен в гроба, настъпи нещо особено, което се потвърждава от чудесните и точни описания на Йоановото Евангелие: а именно, че гробът се оказа празен, а плащаниците лежах настрана. Ето как изглеждат нещата! Това се потвърждава и от Петото Евангелие. А всичко стана така, понеже настъпило то земетресение предизвика една дълбока пукнатина в Земята. Трупът на Христос Исус попадна тъкмо в тази пукнатина. После пукнатината отново се затвори. Поради земните трусове и бури плащаниците бяха разхвърляни около празния гроб, както е описано и в Евангелието на Йоан. И когато извличаме тези подробности направо от Петото Евангелие, независимо от описанията им в Евангелието на Йоан, ние действително се изпълваме с един дълбок, сърцераздирателен трепет.

Следователно, в етерното тяло се вмъква и нещо друго: Онова, което нахлу в Земната пукнатина, успя да проникне в етерната субстанция на просветващата, проблясваща Христова кръв и по този начин тя стана

видима в етерното тяло; така че както казах преди малко ние ясно усещаме: след смъртта етерното тяло се разширява и ние го виждаме като един вид небосвод, побрал в себе си всички неща на света, и в това разширяващо се етерно тяло навлиза като една основна субстанция тялото, обезкръвеното тяло на Христос Исус, което беше погълнато от Земната пукнатина, пронизвайки Земята от край до край, за да се появи сега в обширната панорама на оживотвореното от Него етерно тяло.

И тази гледка ни дава пълната сигурност: Да, все пак човечеството няма да загине, а ще продължи да живее и по-нататък като един духовен екстракт от Земята, дори и когато един ден физическата част на Земята ще отпадне, също както човешкият труп периодически отпада от живота в хода на реинкарнациите. Несъмнено Азът и астралното тяло гарантират свободата и безсмъртието на човека. Но така човекът би живял сам за себе си. Наистина, той би стигнал до Бъдещия Юпитер, но изобщо не би подходил на тамошния живот, ако всичко онова, което е постигнато на Земята, премине на Бъдещия Юпитер, без да носи в себе си силата на Христовия Импулс, която беше поверена на Земята.

Отделните човешки същества едва ли биха преминали на Бъдещия Юпитер по-обогатени, отколкото са били през Лемурийската епоха, но те биха преминали на Юпитер съвсем обеднели, ако нямаха възможност да се по топят в протъканата от Христос сфера на Земята. И тази бедност, тази нищета, би пораждала следното усещане: Всъщност Земният живот е обречен, и тази бедност би съпровождала човека в живота между смърт та и новото раждане като едно тежко проклятие, докато всичко онова, което Христовият Импулс е направил от духовната част на Земята, дава на душата по пътя и между смъртта и новото раждане, блаженото усещане: Да, след Мистерията на Голгота всичко, което душата може да изживее, прониква в духовната атмосфера и това става възможно само чрез Христовия Импулс!

П Е Т О Т О Е В А Н Г Е Л И Е

Хамбург, 16 Ноември 1913

Днес отново съм длъжен да говоря за някои неща, които се получиха в резултат на нашия антропософски живот, а именно в резултат на духовно-научните изследвания, проведени в свръхсетивната област на Акаша и отнасящи се до живота на Исус. Допълнителни факти изнесох и в други градове, а пред Вас искам да засегна още нещо, и то от строга определена гледна точка. Общо взето, налага се да подчертая: никак не е лесно да се говори за подобни неща, понеже на резултати, получени от непосредствени духовни изследвания, днес се гледа с лошо око, макар и по принцип да се допуска съществуването на някакъв „всеобщ Дух“, за който обаче се

говори прекалено наивно и абстрактно. Но когато прозвучат конкретни послания от духовните светове, засягащи еволюцията на човечеството, те срещат не само добронамерени слушатели, а направо по беснели критици, какъвто беше случаят с истината за двете момчета Исус, която успя да хвърли истинска светлина в разбирането на всички обективно мислещи хора. Ето защо аз моля съобщенията в днешната лекция да бъдат приети с истинско преклонение пред духовния свят, защото изнесени извън нашите кръгове, те лесно биха могли да останат недоразбрани и да породят явна враждебност.

Но от друга страна, има гледни точки, съгласно които човек е длъжен да говори за тези неща. Една от тези гледни точки е, че нашата епоха действително се нуждае от едно истинско обновяване на разбирането за Христовото Събитие, от един обновен поглед в същността на това, което се разигра като Мистерия на Голгота. Има и друга гледна точка. Според нея именно окултното изследване е тясно свързано с цялото светоусещане, което произлиза от Духовната Наука и което потвърждава каква огромна помощ за човешките души представлява това, че те често могат да си спомнят за най-великите събития от историята на човечеството. Да, за човешките души е истинска помощ, ако могат често да си спомнят за Мистерията на Голгота, както и за други конкретни събития, които днес все още подлежат на окултно изследване. Още веднъж бих желал да изтъкна голямата душевна стойност на спомените за такива събития и да се спра на някои неща, които идват в резултат от изследването в свръхсетивната област на Хрониката Акаша и които представляват един вид Евангелие, Петото Евангелие. Другите четири Евангелия също не са написани едновременно; те също са възникнали чрез инспирации, идващи от Хрониката Акаша. Днес ние живеем в една епоха, когато се събдват думите на Христос Исус: „Аз съм с вас през всички дни“. Загадъчни са времената, в които Той е съвсем близо до нас и ни казва нови неща, макар и те да са станали още в началото на нашето летоброене.

Днес искам да говоря за събитието, което наричаме Петдесетница. За самия мен то беше изходната точка към Петото Евангелие. Първоначално аз насочих моя поглед към душите на апостолите и учениците, които не само според преданието, но действително бяха събрани на определено място за празника Петдесетница. В този момент можеше да се види, как в душите им настъпи нещо, което те усетиха, сякаш „дойдоха на себе си“. Защото сега те научиха това, което беше станало с тях по-рано. Те си казаха: Да, ние изживяхме нещо по един много странен начин.

И така, те се вглеждаха в своите предишни изживявания, които бяха изпитали като в един възвишен сън, в едно друго състояние на съзнанието. В един по-висш смисъл, с тях се получи същото, което става с обикновения

човек, когато сънувайки, той изживява нещо, после си го спомня и казва: Аз сънувах този сън, пробудих се и едва сега той става ясен за мен. При празника на Петдесетницата се получи така, че апостолите усетиха: Ето, събитията отново се появяват в нашите спомени и сега разбираме, че по времето на тези събития ние не се намирахме в нашето обикновено дневно съзнание. Ето какво знаеха те сега. Те си припомниха и друго: Доскоро ние бродихме за едно с Този, който ни беше толкова скъп, толкова мил. После, в определен момент, стана така, като че ли Той ни беше отнет. Сякаш споменът за общите пътувания с Исус на физическото поле се разпадна, а това, което последва, те изживяха като в един вид сомнамбулно състояние.

Да, те изживяха в обратен ред всичко онова, което Евангелието описва като Възнесение и отивайки все по-назад в миналото, те изживяха по какъв начин бяха заедно с Христос Исус. Сега те знаеха: Тогава ние наистина бяхме за едно, но като в полусън, като в един вид сомнамбулно състояние; едва сега обаче ние сме наясно, по какъв начин бяхме заедно с Христос Исус.

Те отново изживяха времето след Възкресението, когато бяха заедно с Него като в полусън. Точно това изживяха сега те в своите спомени. После спомените им ги отнесоха още по-назад до Възкресението и Кръстната смърт. Тук бих добавил: Когато човек вижда за пръв път, как на празника Петдесетница апостолските души поглеждат назад към Събитието на Голгота, той се изпълва с едно могъщо и покъртващо усещане. И аз признавам, че първоначално не като се вглеждах направо в Мистерията на Голгота, а като се вглеждах в душите на апостолите и в това как те виждаха Мистерията на Голгота, гледайки я от празника Петдесетница бях обзет от впечатлението: фактически те не възприеха Мистерията на Голгота с физическите си очи, не я изживяха във физическо то си съзнание, а стигнаха до нея по-късно, след като тя беше вече факт, защото тяхното физическо съзнание беше, така да се каже, прекъснато доста време преди Христос Исус да мине през това, което се описва като Бичуване, Увенчаване с трънения венец и Разпятие. И ако нямаше опасност изразът да бъде погрешно разбран защото по отношение на тези неща той е доста тривиален, аз бих казал: Учениците просто проспяха всичко онова, което стана в действителност.

Трогателно беше да се види, как например Петър извършва това, което Библията описва като Отричането от Христос. Наистина, той се отрече от Христос, обаче не поради някакъв морален недостатък, а поради замъгленото си, сомнамбулно съзнание, фактически за неговото обикновено съзнание връзката с Христос не съществува. Питат го: И ти ли си близък на Христос Исус? Обаче в този момент той не знае това, понеже с неговото етерно тяло настъпва една толкова дълбока промяна, че в този

момент той не е наясно за връзката си с Христос. Така той прекарва доста време и се движи в близост до Възкръсналия. Онова, което Възкръсналият породи в душата му, го изпълни целия, обаче той го осъзна едва в ретроспективния си поглед по времето на Петдесетницата. И сега думите на Христос Исус „Бдете и молете се“, отправени към Петър и Яков, прозвучават по съвсем различен начин в душите ни. Обаче в този момент фактически те изпаднаха в друг вид съзнание, в един вид транс.

Когато в тези дни те бяха заедно и се съветваха, всред тях беше и етерното тяло на Христос Исус, макар че те не знаеха това; Той говореше с тях и те с Него, но за тях всичко протичаше като в просъница. До съзнателно изживяване на тези събития, учениците стигнаха едва в ретроспективния си поглед по времето на Петдесетницата. Първоначално те странствуваха заедно с Него, после съзнанието им се помрачи, и накрая те се пробудиха отново. Те размишляваха така: Най-напред Той мина през Разпятието, умря на Кръста, после настъпи Възкресението и Той се яви в своето духовно тяло, разговаря с нас и позволи на мировите тайни да се влеят в нашите души. Едва сега всичко онова, което ние изживяхме в другото състояние на съзнанието, се превърна в ясни и точни представи.

Тук ние сме изправени пред две важни подробности. На първо място, това са часовете преди Христовата смърт. Разбира се, близко до ума е, че ще възникнат всевъзможни естественонаучни възражения; обаче ако си представите, че с насочването на духовния поглед към Хрониката Акаша, събитията се превръщат в една обективна действителност, тогава не ни остава друго, освен да ги опишем. Най-напред настъпва следното. Преди смъртта ясновиждащият поглед открива как над Земята се разстила едно затъмнение, траещо часове, което духовният изследовател оприличава на Слънчево затъмнение, но то може да бъде и като затъмнение, предизвикано от облаци. После може да се види, как в мига на Кръстната смърт Христовият Импулс прониква в това затъмнение и се свързва с аурата на Земята. Да, при това затъмнение, настъпило преди Кръстната смърт, може да се види как космическият Христов Импулс се свързва със Земната аура. После ясновидецът забелязва нещо, което оставя у него незабравимо впечатление: той вижда как това Същество, живяло досега в тялото на Исус от Назарет, се понася над духовно-душевната Земна аура, така че занаяд човешките души ще са изцяло потопени в него. Да медитира, да се съсредоточава върху Кръста на Голгота и да вижда как Христос навлиза в мрачната, затъмнена Земя и после се понася над Земята това е едно величествено, покъртващо впечатление за ясновидеца; защото сега той вижда в образи всичко онова, което трябваше да стане в името на общочовешката еволюция.

На второ място е полагането в гроба: Естествено, тук може да се проследи както вече споменах в лекционния цикъл, изнесен в Карлсруе*57 как едно природно събитие идва като външен израз на духовното събитие. Когато Христос бива положен в гроба, настъпва силно земетресение, придружено от въздушни бури над Земята. Изключително важно е, че проучването на Хрониката Акаша, както днес наричаме Петото Евангелие, също установява: след отминаването на бурите, плащаниците лежах в гроба, както това е описано съвсем точно в Евангелието на Йоан. Вглеждайки се назад в своите спомени, апостолите изживяха тъкмо това, което описвах току-що; тъкмо това изживяха те след срещите си с Христос и след Възкресението като Мистерията на Голгота.

На празника Петдесятница те стигнаха за пръв път до съзнателно изживяване на това, което на времето изживяха като в полусън.

Когато оповести Мистерията на Голгота, Христос Исус действително беше сам, защото учениците Му не само побягнаха; те бяха лишени и от своето съзнание! Те изпаднаха в един вид съноподобно състояние, така че стигнаха до пълно съзнание на срещите си с Христос едва по Петдесятница, когато се вглеждаха назад в своите спомени. Те изживяха срещите си с Христос става дума за срещите с Него след Възкресението по един твърде странен на чин, виждайки в образи следното: Да, тук или там ние действително бяхме заедно с Него, Той се обръщаше към нас; сега за нас това е вън от съмнение.

Апостолите бяха разтърсени и от едно друго изживяване. Апостолите отново видяха в образи своите срещи с Христос, такива, каквито те бяха след Възкресението. Обаче в тези образи имаше нещо променливо. На преден план винаги заставаше един образ, който им напомняше за физическите срещи, за физическото общуване с Христос, изживени от тях като в полусън, като в транс. После идваше ред на други две събития: общуването след Възкресението и общуването преди техния транс, когато те все още бяха в близост до физическото тяло на Христос. Тези събития им се явиха като два образа, насложени един върху друг. Единият образ представляваше спомена за едно физическо събитие, другият образ пробуждането на онова, което бяха изживели заедно с Христос в другото състояние на тяхното съзнание. И чак сега, съпоставяйки двата образа, те разбраха какво точно се беше случило във времето. Това, което беше предприето в името на Земята еволюция, им стана ясно едва на празника Петдесятница. Искаме ли да опишем техните изживявания, ние се изправяме пред две величествени, грандиозни събития. Петдесятницата им откри това, което беше станало в действителност. Сега пред тях нагледно застана всичко онова, което по-рано се намираще в Космоса. Да, мировите

събития ни се откриват в истинския си вид едва когато нашият поглед ги открие в Хрониката Акаша.

Нека тръгнем от опитностите, които има всеки човек. Преди да слезе в поредната си земна инкарнация, той се намира в сред чисто духовни Същество и факти. После навлиза в така нареченото зародишно състояние и след акта на раждането, вече обвит в материалните обвивки, той започва живота си във физическия земен свят, за да се върне накрая отново в духовните светове. Така протича неговото душевно развитие. Естествено, за всяко отделно същество, тези степени са различни. Нека сега да разгледаме тези степени, що се отнася до Христовото Същество.

Преди всичко, Христовите „степени“ са нещо коренно различно. От Кръщението до Мистерията на Голгота имаме един вид зародишно състояние. Смъртта на Кръста е раждането, а животът с апостолите след Възкресението е един вид странствуване по пътищата на Земята.

Навлизането в аурата на Земята съответствува на това, което за човешката душа е преминаването в духовния свят. За Христос настъпва точно обратното. Той насочва съдбата си по обратния път. Човешката душа тръгва от Земята и се отправя към духовния свят, Христос тръгва от духовния свят и се отправя към Земната сфера, съединява се със Земята, за да премине в нейната аура благодарение на една велика жертва. Това всъщност е преминаването на Христос в Девакана. И сега в аурата на Земята Христос живее в един избран от самия Него Девакан. Човекът се издига от Земята към Небето; обратно, Христос слиза от Небето на Земята, за да живее с хората. Това е Неговият Девакан.

Фактът, че Бог навлезе в своето земно съществуване, е представен в образа на Възнесението, докато то всъщност е едно съединяване с аурата на Земята така се яви то на празника Петдесетница пред духа на апостолите и учениците. Сега за тях стана ясно какво се беше случило, пред каква участ беше изправена еволюцията на Земята. На празника Петдесетница апостолите се почувствуваха преобразени и изпълнени с едно ново съзнание: това беше слизането на Духа, вътрешното просветване на едно ново духовно познание.

Естествено, когато някой разглежда посочените събития по този начин, той лесно може да бъде окачествен като фантазьор или мечтател, но от друга страна е ясно, че великите събития, свързани с еволюцията на Земята, не биха могли да бъдат представени като нещо обикновено. Едва сега, обръщайки се към миналото, учениците разбраха целия тригодишен живот на Христос Исус от Йоановото Кръщение до Мистерията на Голгота. Относно този тригодишен период, аз бих искал да кажа още нещо.

Бих искал да започна с едно описание на събитията, както те се представят пред погледа на ясновидеца. И така, в Хрониката Акаша, още

преди Кръщението, извършено в реката Йордан, т.е. Преди слизането на Христос, ние откриваме едно особено събитие в живота на Исус. По това време тридесетгодишният Исус, както вече знаем, проведе един разговор със своята мащеха, със своята доведена майка. От дванадесетгодишна възраст той не живееше при своята телесна майка, но връзката му с доведената майка ставаше все по-дълбока. Аз вече разказах за изживяванията на Исус от неговата дванадесета до осемнадесетата, двадесет и четвъртата, до тридесетата година. Тези изживявания бяха разтърсващи. Тук аз бих искал да засегна едно събитие, което се случи преди Кръщението в реката Йордан. Става дума за един разговор с неговата доведена майка. В този разговор Исус описа пред нея всичко онова, което беше вълнувало душата му след дванадесетата година от неговия живот. Сега той можа да разкаже и думите му бяха проникнати от дълбоки, затрогващи чувства за най-важните изживявания на своята малко или много самотна душа. Разказът му беше нагледен и убедителен. Той говори за това, как през тези години от неговата дванадесета до осемнадесета година, душата му беше озарена от висшите божествени учения, от онези божествени учения, които някога бяха дадени като откровение на еврейските пророци. Защото всичко то изпълни душата на Исус от неговата дванадесета до осемнадесета година като един вид инспирация, започнала от момента, когато той се намираше в храма между книжниците. Това беше една инспирация, подобна на онези, каквито някога получаваха древните еврейски пророци. Вътрешното познание, плод на тази инспирация, предизвика пареща болка в душата му. Исус вече знаеше: древните истини бяха дадени на древните евреи в такова време, когато устройството на телата им позволяваше тези истини да бъдат разбрани. Но сега вече телата им не бяха годни да приемат тези истини така, както по времето на древните пророци.

Тук трябва да добавим нещо, което дава представа за неописуемата болка на Исус; ще го добавим като една суха, абстрактна констатация, въпреки че става дума за едно огромно страдание. През епохата на древните евреи съществуваше един вид говор, един божествен език, който беше слязъл от духовно-божествените царства. Сега този език отново се пробуди в душата на Исус, обаче наоколо вече нямаше никой, който да го разбере. Ако някой би започнал да говори за най-великите учения, той би трябвало да проповядва на глухи уши. Това беше най-голямото страдание за Исус; него описа той на своята мащеха.

После той описа едно второ изживяване, което беше изпитал по време на своите странствувания между осемнадесетата и двадесет и четвъртата си година из Палестина, където живееше много езичници. Вечер, след като привършваше своята дърводелска работа, той сядаше заедно с другите

хора. Такова общуване те не познаваха до този момент. Огромното страдание, през което беше минал, накрая се превърна във вълшебната сила на любовта, която изпълваше всяка от неговите думи. Тази вълшебна сила на думите веднага се отразяваше при разговорите му с хората. Обаче най-могъщото въздействие идваше от онази тайнствена сила, която бликаше между отделните негови думи. Тя беше с такава интензивност, че дълго време след неговото заминаване, хората продължаваха да седят заедно и им се струваше, че той е все още сред тях. Да, хората седяха заедно и имаха общото усещане за едно колективно видение, в което Исус отново заставаше пред тях. На много места той присъствуваше като жив между хората.

Веднъж той стигна до едно място, където се намираха останките от древен езически култов олтар. Той беше напълно изоставен. Жреците бяха побягнали, понеже една лоша болест беше плъзнала между хората. Когато Исус пристигна там, те започнаха да се стичат от всички страни. Той веднага породи у тях усещането за една особена личност. И така, езичниците се събраха около олтара с очакването той да принесе култовата жертва като един истински жрец.

Ето какво разказа Исус на своята мащеха. Упадъкът на езическите ритуали беше за него напълно ясен. Обгръщайки с поглед хората, той видя в какво се бяха превърнали езическите Богове: в зли, демонически Същества. Тогава той загуби сили, свлече се на земята и изпадайки в едно друго състояние на съзнанието, изживя всичко онова, което ставаше при езическите жертвоприношения. Не древните Богове срещна той, а демонически Същества, които разяждат хората и ги правят болни.

Ето какво изживя той в другото състояние на съзнанието, след като се беше свлякъл на земята. Разказвайки всичко това, той добави как хората побягнаха, и как демоните ги последваха. Теоретически е лесно да се говори за упадък на древното езичество и че то не разполага вече с онази мъдрост, която имаше през миналите епохи. Обаче Исус изживя всичко това съвсем непосредствено. Сега той можа да сподели с мащехата си: Дори и небесният глас отново да беше прозвучал за евреите, както това се случи с древните пророци, днес не би се намерил нито един човек, който да го разбере; но езическите Богове също не се появяваха. На тяхно място дойдоха демоните. Днес езическите откровения с нищо не могат да помогнат на човека. Това беше другото голямо страдание за Исус от Назарет.

С вълнуващи думи описа той на мащехата си и третото голямо страдание, което изживя след като беше допуснат до Ордена на есеите. Чрез усъвършенствуване на отделните човешки души, есеите се стремяха към непосредствено виждане в духовните светове нещо, което беше вече

невъзможно за евреите и езичниците. Обаче само отделни хора можеха да спазват онзи стил на живот, който беше присъщ на есеите. За известно време Исус се свърза с тяхната окултна общност. Но когато ги напускаше, той видя как Луцифер и Ариман побягват от есейските порти, за да се слеят с останалия свят. После в сградата на есеите той проведе един имажинативен разговор с Буда. Сега вече той знаеше: действително съществува възможност за съединяване с божествено-духовния свят, но тя е само по силите на отделни хора. Ако всички биха се устремили към този идеал, те би трябвало да се откажат в най-скоро време. Само отделни личности, за сметка на останалите, постигаха този идеал, освобождавайки се от Луцифер и Ариман; но тогава Луцифер и Ариман побягваха от есеите и намираха убежище всред останалите хора. Следователно, нито евреите, нито езичниците, нито есеите можеха да покажат на човечеството пътя към божествено-духовния свят.

По време на този разговор душата на Исус беше раздирана от болка. В думите, които отправи към мащехата си, беше вложена цялата сила на неговия Аз. От него сякаш се отдели нещо и премина в доведената му майка толкова силно беше свързан той с това, което разказваше. Заедно с думите, към майката прелитна и „нещо“ от самия Исус, понеже в този момент неговият Аз се намираще извън тялото. В резултат на това, майката се преобрази напълно. Докато от него излезе „нещо“, майката получи един нов Аз, който се потопи в нея, така че тя се превърна в една нова личност.

Ако духовният изследовател проследи този процес още по-нататък, за да открие неговата истинска същност, той установява нещо забележително: телесната майка на този Исус, която почина, когато той навършваше дванадесет години и оттогава се намираще в духовния свят, сега с душата си отново слезе на Земята, като одухотвори и изпълни докрай душата на доведената майка, така че тя се превърна в едно съвсем друго човешко същество. А що се отнася до Исус неговият Аз сякаш го напусна: Заратустровият Аз премина в духовния свят. Сега Исус, движен от един вътрешен подтик, от една вътрешна необходимост, се отправи към есеина Йоан Кръстител, който кръщаваше в реката Йордан. Исус от Назарет също беше кръстен от Йоан. Вместо със Заратустровия Аз, сега тялото на Исус от Назарет се изпълни с Христовото Същество. А доведената майка се изпълни с душата на онази майка, която до този момент се намираще в духовния свят. Сега вече, в телата на Исус, на Земята стъпи Той, Христос. Връзката Му с телата на Исус не беше постигната изведнъж. Изобщо последните две събития настъпиха не изведнъж, а постепенно.

Тук ще припомня само няколко подробности, които също показват, че първоначално Христос беше само частично свързан с тялото на Исус и че тази връзка непрекъснато нарастваше в хода на времето. Ние вече

говорихме за страданията и мъките на Исус между неговата дванадесета и тридесета година; едва сега обаче ще се доближим до неимоверното усиляване на тези страдания, а именно когато през следващите три години Богът все повече и повече се свързваше с човека. Това непрекъснато, нарастващо и все по-интензивно свързване на Бога с човека представляваше в същото време и едно все по-интензивно усиляване на болката. В неописуемите страдания на Бога през трите земни години са представени онези неизразими с думи събития, които трябваше да настъпят, за да може човечеството отново да се издигне до своите първоизточници в духовния свят.

Естествено, не би могло да се очаква, че днешните хора ще проявят голям интерес и разбиране за тези събития. Има една книга, която би трябвало да бъде прочетена заради парадоксите, с които е пълна: „За смъртта“ от Морис Метерлинк. В тази книга се казва, че Духът не може да страда, може да страда само тялото.

Всъщност физическото тяло може да страда толкова, колкото и един камък, физическите болки са душевни болки. Може да страда само това, което е от духовно естество, само това, което притежава свое астрално тяло. Христос изпитваше страдания чак до смъртта си, и най-големите страдания настъпиха при свързването Му с тялото на Исус. След като победи смъртта, Той навлезе в аурата на Земята.

Преди време, макар и доста абстрактно, аз описах как Христовото Събитие е поставено в самия център на планетарната Земна еволюция. Това изключително събитие не губи нищо от своето величие, ако го разглеждаме в неговите конкретни подробности. Описваме ли ги правилно, въпросното събитие застава пред нас нагледно и живо. Когато един ден Петото Евангелие заеме своето подобаващо място защото, макар и може би след доста продължителен период от време, човечеството наистина ще се нуждае от него, това изключително събитие ще бъде разглеждано по съвсем друг начин. Петото Евангелие ще се превърне в извор на утеха и здраве, то ще стане една книга на силата. В края на Четвъртото Евангелие са записани онези думи, които всички знаем: Че светът не е в състояние да побере книгите, които биха могли да бъдат написани. Тези думи отговарят на истината. Когато се установяват нови факти относно събитията в Палестина, хората ще усетят и нова смелост, защото и другите четири Евангелия възникнаха по същия начин, както Петото, само че Петото Евангелие дойде две хиляди години по-късно.

Когато един ден Петото Евангелие бъде тук, тогава по отношение на своето възникване то няма да се различава от останалите четири Евангелия. Но ще има и хора, които ще го отричат, понеже човешката природа е егоистична. Ако допуснем, че трагедията на Шекспир е

неизвестна, и че днес би се появила за пръв път, ясно е, че тя веднага ще стане обект за присмех. Така и Петото Евангелие ще трябва да си пробива път в света. Хората се нуждаят от нещо, което онези, които искат да разберат, действително ще разберат. Ще трябва само да се съгласим, че както и по-рано откровенията идват от Духа. Но средствата и пътищата са винаги различни. В този смисъл нашата епоха има своите специални задачи.

През коя епоха се случи всичко това, което описвах? То не можеше да се случи в друга епоха, освен през Четвъртата следатлантска епоха. Ако то би се случило например през Третата или Втората следатлантска епоха, тогава щеше да има много хора, които щяха да са запознати с първичната мъдрост на индийците, за които мъдростта е нещо напълно самопонятно. Христос би бил много слабо разбран в Персийската епоха, а още по-слабо в Египетската. Но през Четвъртата епоха изчезна каквото и да е разбиране за Христос. Ето защо учението за Христос можа да проникне в душите само под формата на вяра. Тази епоха беше най-неподходяща за да бъде разбран Христос. Обаче действията на Христос изобщо не зависят от това дали хората Го разбират или не. Защото Христос не е някакъв миров учител, а онзи който като духовно Същество извърши нещо напълно непознато до този момент, онзи който се вля в аурата на Земята, за да живее всред хората. Един символичен образ на този процес имахме в сцената, когато жените дойдоха на гроба и чува гласа на Ангела: Този, когото търсите, не е тук!

Всичко това отново се повтори, когато хиляди и хиляди европейци поеха с кръстоносните походи към земите на Голгота, към физическите области на Голгота. На тях също им беше казано: Този, когото търсите, не е вече тук! защото Той се насочи към Европа. Докато поклонниците бяха тласкани от своите сърца в посока към Азия, настъпи интелектуалното пробуждане на Европа, но така или иначе разбирането за Христос изчезна. Едва през 12 век хората поискаха да имат доказателство за Бога. И какво се крие в този факт? Имате ли нужда да доказвате, че крадецът съществува, ако сте го хванали във Вашата градина? Хората започнаха да търсят доказателства за Бога едва тогава, когато напълно изгубиха разбирането за него; защото това, което знаем, не се нуждае от доказване.

Христос беше тук и проникваше в човешките души. Всяко едно от историческите събития е станало под влиянието на Христос, защото душите живееха в Христовия Импулс. Сега човечеството трябва да се издигне до едно съзнателно обхващане на мировите събития. Ето защо човечеството ще трябва да опознава Христос все по-добре. Но с това е свързано и познаването на човека Исус от Назарет. Всичко това ще става все по-наложително. Никак не е лесно да се говори за тези неща, но в

известен смисъл, да се говори за тях, днес е един висш дълг: да се говори на определени души тъкмо за човека Исус от Назарет, да им се говори за всичко онова, което ние наричаме Петото Евангелие.

БЕЛЕЖКИ

*1 Омир: 9 век пр. Хр., „Одисея“ Сократ, 469-399 пр. Хр. Платон, 427-347 пр. Хр. Аристотел, 384-322 пр. Хр.

Виж Р. Щайнер „Загадките на философията“ (Събр. Съч. №18). Нередактираният български превод на Димо Р. Даскалов е на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества в Стара Загора и София:

Антропософско Дружество „Рудолф Щайнер“ Стара Загора 6000 ул. „Хаджи Димитър Асенов“ 18, ап.23, тел. 042/4-45-24

Антропософско дружество „Михаил“ София 1000 ул. „Цар Симеон“ 55, тел. 02/83-11-44

Антропософско дружество „Рудолф Щайнер“ София 1336 ж.к. „Люлин“, бл.611, вх.Г, ап.91, тел. 02/24-62-91

Общество за Антропософска Наука „Изис-София“ 1463 София, п.к. 152

*2 Целзий, 2 век сл. Хр. Неговата книга „Истинското учение“ е първият философски труд, насочен срещу християните.

*3 Марк Аврелии, 121-180 сл. Хр. Римски император, 161-180 сл. Хр. Писал е основните си съчинения на гръцки език.

*4 Тертушян, 160-220 сл. Хр. На тридесетгодишна възраст приема християнството. Водач на монтанитите в Африка.

*5 Николай Коперник, 1473-1543. Още през 1507 публикува основния си трактат „De revolutionibus orbium coelestium libri VI“, посветен на папа Павел III и останал под забрана до 1882.

*6 Джордано Бруно, 1548-1600, италиански доминиканец. Обвинен в ерес и след седемгодишен затвор осъден и изгорен на клада.

*7 Ернст Хекел, 1834-1919, немски естествоизпитател. Привърженик на Дарвин.

*8 Включена по-късно в Събр. Съч. №34, но често издавана и като отделна книга.

*9 Чарлз Дарвин, 1809-1882, създател на учението за естествения подбор.

*10 Немислимо е, ако човек започне макар и едно бегло изучаване на антропософията, да не си зададе въпроса: Какво представлява ясновидството! Под това понятие Рудолф Щайнер разбира способностите да се възприема духовният свят под формата на образи. През древните културни епохи, още преди понятийното мислене и опиращото се на него днешно съзнание, сумрачното или смътно ясновидство е представлявало природно качество, присъщо на всички хора. Дори и днес в изолирани

случай то може да се наблюдава в примитивни племена и народи, а в от делни случаи като атавизъм и сред отделни представители на европейския свят.

Това естествено, или природно, ясновидство се осъществява в областта на имагинативните възприятия и не трябва да се смесва със съответстващата им степен на Посвещение. Наред с имагинативното познание, съвременното Посвещение изисква да бъдат развити и следващите две степени на свръхсетивното познание: инспиративното и интуитивното познание.

В предхристиянските епохи, често пъти ясновидството е съществувало отделно от Посвещението. С други думи, даден човек би могъл да е ясновидец, но не и Посветен; от друга страна Посветеният, за да прониква в духовния свят, не винаги е бил длъжен да притежава ясновидство. Днес тази природна дарба, която съвсем закономерно е угаснала в хода на еволюцията, трябва да бъде отново извоювана чрез определени упражнения, протичащи при ясно и будно съзнание. Ясновидство и Посвещение отново се приближават едно към друго, но на качествено ново равнище от човешката еволюция.

От „биологична“ гледна точка, ясновидството е свързано със световноисторическата тенденция на човешкото етерно тяло да се „разширява“; то вече не се покрива с очертанията на физическото тяло и се стреми да води свой собствен живот, независимо от законите на физическото тяло. Ето защо все повече хора ще имат опитности „вън“ от своето физическо тяло. Този прост факт е в основата на опасно и епидемично нарастващите „екстрасензорни“ феномени, които днес биват обяснявани по съвсем произволен, високомерен и дилетантски начин. Тяхното истинско обяснение може да бъде обект единствено на свръхсетивното познание.

На старото, смъртно ясновидство, Рудолф Щайнер противопоставя съвременни методи за окултно обучение, при което човек може да постигне т.нар. „екзактно ясновидство“ или „изследователско ясновидство“. То позволява на ученика да има възприятия в духовните светове при ясно и будно съзнание, а не в „транса“, характерен за старото Посвещение.

*11 Според Р. Щайнер животните, растенията и минералите също имат свой „Аз“ или „групова душа“, но тя не се намира във физическия свят. Груповите души на животните са разположени в „астралния свят“ (наричан още „душевен“ или „елементарен“), груповите души на растенията една степен по-високо, в т.нар. „низш духовен свят“, а груповите души на минералите още една степен по-високо, в т.нар. „висш духовен свят“.

*12 Много често, за да обозначи онази духовна космическа писменост, от която извлича най-важните описания и факти в своите лекции и книги, Р. Щайнер си служи с древноиндийския израз „Акаша“. Неректираният превод на "Хрониката Акаша" (Събр. Съч. №11) от Димо Р. Даскалов е на разположение в библиотеките на Антропософските дружества.

*13 Мат. 27, 45

*14 Антропософското Движение има своите първоизточници в духовния свят, а своите проявления тук на Земята. Антропософското Общество е неговата видима структура, включваща Ръководство, представителство и членове, обединени около свободно поетата грижа и отговорност за опазване на онова, което Р. Щайнер нарича „антропософски импулс“.

Първото Антропософско Общество е основано през 1913 в Берлин, където на 3 февруари се провежда първо то му Общо Събрание. По-късно, на Коледното Събрание от 24 Декември 1923 до 1 Януари 1924 в Дорнах, Швейцария, се учредява Единното Антропософско Общество, в чието Ръководство влизат д-р Рудолф Щайнер председател, Алберт Шефен, д-р Ита Вегман, Мария Щайнер, д-р Елизабет Вреде и д-р Гюнтер Вакмут. От този момент Антропософското Движение и Антропософското Общество стават едно цяло.

Както е записано в „Принципите“ на Единното Антропософско Общество, неговите основатели са убедени, че „днес съществува една действителна, разработвана от много години и в основните си части вече легализирана наука за духовния свят, като в същото време нашата цивилизация е лишена от едно истинско и грижливо подпомагане на тази наука. Антропософското Общество ще се опита да изпълни задачата си, като постави в центъра на своите усилия именно развитието на антропософската Наука за Духа и произтичащите от нея: братство в социалния живот, подем в моралния, религиозен, творчески и изобщо в цялостния духовен живот на човешкото същество“.

„Антропософското Общество е не тайно, а отворено за всички. Негов член може да бъде всеки, независимо от своята националност, обществено положение и религия, стига да вижда в съществуването на една институция, каквато е Свободната Школа за Духовна Наука в Гьотеанума, Дорнах, нещо естествено и необходимо. Антропософското Общество не допуска какъвто и да е вид сектанство. Политиката не влиза в кръга на неговите задачи.“

Членовете на Антропософското Общество могат да се обединяват в малки или големи групи (Дружества), като условия за това е поне седем от учредителите на Антропософското Дружество да са вече членове на Единното Антропософско Общество. Названието „антропософско“ изисква предварително одобрение и съгласие от Ръководството в

Гьотеанума. Понеже засега не съществува Национално (Българско) Антропософско Общество, както е в почти всички европейски държави, Антропософските Дружества у нас са причислени на право към Гьотеанума в Дорнах. В България Антропософските Дружества са официално регистрирани по чл.134 от ЗЛС. Тяхната дейност е регламентирана според устава на Единното Антропософско Общество, чието представителство се намира в Дорнах, Швейцария (Allgemeine Anthroposophische Gesellschaft, Postfach 134, CH-4143 Dornach). Библиотеките на Антропософските Дружества разполагат с голяма част от събрани те съчинения на Рудолф Щайнер (на немски и български), с произведения на видни антропософски автори, както и с антропософска периодика.

От окултна гледна точка, произходът, целите и задачите на Антропософското Движение и на Антропософското Общество са осветлени в „Езотерични изследвания на кармическите връзки“ (Събр. Съч. №235-№240), чиито български преводи дело на Димо Р. Даскалов се съхраняват и са на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества.

*15 Девакан: индийски израз, равнозначен на „небесното царство“ в християнската терминология.

*16 Виж Р. Щайнер „Теософия“, Гл. „Царството на Духовете“, стр.115.

*17 Рудолф Щайнер „Народностните души и тяхната мисия във връзка със северногерманската митология“, Кристияния (Осло) 1910, Събр. Съч. №121. Нередактираният български превод на Димо Р. Даскалов е на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества.

*18 В своята „Тайна Наука“ (Събр. Съч. №13) Рудолф Щайнер обозначава висшите Йерархии, към които принадлежат Архангелите, по следния начин (вдясно са имената им според езотеричното християнство):

1. Серафими Духове на Любовта
2. Херувими Духове на Хармонията
3. Престоли Духове на Волята
4. Господства (Кириотетес) Духове на Мъдростта
5. Сили (Динамис) Духове на Движението
6. Власти (Ексузиан, евр.: Елохими) Духове на Формата
7. Архаи Духове на Личността
8. Архангели Духове на Огъня
9. Ангели Духове на Здравча (Синове на Живота)

Рудолф Щайнер често говори за тези Същества, като ги групира в:

Първа Йерархия: Серафими, Херувими, Престоли

Втора Йерархия: Господства, Сили, Власти

Трета Йерархия: Архаи, Архангели, Ангели

Йерархията на Архангелите включва:

1. Орифиил с период на действие от 200 г. пр. Хр. до 150 г. сл. Хр.

2. Анаил 150 до 500
3. Захарил 500 до 850
4. Рафаил 850 до 1190
5. Самаил 1190 до 1510
6. Гавраил 1510 до 1879
7. Михаил 1879 до 2300

19 В антропософската терминология Духовете на Времето са синоним на Архаите или на Духовете на Личността (Виж Бел. №18); те ръководят развитието на отделната културна епоха.

*29 Морис Метерлинк, 1862-1949, Нобелов лауреат, белгийски поет, драматург и есеист, „La mort“, 1913.

*21 Емил Бок „Трите години“, Verlag Urauchhaus, където авторът проследява Христовия живот в тялото на Исус от Назарет, изхождайки от собствени духовно-научни прозрения, както и от указания, получени лично от Рудолф Щайнер. Нерактираният български превод на Димитър Димчев е на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества.

*22 Виж Рудолф Щайнер Евангелието на Лука" (Събр. Съч. №114) и по-специално лекциите от 18 и 19 Септември 1909.

*23 Според духовно-научните изследвания на Рудолф Щайнер, детето Исус, описано в Евангелието на Матей, идва от родословната (царствена) линия на Соломон, а детето Исус, описано в Евангелието на Лука, идва от родословната (свещеническа) линия на Натан. Двете различни родословни линии откриваме в Евангелието на Матей, 1, 1-16 и в Евангелието на Лука, 3, 23-38.

*24 Батх = дъщеря, Кол = глас.

*25 Ceratonia Siliqua.

*26 Основният камък на Първия Гьотеанум в Дорнах е тържествено поставен на 20 Септември 1913. Изграден изцяло от дърво, той е унищожен от пожар на 31 Декември 1922. Вторият Гьотеанум, изграден от бетон по проект на Р. Щайнер, е завършен през 1928 и се намира на същото място.

*27 Виж Рудолф Щайнер – “Евангелието на Лука” (Събр. Съч. №114) и по-специално лекцията от 20 Септември 1909.

*28 Живял от 75 г. пр. Хр. до 4 г. сл. Хр.

*29 Става дума за спора на Рудолф Щайнер с Ани Безант и нейни привърженици, отчасти публикуван в списание то „Mitteilungen fur die Mitglieder der Deutschen Sektion der Theosophischen Gesellschaft“.

*30 Макс Хайндел, 1865-1919, който през 1907-1908 под името Грасхоф посещава многобройни лекции на Рудолф Щайнер в Берлин и по-късно издава записките си от свое име в списанието „Rosicrucian Cosmo-Conception“.

*31 Рудолф Ойкен, 1846-1926, носител на Нобелова награда за литература през 1908.

*32 Има се предвид ежегодното представяне на Мистериите драми и „Тайните на прага“, 8 лекции от 24 до 31 Август 1913 (Събр. Съч. №147).

*33 Съдържанието на тези термини е подробно обяснено в „Теософия“ (Събр. Съч. №9), Di.IV „Тялото, душата и Духът“.

*34 Според антропософската Наука за Духа, сегашната планета Земя е минала през три планетарни състояния, на всяко от които се развива и съответна степен на човешко съзнание:

1. Старият Сатурн (трансво съзнание)
2. Старото Слънце (спящо съзнание)
3. Старата Луна (сънищно или образно съзнание)
4. Земя (будно или предметно съзнание)
5. Бъдещият Юпитер (имагинативно съзнание)
6. Бъдещата Венера (инспиративно съзнание)
7. Бъдещият Вулкан (интуитивно съзнание)

Планетарното състояние „Земя“ включва седем епохи:

1. Полярна епоха
2. Хиперборейска епоха
3. Лемурийска епоха
4. Атлантска епоха
5. Следатлантска епоха
6. Шеста епоха (предстои)
7. Седма епоха (предстои)

На свой ред Следатлантската епоха се състои от седем културни епохи:

1. Първа следатлантска културна епоха (Древноиндийска) 7227-5067 пр. Хр.
2. Втора следатлантска културна епоха (Древноперсийска) 5067-2907 пр. Хр.
3. Трета следатлантска културна епоха (Египетско-халдейска) 2907-747 пр. Хр.
4. Четвърта следатлантска културна епоха (Гръцко-римска) 747 пр. Хр. 1413 сл. Хр.
5. Пета следатлантска културна епоха (Съвременната) 1413-3573
6. Шеста следатлантска културна епоха 3573-5733
7. Седма следатлантска културна епоха 5733-7893

*35 Текстът е включен по-късно в „Загадките на философията“ (Събр. Съч. №18).

*36 Анселмус, архиепископ на Кентърбъри, 1033-1109, автор на „Monologium“ » „Proslogion“.

*37 „Die Zukunft“ №50 от 13. Септември 1913. Статията „Die Erneuerung der Philosophie“ от Jakob Fromer.

*38 Барух Спиноза, 1632-1677.

*39 Адолф фон Харнак, 1851-1930, немски теолог.

*40 Виж Бел. 32

*41 От гръцки: eion = безкрайно дълги периоди от време, вечност.

*42 Рудолф Щайнер Христос и духовният свят. В търсене на Светия Граал“. 6 лекции в Лайпциг от 28 Декември 1913 до 2 Януари 1914, Събр. Съч. №149.

- *43 Крестиен дял Тройя, 1143-1190, един от основателите на рицарската поезия през Средновековието.
- *44 Волфрам фон Ешенбах, 1170-1220, главен представител на рицарската поезия в германските земи, автор на „Парсифал“.
- *45 Възкресението на момчето от Наин (което е и младежът от Саис) символизира пробуждането на древната египетска мъдрост чрез Христос. Следващата инкарнация на младежа от Саис е Парсифал.
- *46 Изиди главно божество на древния Египет, царица на Небето и небесните светилища, влияеща върху съдбите на хората. Сестра и съпруга на Озирис, майка на Хор. Култът на Изиди се разпространява от Индия до Дунав, а през 2 век пр. Хр. прониква и в Рим. Надписи, посветени на Изиди (4-1 век пр. Хр.) са открити и в Месембрия (дн. Несебър).
- *47 Рихард Вагнер, 1813-1883 Парсифал“. Виж Бел. №34.
- *48 Виж бел. № 34
- *49 Рудолф Щайнер „Тайните на библейската история на Сътворението“ 11 лекции, Мюнхен 1910 (Събр. Съч. №122). Нередактираният превод на Димо Р. Даскалов е на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества.
- *50 Рудолф Щайнер „От Исус към Христос“, 11 лекции в Карлсруе, 1911 (Събр. Съч. №131) и „Бхагават Гита и посланията на апостол Павел“, 5 лекции в Кьолн 1912/ 13 (Събр. Съч. №142). И двата нередактирани превода, дело на Димо Р. Даскалов, са на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества.
- *51 Кеплеровите цитати са взети от Ludwig Guenter, „Kepler und die Theologie“, Giessen, 1905.
- *52 Рудолф Щайнер „Антропософия-Психософия-Пневматософия“, 12 лекции в Берлин, 1909-1911 (Събр. Съч. №115).
- *53 Според свръхсетивното познание човекът разполага с дванадесет сетива.
- 1) Азово сетиво (позволяващо ни да възприемаме Аза на другия човек)
 - 2) Мисловно сетиво
 - 3) Говорно сетиво
 - 4) Слухово сетиво
 - 5) Топлинно сетиво
 - 6) Зрително сетиво
 - 7) Вкусово сетиво
 - 8) Мирисно сетиво
 - 9) Равновесно сетиво
 - 10) Двигателно сетиво
 - 11) Жизнено сетиво
 - 12) Осезателно сетиво
- *54 Относно произхода и етерната природа на вътрешните органи виж:

а) Р. Щайнер „Въведение в Тайната Наука“, Събр. Съч. №13 Главата „Развитието на света и човека“.

б) Р. Щайнер „Окултна физиология“, 8 лекции в Прага, 1911 (Събр. Съч. №128). Българският превод на д-р Теменуга Станева се съхранява в библиотеките на Антропософските Дружества.

в) Р. Щайнер „Антропософията като космософия“, II част (Събр. Съч. №208), лекция от 29.10.1921.

*55 Виж Бел. №34: Бъдещият Юпитер.

*56 Виж Рудолф Щайнер „Етеризацията на кръвта. Навлизането на етерния Христос в еволюцията на Земята“ 1 лекция, Базел, 1 Октомври 1911, включена по-късно в „Езотеричното християнство и духовното ръководство на човечеството“ 23 лекции в различни градове, 1911 и 1912 (Събр. Съч. №130. Българският превод на Димо Р. Даскалов се съхранява в библиотеките на Антропософските Дружества.

*57 Виж Бел. №50.